

Bütün Dünya

192297 SAYI: 2016 / 10 FİYATI: 5 TL

Birinci vazifemiz Türk İstiklalini, Türk Cumhuriyetini,
İlelebet, Muhafaza ve Müdafaa Etmektir.

Cumhuriyet Nöbetçileri

**Canpolat Pamay, Prof. Dr. Thomas E. Starzl,
Prof. Dr. Kenan Araz, Prof. Dr. Fatih Hilmioğlu ve
Muazzez İlmiye Çığ, Prof. Haberal'ı Kutluyorlar**

Sh: 11

Mete Akyol:

**Dr. Sıtkı
Aydinel
Cumhuriyet
Nöbeti'ni
Devrederken** Sh: 3

Cengiz

Özakıncı:
**Hollanda'nın
Türk'üm
Dediği
Dönemi** Sh: 59

Dr. Öğüt

Yazman:
**G20 Zirvesi
Nedir ve
Niçin
Vardır?** Sh: 55

Cihangir
Dumanlı'nın
İlk Yazısı:
**Üç
Teğmen**

Sh: 27

GEÇMİŞTEN GELECEĞE MÜHÜRLENMİŐ ZAMAN

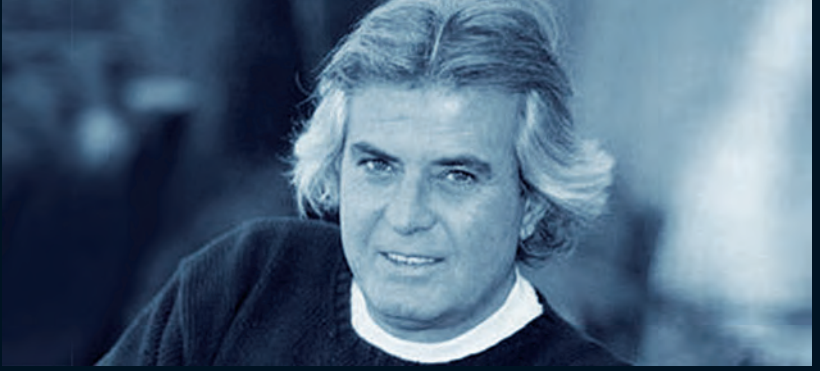

Levent Yıldız'ın sunduğu

Cengiz Özakıncı ile **Tarihin** **Bilinmeyen** **Yüzü**

I Ekimden İtibaren
Her Cumartesi 21:30'da
Kanal B'de

TARİK AKAN - 13.12.1949 - 16.9.2016

UNUTMAYACAĞIZ

İŞIKLAR İÇİNDE OL

HUZUR İÇİNDE UYU

“Her doğru davranışım içimi aydınlatan ışığı canlı tutmam anlamına geldi. Ve bunun verdiği güçle karanlığı arkasına alarak yola çıkanları: ‘Aydınlık Olmalı Bizim Yolumuz, Karanlık Değil!’ diyerek bir şekilde yaşamım boyunca uyardıma çalıştım. Koşulların zorluğuna, ağırlığına karşın görevini, mesleğini, sevgisini ve de yüreğini ortaya koyan Cumhuriyetimizin ilk öğretmenlerinin anılarına saygıyla... ”

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

Cumhuriyet Nöbetçileri

Kurtuluş Savaşı’mız ve Devrim Tarihi’miz konularındaki yazılarını yıllardan buyana yararlanarak okuduğumuz Dr. Sıtkı Aydınel, kimi okurlarımızın sandığı gibi bir tıp doktoru değildir, bir “Türk Devrim Tarihi” doktorudur.

“Emekli” sıfatını sevmeydiği için kullanmadığı bir de “Emekli tümgeneral” kimliği vardır Dr. Sıtkı Aydınel’in.

Onun Türk Silahlı Kuvvetleri’ndeki son görevi, 12 Eylül 1980 sonrasında atandığı ve ancak birkaç ay sürdürdürebildiği “İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı Kurmay Başkanlığı” idi.

Bu görevini yaparken atandığı Ankara Belediye Başkanlığı görevini kabul etmedi, Türk Silahlı Kuvvetleri’nden ayrıldı.

Ankara’ya, evine “Emekli Tümgeneral” kimliğiyle döndü, fakat yaşamını bu kimlikle sürdürmedi, öğrenciliği yeğledi.

Ankara Üniversitesi’ne girdi, doktora öğrencisi oldu, dört yıl sonra da “Türk Devrim Tarihi Doktoru”

kimliğiyle yeni görev dönemine başladı.

Yaşamının bu döneminde onun, “Dr. Sıtkı Aydınel” kimliğiyle ve “Yılmadan, Yorulmadan” kararlılığıyla sürdürdüğü görevinin adı, “Cumhuriyet Nöbetçiliği”dir.

Yılmadan Yorulmadan
Dr. Sıtkı Aydınel

Yaşamının bu döneminde onun, “Dr. Sıtkı Aydınel” kimliğiyle ve “Yılmadan, Yorulmadan” kararlılığıyla sürdürdüğü görevinin adı, “Cumhuriyet Nöbetçiliği”dir.

Dr. Sıtkı Aydınel bu görevini, Ankara’da 104 Sivil Toplum Kuruluşu’nun oluşturduğu Anadolu Ulusal Uyanış ve Dayanışma

Dr. Sıtkı Aydınel,
“Cumhuriyet Nöbetçiliği”
 görevini, topluluğun her hafta düzenli olarak yapılan toplantılarının çoğunda görüşlerini açıklayarak, kimi zaman konferanslar vererek sürdürmekle yetinmemekte, belirli televizyon programlarındaki katkılarıyla ve dört yıldan buyana Bütün Dünya’ımızda her ay yazdığı yazılarıyla da sürdürmektedir.

Platformu’nda, kurulduğu on yıl öncesinden bugüne değin, sürdürmektedir.

Ankara’da aydın ve kararlı kadınların kurduğu ve kendisinin de bir “Atatürk eri” yorulmazlığı ve bir Türk Devrim Tarihi doktoru yetkinliğiyle gönüllü ve bilinçli bir üye olarak katıldığı bu cephede Dr. Sıtkı Aydınel, “Cumhuriyet Nöbetçiliği” görevini, topluluğun her hafta düzenli olarak yapılan toplantılarının çoğunda görüşlerini açıklayarak, kimi zaman konferanslar vererek sürdürmekle yetinmemekte, katıldığı belirli televizyon programlarındaki katkılarıyla ve dört yıldan buyana Bütün Dünya’ımızda her ay yazdığı yazılarıyla da sürdürmektedir.

Tüm konuşmaları ve yazıla-

rında tümümüze “Cumhuriyet Nöbetçiliği” görevinin giderek artan önemini, zorunluluğunu ve sorumluluğunu da anımsatan Dr. Aydınel, kişisel düşünce berraklığıyla ve kişisel namus yapısıyla ayrıca, genç kuşaklar için bir “Cumhuriyet Nöbetçisi” örneği de oluşturmaktadır.

Dr. Sıtkı Aydınel’den geçen ay bir mektup aldım.

Mektup, beni ilgilendirdiği denli sizi de ilgilendiriyordu. O nedenle iznini de aldım, sizle paylaşıyorum:

“Meteciğim,

Bu güne kadar Bütün Dünya’da sürekli yazmak imkânı buldum. Bunun için çok mutluyum. Bu imkânı verdiğin için teşekkür ederim.

Malum yaş 90’a geldi. Sol gözüm de tamamen görmez oldu. İçimde hala yazmak isteği var. Atatürk hakkında ne kadar yazsak az. Ancak sağlık durumum bundan sonra sürekli yazmaya elvermiyor.

Bundan sonra her ay olmasa bile, elimden geldiğince yazmaya çalışacağım.

Sana bir tavsiyem olacak:

Benim kaldığım TSK Özel Bakım Merkezi’nde bulunan emekli tuğgeneral bir tanıdığım var: Cihangir Dumanlı. Kendisi Kara Harp Okulu’ndan benim öğrencilerimden. 3 Mart 1924 devrim kanunları ile ilgili Ulusal Kanal’daki bir programa katıldığımızda tanıştırmıştım. Cihangir, uluslararası ilişkiler

Dr. Sıtkı Aydın, danışman olarak görev yaptığı Anadolu Ulusal Uyanış ve Dayanışma Platformu'nun bir toplantısından sonra (2010), platformun kurucularından ve yöneticilerinden Prof. Dr. Didar Eser, Prof. Dr. Esmâ Kılıç ve Eğitimci Gülen Bayılloğlu'yla...

doktorası yapmış, Atatürk, Kurtuluş Savaşı ve Devrimler konusunda özel ilgisi ve çalışmaları olan, dergi aracılığıyla okuyuculara katkı yapabilecek bir arkadaş. Bu konularda çeşitli yerlerde konferanslar verir, yazılar yazar.

Bundan sonra dergide Cihangir'in yazılarına da yer verisen memnun olurum.

Dediğim gibi ben sürekli yazamayabilirim. Fakat Cihangir daha çok yazabilir.

Cihangir'in iletişim bilgilerini aşağıda yazıyorum.

Tekrar teşekkür eder, sevgilerimi sunarım.

Dr. Sıtkı Aydın.

Şimdi sıra, ortak konumuzun özetine geldi:

“Değerli büyüğümüz, saygın Dr. Sıtkı Aydın'ın isteği doğrultu-

sunda şimdi, zorunlu olarak, Bütün Dünya cephesinin bir bölümünde nöbet değişikliği yapıyoruz.

Bir ‘Cumhuriyet Nöbetçisi’ arkadaşımız, son iki yılını hasta yatağında sürdürdüğü 90 yıllık görevini, bu görevi en az kendisi denli bir zorunluluk ve sorumluluk bilinciyle yerine getireceğine inandığı genç bir arkadaşına devrediyor.”

Biz, Bütün Dünya çalışanlarının teşekkürü:

“Size, içimizin en içinden gelen sevgi ve saygı yoğun duygularımızla çok teşekkür ediyoruz, “umut güçlendirici”miz, değerli büyüğümüz, Saygın Dr. Sıtkı Aydın.

Sizden öğrendiklerimizle daha çok bilinçli, daha çok güçlü, daha çok umutlu sürdüreceğimiz “Cumhuriyet Nöbeti”mizi... •

meteakyol@butundunya.com.tr

Bütün Dünya

2000

Başkent Üniversitesi

Adına Sahibi:

Prof. Dr. Mehmet Haberal

Yayın Genel Yönetmeni:

Mete Akyol

Görsel Yönetmen

ve Yayın Genel Yönetmeni

Yardımcısı :

Turgut Keskin

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü:

Gülçin Orkut Akyol

Teknik Yapım Yönetmeni:

Faruk Güney

Yayın Danışmanı:

Yaşar Öztürk

Türk Dili Danışmanı:

Haydar Göfer

Sanat Danışmanı:

Süheyla Dinç

Eğitim Danışmanı:

Dr. Fatma Ataman

Düzeltilme Sorumlusu:

Nükhet Alicikoğlu

Başkent Üniversitesi'nin bir kültür hizmeti olan Bütün Dünya 2000, Başkent Üniversitesi kuruluşlarından

Aküm Reklamcılık, Danışmanlık ve Yayıncılık Ajansı Sanayi ve Ticaret A.Ş.'nin 1. Cadde No: 77, Bahçelievler, Ankara adresinde hazırlanmıştır.

Seçiciler Kurulu:

Prof. Dr. Nevzat Bilgin (*Anısal Başkan*)

Prof. Dr. Ahmet Mumcu

Prof. Dr. Solmaz Doğanca

Prof. Dr. Sevil Öksüz

Prof. Dr. Ender Varinlioğlu,

Prof. Dr. Okay Eroskay

Prof. Dr. Fuat Çelebioğlu,

Prof. Dr. Sedefhan Oğuz,

Prof. Dr. Levent Peşkirioğlu,

Gürbüz Atabek, Kaya Karan,

Ayhan Erten, İlhan Banguoğlu,

Ahmet Aydede, Ertan Karasu, Manuel Bilos

Sürekli Yazarlar:

Yahya Aksoy, Yücel Aksoy, A. Erdem Akyüz, Prof. Dr. Kemal Arı, Sabriye Aşır, Dr. Sıtkı Aydınel, Nuray Bartoschek, Kaya Boztepe, Haluk Cansın, Nevin Dedeoğlu, Haluk Erdemol, Sema Erdoğan, Konur Ertop, Gürbüz Evren, Metin Gören, Mümtaz İdil, Muzaffer İzgü, Nilay Karatosun, Filiz Leloğlu Oskay, Cengiz Önal, Cengiz Özakinci, Sanieye Özden, Tekin Özertem, Yaşar Öztürk, Zeki Sarhan, Sezin San Sungunay, Mete Tizer, İzlen Şen Toker, İzmir Tolga, Melek Şirin Tolga, Mehmet Ünver, Dr. Mehmet Uhri, Orhan Velidedeoğlu, Dr. Öğüt Yazman, Aylin Yengin, Halit Yıldırım, Mustafa Yıldız

Okur-BütünDünya Yazışma Adresi:

okurlabasbasa@butundunya.com.tr

Yönetim Merkezi:

10. Sokak No: 45, Bahçelievler, Ankara

Tel: (0312) 215 51 27-313

Faks: (0312) 222 90 07

İletişim Adresi:

Sedef Cad. 2446 Ada, 1. Parsel, A Blok,

Kat: 3, Da: 16, Ataşehir, 34750 İstanbul

Tel: (0216) 456 27 27 (pbx)

Faks: (0216) 456 27 29

Baskı: APA Uniprint Basım Sanayi ve Ticaret A.Ş.

Hadımköy, İstanbul Cad. Ömerli Mah. No:159

Arnavutköy, 34555 İstanbul

Dağıtım: Yaysat

Basım Tarihi: 26 / 09 / 2016

www.butundunya.com.tr • butundunya@butundunya.com.tr

Prof. Dr. Mehmet Haberal Dünya Organ Nakli Derneği Başkanı Seçildi

Prof. Dr. Mehmet Haberal'ın Dünya Organ Nakli Derneği Başkanı seçildiği haberi, yurttaşlarımız arasında büyük bir övünç yanısıra içtenlikli bir sevinçle de karşıldı.

Bütün Dünya
HABER MERKEZİ

Organ nakli konusunda dünyanın en büyük ve en saygın bu kuruluşunun başkanlığına seçilmesi başarısını Prof. Haberal'ın, *“Bize bir vatan ve aydınlık bir Cumhuriyet armağan eden Atatürk'e, silah arkadaşlarına, şehitlerimiz ve gazilerimize olan yurttaşlık borcunun bir taksidini daha ödemiş olması”* sözleriyle değerlendirmesi ise, yurt-

taşlarımız arasında en az başarının yarattığı yoğunlukta bir övünç ve içtenlikte bir sevinç uyandırdı.

Türkiye'nin her köşesinden ve toplumumuzun her kesiminden Prof. Haberal'a gönderilen binlerce kutlama iletilerinin bir özet yansımasını, ilerideki sayfalarımızdaki “Haberal için...” başlıklı özel bölümümüzde bulacaksınız.

NEW COUNCIL POSITIONS FOR 2016-2018

NEW COUNCIL POSITIONS FOR 2016-2018

PRESIDENT
Nancy Asher

IMMEDIATE PAST PRESIDENT
Philip J. O'Connell

PRESIDENT-ELECT
Mehmet Haberal

SECRETARY
John J. Fung

TREASURER
Stefan G. Tullus

VICE PRESIDENT
Marcela Cantarovich

SENIOR TREASURER
Elini Muller

COUNCILOR
Beatriz Dominguez-Gil

RETURNING OFFICERS AND COUNCILORS

Dünya Organ Nakli Derneği 50. Kuruluş Yılı Afişi (Üstte)

Derneğin 2016-2018 dönemi görevlilerinin ilan edildiği resmi bülten sayfası (Yanda)

yönetim kurulundaki görevini 2020'den sonra "Önceki başkan" kimliğiyle sürdürecektir.

Dünya Organ Nakli Bilimsel Genel Kongresi'nin 18-23 Ağustos 2016 tarihli 26'ncı toplantısında derneğin 2018-2020 dönemi başkanlığına seçildiği açıklanan Prof. Dr. Mehmet Haberal, 2016-2018 yıllarında "seçilmiş başkan" olarak yönetim kurulu üyeliği yapacak, 2018'de Madrid'de toplanacak 27'nci Genel Kongre'de Yönetim Kurulu Başkanlığı'nı devralacak ve iki yıl başkanlık yaptıktan sonra

Dünya Organ Nakli Derneği'nin 50'inci kuruluş yıldönümü kutlamasının da yapıldığı Hong Kong Bilimsel Genel Kongresi'ne Başkent Üniversitesi'nin katılımı, bir çeşit "bilim çıkarma" niteliğinde oldu. Kongre çalışmalarına 30 kişilik bir bilim ordusuyla katılan Başkent Üniversitesi biliminsanları, organ nakli alanındaki en yeni gelişmeleri ve buluşlarını içeren çalışmalarını, 42 bilimsel sunumla dünyadaki tüm meslektaşlarıyla paylaştılar.

Prof. Dr. Mehmet Haberal, Hong Kong'daki kongrede Dünya Organ Nakli Derneği Başkanlığı görevini bu dönem başkanı Nancy Asher'a devreden önceki başkan Profesör Philip O'Connell'a, kurucusu olduğu Türkiye Organ Nakli Derneği (TOND), Ortadoğu Organ Nakli Derneği (MESOT) ve Türk Dünyası Transplantasyon Derneği (TDTD) adına bir teşekkür plaketi de verdi.

1987 yılında kurduğu Orta Doğu Organ Nakli Derneği yöneticileriyle Hong Kong'da bir toplantı da yapan Prof. Haberal, Dünya Organ Nakli Derneği Başkanı seçilmesinin anlam ve değerini şu sözleriyle açıkladı:

“Her zaman söylüyorum; ne mutlu ki ülkemiz var. Bu ülkeyi kuran Atatürk, arkadaşları ve aziz şehitlerimizi her zaman rahmet ve şükranla anıyorum. Onlar bu ülkeyi hayatları pahasına kurdular ve

Dünya Organ Nakli Derneği bir önceki başkanı Philip J. O'Connell, Dönem Başkanı Nancy Asher ve 2016-2018 Dönemi Başkanı Mehmet Haberal 50. Yıl afışi önünde

bize emanet ettiler. Benim yaptığım sadece bir vatandaşlık görevidir. Ve bu başarı da Türk milletinin başarısıdır ve ülkemiz insanlarının bilimde, sanatta ve teknikte hangi düzeye ulaştığının bir simgesidir. Ben de her şartta bir vatandaşı olmaktan gurur duyduğum ülkemi temsil etmekten mutluluk duyuyorum. Sadece vatandaşlık görevimi yaptım ve bu vatani ve bu aydınlık Cumhuriyeti bize armağan eden başta Atatürk olmak üzere, silah arkadaşlarına, aziz şehitlerimize ve gazilerimize olan ve vadesi hiçbir zaman dolmayacak ulusal borcun bir taksidini daha ödemiş oldum.

Bu başarının benim için bunun dışında başka bir anlamı yoktur.”

Beni Hatırlayınız

ATATÜRK'ÜN BUGÜNÜ DE AYDINLATAN ÖZDEYİŞLERİ

Derleyen: GAZİ GÜDER

- Türk milletinin karakter ve törelerine en uygun olan yönetim cumhuriyet yönetimidir.
- Ülkenin ve devrimlerin içerden ve dışarıdan gelebilecek tehlikelere karşı korunması için tüm ulusçu ve cumhuriyetçi güçlerin bir yerde toplanması gerekir.
- Arkadaşlar, Cumhuriyet döneminin verimli çalışması sonucu, tüm bu üzüntü ve sıkıntıların, mutluluk ve esenliğe dönüşeceği bir gerçektir. Gelecekte bunu güvenle bekleyebilirsiniz.
- Cumhuriyet; düşünce, bilim, beden bakımından güçlü ve yüksek karakterli koruyucular ister.
- Adliyemizin emin olduğumuz yüksek yeteneği sayesinde ki; cumhuriyet olağan gelişmeyi izleyebilecek ve her türlü şekil ve kılıktaki tecavüzlere karşı vatandaşın haklarını ve memleketin düzenini koruyabilecektir.
- Bugünkü devletimizin biçimi, yüzyıllardan beri gelen eski şekilleri bir yana iten en gelişmiş biçim olmuştur.
- Yönetimi halkın eline vereceğiz. Toplumda hak sahibi olmak, herkesin iş sahibi olması kuralına dayanacaktır. Ulus, hak sahibi olmak için çalışacaktır.
- Çağdaş bir cumhuriyet kurmak demek ulusun insanca yaşamayı bilmesi, insanca yaşamamanın neye bağlı olduğunu öğrenmesi demektir.
- Ulusal kültürün her çığırda açılarak yükselmesini, Türkiye Cumhuriyeti' nin temel direği olarak sağlayacağız.
- Cumhuriyet; düşünce, bilim, beden bakımından güçlü ve yüksek karakterli koruyucular ister.

K Atatürk

University of Pittsburgh

School of Medicine
Thomas E. Starzl Transplantation Institute

3400 Pitts Avenue
Pittsburgh, PA 15213
412-647-0800
www.tti.upmc.edu

February 23, 2016

Everyone knows Mehmet and what he has done for transplantation in Turkey and throughout the troubled Middle East. Having such a person as President will raise the proud banner of TTS to a new level.

Sincerely,

Thomas E Starzl, MD, Ph.D
Professor of Surgery
University of Pittsburgh School of Medicine

Dünya Organ Nakli Uzmanı Tüm Cerrahlar Tarafından “Hocaların Hocası” olarak tanımlanan

Prof. Starzl’dan Prof. Haberal’a Mektup

1969 yılında dünyada ilk karaciğer naklini gerçekleştiren ve dünyadaki organ nakli uzmanı tüm cerrahlar tarafından “Hocalarımızın hocası” tanımlamasıyla anılan Prof. Thomas E. Starzl, bir dönem kendisinin de başkanlık yaptığı Dünya Organ Nakli Derneği Başkanlığı’na öğrencisi Prof. Dr. Mehmet Haberal’ın aday gösterildiği gün görüşlerini şöyle açıklamıştı:

Mehmet’i herkes tanır ve onun, organ nakli konusunda Türkiye’de ve sorunlar içindeki Orta Doğu’da sağladığı başarılarını herkes bilir. Onun gibi bir kişinin başkanlığında Dünya Organ Nakli Derneği’nin övünç simgesi bayrağı, daha yüksek düzeye taşınacaktır.

Dünya Organ Nakli
Derneği Başkanı seçilen
Prof. Dr.
Mehmet Haberal:

Ülkeme olan borcumu ödüyorum

Yazan: Prof. Dr. KENAN ARAZ
Başkent Üniversitesi Önceki Rektörü
Başkent Üniversitesi Öğretim Üyesi

Dünya Organ Nakli Derneği Bilimsel Kongresi, derneğin kuruluşunun 50. yılında, 18-23 Ağustos 2016 tarihleri arasında Hong-Kong'da yapıldı. Göğsümüzü gururla kabartarak bizleri onurlandıran çok önemli bir olaya tanıklık etmek üzere, bir grup Başkent Üniversitesi mensubu olarak bizler de oradaydık. Yarım asırlık Dünya Organ Nakli Derneği'nin dünya çapındaki başarılı transplant cerrahları arasında, en az onlar kadar başarılı bir Türk cerrahının bulunması ve özellikle de böylesine prestijli bir derneğe başkan olarak seçilmesi, bu övünç tablosunu

birçok ülkeden bilim insanı ile birlikte izleyen bizleri tarif edilemez ölçüde duygulandırdı.

Prof. Dr.
Kenan Araz

Peki kimdi bu Türk?

Bu Türk, 1944 yılında, Rize'nin Pazarcık ilçesinin ilkokulu bulunmayan Subaşı köyünde doğan, teyzesinin evinin bir odasında ilkokula başlayan Prof. Dr. Mehmet Haberal'dı. Bir yandan odun ışığında ders çalışırken, diğer yandan çok sevdiği ve düşüncelerini çok benimsediği Kemal Haberal dede-

siyle Pazar yaylarında yaylacılık yaparak başlamıştı öğrencilik yaşamı.

“Ülkeme nasıl daha iyi hizmet ederim?” düşüncesi, daha o günlerde zihnini

doldurmuştu. Bu soruya bulduğu yanıt da “Çalışarak, çalışarak, daha çok çalışarak” olmuştu.

Zonguldak Mehmet Çelikel Lisesi, Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi, Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Genel Cerrahi Uzmanlığı derken, Amerika Birleşik Devletlerinde Shriners’s Yanık Enstitüsü ve John Seally Hastanesi’nde yanık tedavisi üst ihtisasını, Coloroda Üniversitesi Tıp Fakültesi Transplantasyon Merkezi’nde çalışmalarını tamamlayıp, kendisine bu olanakları sağlayan Atatürk Türkiye’sine olan borcunu ödemek için ülkesine döndüğünde henüz 31 yaşındaydı.

Hocamız “Çalışmak, çok çalışmak” prensibinin yanına artık yeni bir prensip daha eklemişti: “Üretmek, çok üretmek”

Amerika’dan döner dönmez hiç vakit kaybetmedi ve aynı yıl, 3 Kasım 1975’de, Türkiye’de ilk kez canlı donörden böbrek naklini gerçekleştirdi. Yine Türkiye’de ilk kez kadavradan böbrek naklini 1978 yılında yaptı, daha sonra da Türkiye’de ilk karaciğer naklini gerçekleştirdi.

Daha sayabileceğimiz pek çok ilklerin yanında, Prof. Dr. Mehmet Haberal’ın Türkiye’de eğitim, bilim ve sağlık alanındaki katkı ve hizmetleri saymakla bitmez.

“Hizmet eserlerle olur” diyen hocamız “Çalışmak, çok çalışmak” prensibinin yanına artık yeni bir

Kendini alacaklı hissetmesi son derece doğalken, hâlâ kendisini ulusuna borçlu hissedebiliyor ve bu içgüdü ile davranabiliyordu.

prensip daha eklemişti: “Üretmek, çok üretmek”.

İşte, 1993 yılında kurduğu, 10,000’in üzerindeki öğrencisi, 1,500’ün üzerindeki akademisyeni, 11 fakültesi, 7 enstitüsü, 6 yüksek okulu, 1 devlet konservatuarı ve 13 araştırma merkezi ile Türkiye’nin en saygın ve güzide üniversitelerinden biri olan Başkent Üniversitesi, bir amiral gemisi niteliği taşıyan, böyle bir eser oldu.

Prof. Dr. Mehmet Haberal’ın, konusunda dünyanın en büyük ve en saygın kuruluşlarından biri olan Dünya Organ Nakli Derneği’nin başkanlığına seçildiği duyurusu kongrede yapıldığında, böylesi bir övünce ve morale, özellikle Cumhuriyet tarihimizin bu en zorlu günlerinde, ulusça ne çok ihtiyacımız olduğunu bir kez daha gözlerimiz yaşararak duyumsadık.

Daha Önce Dünya Yanık

Derneği Başkanlığı, Ortadoğu Organ Nakli Derneği Başkanlığı, 98 yıllık Amerikan Cerrahlar Kolejinin Şeref Üyeliği yanında, şimdi de Dünya Organ Nakli

Derneği Başkanlığı’na seçilen Prof. Dr. Mehmet Haberal hocamızı tebrik ettiğimizde **“Bir Türk olarak görevimi yapıyor ve ülkeme olan borcumu ödüyorum”** diyordu hocamız.

Bir an durdum ve düşündüm. Yaşamının en değerli ve verimli döneminde, devlet mekanizmalarının da işin içine karıştığı bir kumpas uğruna, ömrünün gasp edilen 4.5 yılını demir parmaklıklar arkasında geçirmek zorunda bırakılan bu değerli insan, kendisini alacaklı hissetmesi son derece doğalken, hâlâ kendisini ulusuna borçlu hissedebiliyor ve bu içgüdü ile davranabiliyordu. Seçkin ve çok özel bir yurttaş olmak işte bu olmalıydı.

Başarıları ile her zaman gurur duyduğumuz hocamız Prof. Dr. Mehmet Haberal’ı en içten dileklerimizle bir kez daha kutluyor, ülkemize ve dünya tıbbına katkıları için şükranlarımızı sunuyoruz. •

Atatürk
Cumhuriyeti ve
İnsanlığa Adanmış
Bir Yaşam;

Prof. Dr. Mehmet Haberal

Yazan: Prof. Dr. FATİH HİLMİOĞLU
İnönü Üniversitesi Önceki Rektörü / Başkent Üniversitesi Öğretim Üyesi

Prof. Dr. Haberal ismini ilk kez Hacettepe Tıp Fakültesi'nde öğrenci olduğumda duydum. Doğrusu öğrenciliğim döneminde kendisinden ders alıp almadığımı tam hatırlamıyorum ama öğrenciler arasında şu konuşmayı hatırlıyorum:

“Haberal Hoca ya yurtdışından gelen organları bizzat teslim almak için havaalanlarında, ya da bu organları nakil için ameliyathanede.”

Yani havaalanları ve ameliyathane arasında geçen bir yaşam. Bu nedenle öğrenciler kendisini hastane koridorlarında pek görmezlerdi. O zaman başlayan inanılmaz

bir azim ve enerji sonucu gerçekten çok büyük işler başardı. Tıpkı kendisinden önce büyük başarılarla imza atanlar gibi.

Prof. Dr. Fatih Hilmioğlu

Eşsiz bir savaşım ile yaşadığımız coğrafyayı bize vatan yapan, bize bir ulus kimliği “Türk” kimliğini

kazandıran ve tarihin en büyük devrimleri olan “Cumhuriyet Devrimleri” ile aklın ve bilimin ışığında çağdaş bir ulus yaratmayı hedefleyen büyük önder Atatürk-ğençliğe hitabının ilk cümlesinde ulusuna hitaben “*Birinci vazifen, Türk istiklalini, Türk Cumhuriyetini, ilelebet, muhafaza ve müdafaa etmektir*” der. Yine bir başka konuşmasında “*Cumhuriyeti biz kurduk onu yaşatacak ve yücel-*

**Cumhuriyet
idealinin ülkemizde
kökleşmesi ve
yücelmesi yolunda
çok önemli öncü
simalardan birisi
hocam Prof. Dr.
Mehmet Haberal’dır.**

tecek sizlersiniz” der. Cumhuriyet tarihimiz bu ideal için tüm yaşamını harcayan örnek insanlarla doludur. Bu ideale ulaşmada hekimlerimizin çabaları ise özel bir yer tutar.

Millî mücadele ve devrimler döneminde başlayarak cumhuriyetimizin kurulması ve yüceltilmesi yolunda bugüne kadar bu ülkeye kendini adanmış başta hekimler olmak üzere çok sayıda sağlık personelimizi tarih not etmiş

ve not etmeye de devam etmektedir.

Millî mücadelenin önsözü olan Çanakkale savaşında İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi eski adı ile Darülfünun 1. sınıf öğrencilerinin okullarını bırakarak cepheye koşmaları, şehit olmaları ve bu nedenle okulun 1921 yılında hiç mezun vermemesi tarihimizde altın harflerle yerini almıştır.

Keza millî mücadele esnasında başta hekimler olmak üzere sağlık personelimizin gerek cepheye gerekse cephe gerisinde verdikleri mücadele tarihte yerini almış ve bunun sonucu çoğu hekim olmak üzere yüzlerce sağlık kahramanımız İstiklal madalyası ile onurlandırılmıştır.

Cumhuriyetimizin kurulduğu ilk yıllarda toplumun büyük kısmı sıtma, tüberküloz, trahom ve diğer bulaşıcı hastalıkların pençesinde idi. Bu hastalıklarla mücadeleye büyük önder Atatürk millî

mücadele kadar önem vermiş ve bu yolda sağlık personelimiz inanılmaz başarılarla imza atmışlardır. Yine cumhuriyet kurulduktan sonra bugüne kadar cumhuriyet devrimlerinin ülkemizde yerleşmesi, kökleşmesi ve cumhuriyetimizin yüceltilmesi yolunda hekimlerimizin verdikleri savaşım bir onur abidesi olarak ortadadır.

Doğası gereği her mücadelenin öncülleri vardır. Akıl ve bilim doğrultusunda çağdaş bir devlet ve toplum düzeni hedefleyen Cum-

huriyet idealinin ülkemizde kökleşmesi ve yücelmesi yolunda çok önemli öncü simalardan birisi hocam Prof. Dr. Haberal'dır. Kendisi karaciğer ve böbrek nakillerini ülkemizde ilk olarak gerçekleştirmiş ve böylece yeni nakil merkezlerinin oluşmasına öncülük etmiştir. Bugün ülkemizde sayısı artık onlarca olan organ nakil merkezleri, bunu ülkemizde ilk kez organ naklini gerçekleştiren Prof.

Dr. Haberal'a borçludur.

Ayrıca organ nakilleri ile ilgili olarak dünya bilimine katkı yapan çok önemli buluşlara imza atmıştır. Büyük bir sorun olan organ nakil yasasının, çoğu uygar ülkeden on yıllar önce, ülkemizde yasallaşması doğrudan kendisinin kişisel çabaları ile gerçekleşmiştir.

Organ nakillerinin başta Türki cumhuriyetler olmak üzere bölge ülkelerinde yaygınlaşmasını sağlamak ve onlara her tür bilimsel desteği sağlamak amacı ile öncülük yaparak bir dernek kurmuş ve ilk başkanlığına da kendisi seçilmiştir. Ülkemizde ilk olarak kurduğu modern

Bütün bu hizmetler ülkemiz ve Cumhuriyetimiz açısından binlerce Nobel ödülünden çok daha büyük bir değer taşımaktadır.

yanık tedavi ünitesi diğer kurumlara örnek oluşturmuştur. Kurmuş olduğu buram buram Atatürk ve Cumhuriyet kokan Başkent Üniversitesi'nde on bine yakın akademik ve idari personel çalışmaktadır. Çalışan personeline

Prof. Dr. Mehmet Haberal, Başkent Üniversitesi tanıtımı için kurulan standın önünde Üniversite'deki çalışma arkadaşları ile birlikte

Kurduğu üniversitede onbinlerce öğrencinin çağdaş ve yüksek düzeyde bir eğitim almasını sağlamıştır. Tıp fakültesi tüm branşlarda ülkemizde, bazı branşlarda ise ve uluslararası düzeyde bir referans merkezi olmuştur.

Bütün bu hizmetler ülkemiz ve

Prof. Dr. Haberal'ın Dünya Transplantasyon Derneği'nin Başkanlığına seçilmesi, Cumhuriyet tarihimiz boyunca bu kulvarda erişilen en büyük başarıdır.

Cumhuriyetimiz açısından yüzlerce, binlerce Nobel ödülünden çok ama çok daha büyük bir değer taşımaktadır. Bütün bu başarıları büyük önder Atatürk'e borçlu olduğunu konuşmalarında her fırsatta dile getirerek çok önemli bir gerçeği saptamakta ve büyüleyici bu coğrafyada yaşayan her Türk vatandaşına vefa örneği göstermektedir.

Bilim insanı olarak akademik çalışmalarının yanı sıra ülke sorunları ile de yakın olarak ilgilenmiş ve büyük önder Atatürk'ün hedeflediği Cumhuriyet idealinin ödünsüz savunucusu olması nedeni ile kendisine bu ülke tarafından en yüce makam olan Cumhurbaşkanlığı makamı layık görülmüş ve önerilmiştir.

Organ nakilleri konusunda ülkemiz ve dünya bilimine katkıları sonucu Sayın Hocam Prof.

Dr. Haberal, 105 ülkeden binlerce üyenin oylaması sonucu Dünya Transplantasyon Derneği'nin başkanlığına seçilmiştir. Bu Cumhuriyet tarihimiz boyunca bu kulvarda erişilen en büyük başarıdır ve Türk üniversiteleri açısından tarihi bir önemi vardır.

Başkan seçildiğinin

Prof. Dr. Füsün Eyüboğlu, Prof Dr. Kenan Araz, Prof. Dr. Mehmet Haberal, THY Hong Kong İstasyon Müdürü Temuçin Fahri Pekel ve Prof. Dr. Fatih Hilmioğlu, Hong Kong'da Dünya Transplantasyon Derneği toplantısında

ilan edildiği Hong Kong'da Ağustos 2016 da düzenlenen transplantasyon kongresinde dünya bilim insanlarının sayın hocama gösterdiği ve bizzat tanık olduğum derin saygı gerçekten gurur verici idi.

Hong Kong'ta düzenlenen Transplantasyon Kongresinde dünya bilim insanlarının sayın hocama gösterdiği ve bizzat tanık olduğum derin saygı gerçekten gurur verici idi.

Yaşamının 5 yıla yakın bir zamanı haksız tutuklama ile çalınan sayın hocam tahliye olduktan sonra da devlete küsmemiş sanki bu acıyı hiç yaşamamış gibi akademik yaşamını bir cumhuriyet neferi gibi sürdürmeye devam etmiştir.

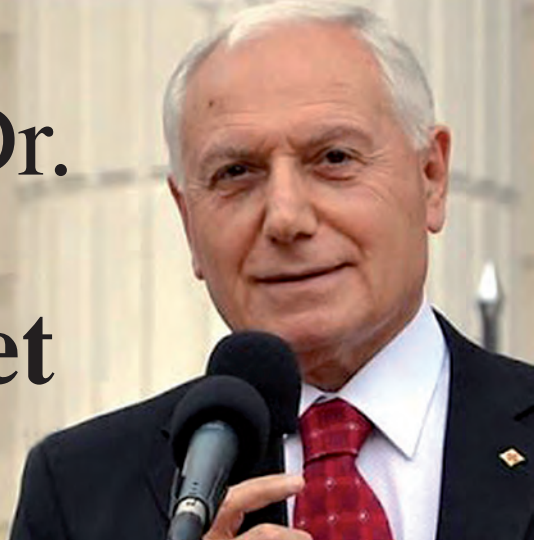
Hong Kong'dan dünya Transplantasyon Derneği başkanı olarak dönerken kendisini haksız bir şekilde tutuklayan sözde hakim ve savcıların tutuklandığını uçakta gazetelerden öğrenir. Sanırım bu "ilahî adaletin eşzamanlı gökyüzünde ve yeryüzünde mucizevi tecellisi" olsa gerek.

Halen 72 yaşında olmasına

rağmen bitmek bilmeyen bir enerji ile çalışmalarına devam eden ve kendisinden daha genç akademisyenlerin çoğu zaman imrenerek, bazan da biraz kıskanarak izledikleri Hocam Prof. Dr. M. Haberal, Türk ve dünya bilimine yaptığı katkıları ile, verdiği eserlerle ve Cumhuriyetimizi yüceltmeye tümüyle adanmış yaşamı ile başta akademisyenler olmak üzere her Türk vatandaşının yüreğinde derin minnet ve şükran hisleri uyandıran bir sima olmuş ve Cumhuriyet ve bilim tarihimizde onurlu yerini almıştır.

Cumhuriyetimiz Prof. Dr. Mehmet Haberal'a minnettardır. •

Prof. Dr. Saygın Mehmet Haberal

Profesör Dr. Saygın Mehmet Haberal'ın gazetesinde, 105 ülkeden 6700 organ nakli uzmanı tarafından, Hong Kong'da toplanan 26'nci Dünya Organ Nakli Genel Bilimsel Kongresi'nde, Dünya Organ Nakli Derneği'ne Başkan seçildiğini ve seçim sonucundaki konuşmasını okuyunca gözlerimdeki yaşı tutamadım.

Yurdumun insanlarının her başarısı beni heyecandırıyor, sevindiriyor, hele böyle uluslararası olunca havalara uçacak gibi oluyorum. Sizi candan kutluyorum sevgili Hocam! Bunlara nasıl sevinmem.

80 yıl önce ne ilimden ne sanattan haberi-miz vardı. Avrupa daha on altıncı yüzyılda din baskısına baş kaldırarak bilimi, sanatı ön plana alıp ülkelerini aydınlatmaya başlamışlardı. Matbaayı, elektriği, telgrafı, telefonu, röntgeni, treni, hatta uçağı

*Yurdumun
insanlarının
her başarısı
beni heyecan-
landırıyor,
sevindiriyor.*

Yazan: MUAZZEZ İLMIYE ÇİÇ

buldukları zaman, bizim ülke henüz din uykusunda idi. Bu uyku ile koca Osmanlı Devleti yıkılmış, gelişmiş ülkelere yem olmuşuk.

Dünyanın en büyük dehası olan Mustafa Kemal kendini ortaya attı. Uyumuş bir milleti ayağa kaldırdı. Ülkesini kaplamış düşmanları kapı dışarı ettirdi. Ama elde olan 14 milyon kadar halk kör cahildi. Ne okuma yazmaktan, ne bilimden, ne sanattan haberi vardı. Her yeniliğe dinci geçi-nenler karşı çıkıyordu.

Matbaa zorla 250 yıl sonra ülkeye girmiş, kullanılması bile din baskısından dolayı yıllar almıştı. Nasıl uyanacaktı bu insanlar? Borçlar, yokluk bir taraftan, diğer taftan din baskısı!! Ama ister sihirli bir el deyin, ister dünyada eşi görülmemiş bir zekâ deyin! Mustafa Kemal Paşa'nın çok, çok ileri görüşü ile Avrupa'nın 400 yılda yaptığı devrimi biz 15 yılda yaptık. Hem de kan dökülmeden.

Önce eğitim ve sanat deniyordu. Açılacak yüksek okullarda eğitim verecek gençlerin yetişmesi için Avrupa'ya hatta Amerika'ya gençler gönderildi. Bilim yapmaya uygun olmayan yazımız değişti. ve Farsça, Arapça ile dolmuş dilimiz bunlardan temizlenerek her türlü yeniliğe uygun Türkçemiz ortaya konuldu. Bu arada 1933 yılında Almanya'da Hitler, Yahudi asıllı olan en iyi profesörlerini işlerinden attı. Hiçbir devlet bunları kabul etmedi. Onlar canlarını kurtarmak için adını bile o güne kadar duymadıkları Türkiye'ye başvurdular. Atatürk derhal "gelsinler" dedi. 1200 den fazla bilim ve sanat uzmanı ülkeye geldi. Bu, tarihte ilk beyin göçü idi.

İstanbul Üniversitesi onlarla tam kadro ortaya çıktı, Ankara'da fakülteler, sanat okulları açıldı. Gelenler kitaplık istediler alındı, laboratuvar istediler yapıldı. Hepsine ders vermeleri için çevirmen verildi. O zamanın gençleri de bu büyük özveriye karşılıksız bırakmadı, ellerinden gelenin belki fazlasını

yaparak ülkeye en iyi eleman olmak için çalıştı. Gelenler de canlarının kurtulmasına razı iken, gerek geçimlerini, gerek çalışmalarının en iyi şekilde karşılanmasını sağlayan ülkemize ellerinden geldiği kadar faydalı olmaya çalıştılar. İşte onlar ülkemizde kaldıkları 20 yıla yakın bir zamanda, Batı'nın en yüksek düzeydeki eğitimini verdiler. Onların arkasından çalışmalarını, Avrupa'ya gönderdiğimiz gençler sürdürdü. Prof. Haberal, Prof Sancar gibi bilim insanlarımızın, ödülleri, Atatürk'e teşekkürlerle almalarının nedeni bu.

Bugünlerde devrimimizin en yüksek çağını yaşıyoruz, Bu son yıllarda hatta günlerde gazetede, hep bir iki başarı haberi okuyor, çok mutlu oluyorum. Örneğin, iki gün önce de gazetede, Bulgaristan'da yapılan bir piyano yarışmasında, 17 yaşında bir kızımızın birinci, 13 yaşındaki bir oğlumuzun da üçüncü olduğunu okumuştum. Bugün de burun estetiğinde dünya çapında otorite olarak tanınan Prof. Dr. Nazım Çerkeş'in Avrupa Burun Estetiği Derneği'nin Başkanlığına seçilmiş olduğunu okudum. Nasıl sevinip mutlu olmam? Bunlar hep devrimimizin meyveleri. 80 yıl içinde dünya çapında bilim insanlarımız, sanatın her alanında sanatçılarımız oldu. Bu çok büyük bir başarı. Bunların hepsini Atatürk'ün büyük dehasına borçluyuz. Ona ne kadar teşekkür etsek azdır. Işıklar içinde yatsın! •

“Aferin, 1318 Mehmet”

Anlatan: CANPOLAT PAMAY

Zonguldak Mehmet Çelikel Lisesi Emekli Müdürü ve Onursal Başkanı

Hastalanmak, ameliyat olmak, itiraf edeyim, bende her zaman bencilce bir mutluluk oluşturur.

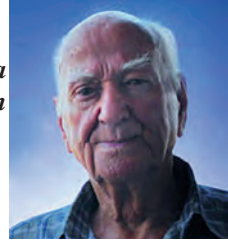
Bilirim çünkü, “*Derhal hocam, hemen şimdi yola çıkıyorsunuz ve en geç dört saat sonra burada oluyorsunuz*” diyeceğini Mehmet’in.

Sizin “**Prof. Dr. Mehmet Haberal**” olarak bildiğiniz dünyanın en büyük organ nakli cerrahının adı, benim gönlümde, belleğimde ve dilimde “**1318 Mehmet**”tir.

Onun dilindeki “*En geç dört saat sonra burada oluyorsunuz*” sözünün anlamı da şudur:

“*Ya kardeşi Osman ya da yeğenlerinden biri evime gelecek, beni alacak ve otomobilini uçak*

gibi kullanarak en geç dört saat sonra Zonguldak’tan Ankara’ya, Başkent Üniversitesi Hastanesi’ne yetiştirecek.”

Canpolat Pamay

Başkent Hastanesi’nin kapısından her girdiğimde duyumsadığım bencilce mutluluğumun nedeni, burada sağlığıma kavuşacağım umudumdan çok, burada kalacağım odamdır.

Bilirim çünkü orada, yine pence-rem’in ötesinde, yine her zamanki

devrim mabedi görkemliyle, yine Anıtkabir yükseliyordur.

Bilirim çünkü, yine her gece Anıtkabir'in ışıklı görüntüsünün güveniyle gideceğimi uykuma ve günüme de yine onun, günün ilk ışıklarını yansıtan umut simgesi görüntüsüyle başlayacağımı...

15 Ağustos 2016

sabahı da yine Anıtkabir'e bakarak umut tazelediğim sırada, odama Mehmet geldi. Yanında, doktor arkadaşları, öğrencileri yoktu. Daha da önemlisi, üstünde beyaz doktor gömleği de yoktu. Hastane içinde onu ilk kez beyaz gömleksiz görüyordum. Olağandışı bir olay olduğunu o an anladım:

“Hayrola, Mehmet’ciğim?” diye sordum. *“Bugün bir fevkaladelik var galiba...”*

Kabahat işlemiş yaramaz bir çocuk gibi sıkılırcasına yanıt verdi:

“Söz ettiğiniz o fevkaladeliliğin olabilmesi için sizin izniniz gerekiyor, Hocam” dedi. *“O konuda izninizi almaya geldim.”*

Ve benim yeni sorular sormamı beklemeden, bir solukta merakımı giderdi:

“Önce sağlık durumunuzun fevkalade iyi, içimin de son derece rahat olduğunu söyleyeyim, Hocam. Hem memleketimiz, hem kendim için çok önemli olan uluslararası bir kongreye gitmem gerekiyor.”

Canpolat Pamay öğrencileri Prof. Dr. Mehmet Haberal ve Prof. Dr. Ali Haberal ile geçen yıl hastanede kutladıkları yaş gününde

Fakat sizin izniniz olmadan, şu kapıdan dışarı tek adım atmayacağımı biliyorsunuz. İzin verirsiniz, birkaç saat sonra kalkacak uçakla Hong Kong’a gideceğim.”

Yatağımda doğrudum, iki yanığımı öptüm Mehmet’in:

“Güle güle git, güle güle dön Mehmet’im” dedim ve ekledim:

“Anlamıştım bu sabah fevkalade bir olay olduğunu...”

Hem memleketimiz, hem kendim için çok önemli olan uluslararası bir kongreye gitmem gerekiyor. Fakat sizin izniniz olmadan, şu kapıdan dışarı tek adım atmayacağımı biliyorsunuz.

Sabahın asıl “fevkalade olay”ını Mehmet açıkladı.

Dünya Organ Nakli Derneği’nin iki yılda bir düzenlenen ve gelecek dönem başkanının açıklanacağı çok önemli bir toplantı varmış Hong-Kong’da. İnternet aracılığıyla yapı-

“Başkan seçiminin sonucunu dünyadan bir hafta önce ve ilk benden duyun, Hocam” dedi.
“Başkan olarak ben seçildim.”

lan ve Şubat ayında başlayan başkan seçiminin sonucu, bir hafta sonra kongrenin son günü olan 22 Ağustos’ta resmen açıklanacaktı. Fakat sonuç özel olarak ona bildirilmiş.

Mehmet bu bilgiyi verdikten sonra eğildi, kulağına yaklaştı ve yanındaki kardeşi Ali’ye bile sanki duyurmak istemiyormuş gibi özen göstererek, büyük sırrını fısıltıyla açıkladı:

“Başkan seçiminin sonucunu dünyadan bir hafta önce ve ilk benden duyun, Hocam” dedi.

“Başkan olarak ben seçildim.”

Asla onaylatmak için değil, fakat bir kez daha duymak için tane tane sordum:

“Yani sen şimdi Dünya Organ Nakli Derneği’nin Başkanı mı seçildin, Mehmet?” dedim.

Ve onu iki yanağından belki ikişer, belki üçer ya da beşer kez öptüm, sonra da sırtımı çevirdim, kendimi yatağıma attım, yüzümü yastığıma gömdüm.

Hüngür hüngür ağladığım omuzlarımdan anlaşılıyordu ama... Ağlayan yüzümü, yaşlar akan gözlerimi görmesini istemedim Mehmet’imin...

Bir hafta sonra 22 Ağustos 2016 günü internet sitelerinde, akşam televizyon haberlerinde, ertesi sabah gazetelerde **“Prof. Dr. Mehmet Haberal, 105 ülkeden 6700 uzman üyenin katılımıyla yapılan seçim sonunda Dünya Organ Nakli Derneği Başkanı seçildi”**

haberini herkes büyük bir övünç ve sevinçle izlerken, o gün bu haberi ben dudaklarımda, kendime özel ve kendime özgü bir tebessümle izliyordum ve içimden, **“Ben bu haberi bir hafta önceden biliyorum”** diyerek, bir öğretmenin, öğrencisinin başarısından kaynaklanan övüncünü ve sevincini kimbilir kaçınıcı kez, ama bu kez bir de 92’nci yaşında yaşıyordum.

“Aferin 1318 Mehmet... Yerine oturabilirsin...”

“**K**albi İslâm olan Osmanlı Saltanat Merkezi'nin düşman işgaline uğramasının sonucu olarak, bütün Rumeli ve Anadolu'nun giriştiği ulusal ve kutsal savaş sırasında, halkın en doğru iç ve dış haberlerle aydınlatılması önemle göz önünde tutulmuş ve burada en yetkili kişilerden kurulu özel bir heyetin yönetiminde ve Anadolu Ajansı adı altında bir kurum kurulmuştur.

Anadolu Ajansı'nın en hızlı araçlarla vereceği havadis ve bilgi, Heyet-i Temsiliye'mizden de geçeceği için Ajans tebliğleri Müdafaa-i Hukuk örgütümüzce de bucak ve köylere kadar dağılacak ve duyurulacaktır. Bu bakımdan acele tertibat alınması ve sonucun bildirilmesi önemle rica olunur.”

- 3** Cumhuriyet Nöbetçileri
Mete Akyol
- 7** Prof. Dr. Mehmet Haberal
Dünya Organ Nakli Derneği
Başkanı Seçildi
- 11** Prof. Starzl'dan
Prof. Haberal'a Mektup
- 12** Prof. Haberal: Ülkeme Olan
Borcumu Ödüyorum
Prof. Dr. Kenan Araz

15

Prof. Dr.
Mehmet Haberal*Prof. Dr. Fatih Hilmioğlu*

- 20** Prof. Dr. Saygın Mehmet
Haberal Muazzaz İlmiye Çiğ
- 22** "Aferin, 1318 Mehmet"
Canpolat Pamay
- 27** Üç Teğmen *Cihangir Dumanlı*
- 31** Umudun Adı Cumhuriyet
Nuray Bartoschek
- 33** Yarını Baştan Tanımlamak
Doğan Kuban
- 38** Mudanya Ateşkes
Antlaşması *Cengiz Önal*
- 43** Hakimiyeti Milliye
- 45** Atatürk, Cumhuriyet ve
Kutlamaları *A. Erdem Akyüz*
- 49** Köylü Milletin Efendisidir
Kaya Boztepe
- 55** G20 Zirvesi *Dr. Öğüt Yazman*
- 59** Türk'üm Diyen Hollanda
Cengiz Özakıncı

İÇİNDEKİLER

- 65** Medreseye Karşı Mektep
Süleyman Çelik
- 69** Ali Suavi *Konur Ertop*
- 75** Mübadele *Prof. Dr. Kemal Arı*
- 80** Suç ve Ceza *Tekin Özertem*
- 85** Muhteşem Yüzyıl *Özgen Acar*
- 89** Kız Öğretmen Okulunda Bir
Sınav *Zeki Sarıhan*
- 92** Boksun Arka Bahçesi
Metin Gören
- 95** Sokrates *Yahya Aksoy*
- 99** Konuşma Sanatı
Orhan Velidedeoğlu
- 101** Dönüşüm Mitleri *Haluk Erdemol*
- 106** Navarin *Gürbüz Evren*
- 111** Eyfel Kulesi *Sabriye Aşır*
- 115** TV'deki Yakışıklı Ses
Halit Kıvanç
- 118** Haydi Nöbete *Can Pulak*
- 121** Neler Olmuyor ki Dünyada
Sezin San Sungunay
- 125** Dünya Vatandaşı Che
Mümtaz İdil
- 129** "Don Ernesto! Elveda!
Oğlun Che" *Mümtaz İdil*
- 133** Yogi Kazım *Sema Erdoğan*
- 138** Karabiber Tüketmenin 20
Harika Yolu *Aylin Yengin*
- 143** Okula Dönüş *Melek Şirin Tolga*
- 145** GDO *Yücel Aksoy*
- 32** Bilginizi Denetleyin
- 48** İlk Dersimiz Türkçe
- 54** Fırçalayarak
- 150** Poldi
- 151** Çözümler
- 152** Yarının Büyükleri
- 154** Bulmaca
- 156** Satranç
- 158** Ayın Kitapları
- 160** Bir Fotoğraf Bin Sözcük

Yılmadan Yorulmadan
Cihangir Dumanlı

Üç Teğmen

Cumhuriyetimizin temelini oluşturan Kurtuluş Savaşı, zamanın en güçlü ordularına karşı, yokluklar içindeki bir ulusun kahramanlık öyküleri ile doludur.

Savaşın kazanılmasında büyük önder Mustafa Kemal Atatürk ve arkadaşlarının teşkilatçılığı, planlama ve sevk idare yetenekleri belirleyici rol oynamakla birlikte, alt kademe-lerde pek çok subay, erbaş ve erin

hatta sade vatandaşların bireysel fakat büyük cesaret ve kahramanlık gerektiren mücadeleleri zafere giden yolda önemli rol oynamıştır.

Bu yazıda kurtuluş mücadelesinde örnek davranışlar sergileyen üç kahraman teğmenin fazla bilinmeyen eylemlerini anlatacağız.

Askeri okulların kapatılmasının gündemde olduğu günümüzde askeri okullardan yetişen genç subayların neler yapabildiklerini göstermeyi de amaçlıyoruz.

Teğmen Kara Hasan

Yıl: 1919 başları. Hatay'ın Dört Yol ilçesindeyiz. Birkaç ay önce Birinci Dünya Savaşı'ndan yenik çıkan Osmanlı İmparatorluğu Mondros Ateşkes Antlaşmasını imzalamıştır (30 Ekim 1918). Bu anlaşmanın 7. Maddesine göre galip devletler (İngiltere, Fransa, İtalya) kendi güvenliklerini tehlikede

Tarsus, Adana, Misis Ve Pozantı'yı işgal etmişlerdir.^[1] Çukurova'yı işgal eden Fransız kuvvetlerinin yaptıkları ilk iş, bu bölgeye "Suriye ve Ermenistan Yüksek Komiseri" unvanlı bir yönetici tayin etmek ve Mısır'da eğittikleri Ermenilerden kurulu her biri on kişiden oluşan "Legion D'orient" birliklerini getirmek olmuştur.^[2]

Mondros'a göre Osmanlı ordusu teslim edilmiş, silahları galip devletlerce alınmıştı. Halkın kendiliğinden örgütlenerek elindeki tüm imkânlarla işgallere karşı koymasından başka çare bulunmuyordu. Bu durum Kuva-yı Milliye hareketini doğurmuştur.

Dört Yol'un Karaköse köylüsünün 9 Aralık 1918'de kurduğu barikatlara dayanarak yaptığı savunma ilk Türk halk şahlanmasıdır.

gördükleri takdirde yurdumuzun her yerini işgal etme hakkına sahiptir.

Mondros ateşkesinden hemen sonra galip devletler aralarında yaptıkları paylaşma anlaşmalarına göre kendilerine düşen bölgeleri işgal etmeye başlamışlardır.

Paylaşma anlaşmalarında Fransa'ya Suriye ve Kilikya (sınırları anlaşmada tanımlanmamakla birlikte bu günkü Çukurova-Mersin) bölgesi bırakılmıştır (1916, Sykes-Picot Anlaşması). Suriye ve Kıbrıs'ta üslenmiş olan Fransız Yabancı Doğu Ordusu'na mensup, çoğu Ermeni olmak üzere, 1500 Fransız askeri, 17 Aralık 1918'de Mersin'e çıkmıştır. Bu kuvvetlerden ayrılan ufak müfrezeler 26 Aralık 1918'e kadar Antakya, Dört Yol, Ceyhan,

Türk yurduna saldıranlara karşı "İlk Kurşun Savaşları" öncelikle ilk işgale uğrayan Çukurova'da olmuştur. Dört Yol'un Karaköse köylüsünün 9 Aralık 1918'de kurduğu barikatlara dayanarak yaptığı savunma ilk Türk halk şahlanmasıdır.^[3] Bunun gibi 1919 Ocak ayının ilk günlerinde, çapı birkaç askeri geçmese de Teğmen Kara Hasan'ın (sonraları Kara Hasan Paşa diye anılmıştır) direnişi ise bir askeri birliğin ilk kurşun hareketidir.^[4]

Fransızlar Kara Hasan'ın kardeşi Osman oğlu Mustafa'yı şehit ettiler. Teğmen Kara Hasan kardeşinin intikamını almak maksadıyla Kuzuculu köyünde teşkilatlanmaya ve milli mukavemeti hazırlamaya

başladı. Bunlara Dörtiyol ve civarındaki halk da katıldı. Her genç kendi imkânları ile silahlanarak Kara Hasan'ın kurduğu milli kuvvetlere (Kuva-yı Milliye) katılmaya başladı. Bu kuvvetlerin mevcudu kısa zamanda 300'ü buldu. Bu kuvvetler Nur Dağları'nda Fransızların ve İngilizlerin geçtiği yollarda pusular kurarak baskın tarzında taarruzlara başladılar.^[5]

Böylece kurtuluş savaşımızın ilk direnişi, İzmir'in işgalinden ve Mustafa Kemal'in Samsun'a çıkmasından 6 ay önce, Hatay'da Fransızlara karşı Teğmen Kara Hasan tarafından başlatılmış oldu.

Teğmen Hamdi

İkinci kahraman teğmenimiz Teğmen Hamdi'dir.

Yine yıl: 1919. Bu defa samsun'dayız. Karadeniz bölgesinde bir Pontus Rum devleti kurmak isteyen yerli Rumlar Türk köylerini basmakta Türklere zulüm yapmaktadırlar. Bölgeden sorumlu İngiliz komutanı Amiral Webb, 13 Şubat 1919'da Londra'ya gönderdiği telgrafta Samsun bölgesine ilave birlikler gönderilmesini ister.^[6] Maksudı Türklerin elindeki silah-

ları toplayarak Rumların hareketini kolaylaştırmaktır.

9 Mart'ta 200 İngiliz askeri Samsun'a çıkarak Merzifon'a

Teğmen Hamdi

kaydırıldı. Bu hareket tepki yarattı ve Samsun'da makineli tüfek birlik komutanı Teğmen Hamdi, birliği ile birlikte 17 Mart'ta dağa çıktı. Bu haber İstanbul'da bomba gibi patladı. İşgal kuvvetleri karargâhı tam bir şok yaşıyordu. İlk kez bir askeri birlik resmen

isyan ediyor ve dağa çıkıyordu. İşgal kuvvetleri, Türklerin elinden silahlarını toplamak için bahane yaratırken, bir askeri birlik tüm ağırlıkları ile dağa çıkıyordu. Bu örnek diğer birliklere de sıçrayabilirdi. Bundan endişe ediliyordu. Vahdetin'in de Harbiye Nezaretinin de en

Yazarımızı tanıyalım: E. Tuğgeneral Cihangir Dumanlı, 1951'de Erzurum'da doğdu, 1972'de Kara Harp Okulu'ndan, 1979'da Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden, 1987 yılında Silahlı Kuvvetler Akademisi'nden mezun oldu. 1996'da A.B.D. Milli Savunma Üniversitesi'nde Ulusal Güvenlik Stratejisi konusunda, 1998'de Ankara Üniv. Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde Uluslararası İlişkiler konusunda yüksek lisans yaptı. 2003 yılında kadrosuzluk nedeniyle TSK'dan emekli oldu, aynı yıl Yükseköğretim Denetleme Kurulu üyeliğine seçildi, dört yıl bu görevde bulundu. 2012'de Gazi Üniversitesi'nde uluslararası ilişkiler dalında doktora eğitimini tamamladı. Ulusal güvenlik ve strateji konularında çeşitli makaleleri yayımlanan Cihangir Dumanlı, "Ulusal Güvenlik Sorunlarımız" adlı kitabın yazarıdır.

hassas olduğu konu buydu. Ama artık demek ki sabırlar taşıyordu.^[7]

Mustafa Kemal'in milli mücadeleyi başlatmak üzere samsun'a çıkışından iki ay önce kahraman bir teğmen işgale karşı tepkisini göstermiş ve İngilizleri telaşa düşürmeyi başarmıştı.

Şüphesiz bu tür bireysel karşı koymalar toplamda Mustafa Kemal'in işini kolaylaştırmıştır.

Teğmen Bekir

Bu kez Sakarya meydan muharebesindeyiz. Yunan orduları Temmuz 1921'de seferberliklerini tamamlayarak Eskişehir- Afyon hattına ilerlemişler, Türk ordusu Afyon-Kütahya-Eskişehir muharebesini kaybederek Sakarya nehri doğusuna çekilmiştir. Düşman önce cepheyi güneyden Haymana istikametinden kuşatmak istemiş fakat buna izin verilmemiştir. Muharebeler 21 gün "sathı müdafaa" prensibine göre çok kanlı bir şekilde devam etmiş ve Yunan ordusunun taarruz gücü kırılmıştır.

10 Eylül'de cephenin kuzeyinde Dua Tepe bölgesinden yapılan Türk karşı taarruzu karşısında Yunan ordusu kendisini bir an önce Sakarya nehrinin batısına atma gayreti içindedir. Bu nedenle nehir üzerindeki köprüleri ele geçirmek ve elde tutmak için kıyasıya bir mücadele vardır. Türk mürettep tümeni Fettahoğlu Köprüsü'ne baskın düzenlemiş ve buradaki Yunan kuvvetlerini dağıtarak

köprüyü ele geçirmişti.

35. Süvari Alayı'ndan Teğmen Bekir Yunan istihkâm birlikleri köprüyü havaya uçurmadan patlayıcıları söküp nehre atmayı başarmıştı. (Böylece Türk karşı taarruzunun nehrin batısına intikali mümkün olmuştu C.D) Hayatını hiçe sayan bu gözüpeklik Sakarya zaferinin elde edilmesinde en önemli etkenlerden biri idi.^[8] Teğmen Bekir'in fedakârlığı sayesinde Türk karşı taarruzu nehrin batısına intikal etmiş, 13 Eylül'de Sakarya nehrinin doğusunda bir tek Yunan askeri kalmamıştır.

Değerlendirme

Kurtuluş savaşımızın kazanılmasında başta Mustafa Kemal Atatürk olmak üzere yüksek komuta heyetinin başarılı planlama ve sevk idaresi esas olmakla birlikte, zafere giden yolda yukarıda örneklerini verdiğimiz bireysel kahramanlıkların da rolü inkar edilemez. Bu yazıda sadece üç kahraman teğmeni anlatabildik. Gerçekte bu tür olaylara daha çok örnekler bulmak mümkündür.

Genç subaylar bu cesaret ve güçlü askeri okullarda, özellikle harp okulunda almışlardır. Onlara bunu yaptırın şey "harbiye ruhudur".

Harbiye ruhu ise ancak harp okullarında verilebilir.

cihangirdumanlı@butundunya.com.tr

1-1A. Hürşit Tolon, Sevr'e Giden Yol, Ankara, Günel basım Yayın, 2005, s.107. [1] 2- a.g.e. 3- Celal Erikan, Kurtuluş Savaşı Tarihi, İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2010, s.41.

4- a.g.e. 5- <http://turkharptarihi.blogcu.com/istiklal-savasinda-ilk-kursun-ve-kara-hasan-pasa/2721968> erişim: 26 ağustos 2016 6- Orhan Çekiç, İmparatorluktan Cumhuriyete-II, Kaynak Yayınları, İstanbul, 2015, S.75. 7- a.g.e. s.76. 8- Fikret Bayır, Strateji Ustası Atatürk, Kaynak Yayınları, İstanbul, 2014, S.325.

Umudun Adı Cumhuriyet

Bizi hayata bağlayan can damarımızdır umut. Bir insanın tüm umutlarını yok etmek, onu diri diri gömmektir. Nasıl yaşar ki insan umutsuz? Nasıl soluk alır? Nasıl sever? Nasıl direnir güçlüklerine hayatın?

Umut sözcüğü “mut” yani “sevinç” sözcüğünü barındırır içinde, oysa umutsuzlukta “mutsuzluk” vardır.

Umut, aydınlık yarın, mutlu gelecektir, umutsuzluksa dipsiz bir karanlık kuyu, ne hayat belirtisi vardır, ne suyu. Umut cesarettir, sevgiyi, barışı, eşitliği, insanlığı savunur kıyasıya. Umutsuzluk korkaktır, saklanır yalnızlığın arkasına.

Umut, anı yaşamaktır, aydınlık bir köprüdür bugünden yarınlara.

Umutsuzluksa endişedir, yenilgidir, vurulan kilittir güzelliklere.

Umut, üretkenliktir, sevgi, barış,

kardeşlik tohumları eker yüreklere. Umutsuzluk kısırır, döner durur kendi çevresinde çaresizce.

Umut, inanmaktır, güvenmektir, saygı duymaktır, umutsuzluksa korkuyla, kuşkuyla, öfkeyle zehir etmektir yaşamı.

Umut, barış güvercinidir, kanat çırpar özgürlüğe, umutsuzluk savaşa sürükler, savaş, esarete.

Umut, bilge bir öğretmendir, sabırla yol gösteren, umutsuzluksa karanlığa sürükleyen koyu cehalet.

Umutsuzluğu bırakalım bir kenara, bize umut gerek

Umudun bir başka adı var yüreğimde: Ata yadigarı **Cumhuriyet**.

Cumhuriyet demek, demokrasi demek.

Cumhuriyeti sonsuza dek yaşatmak dileğiyle. •

nuraybartoschek@butundunya.com.tr

Hazırlayan:
Ş. GÜLBİN GÜZEY

Bilginizi Denetleyin

1-Büyük taş kütlelerine ne ad verilir?
a-**Mineral**
b-**Maden**
c-**Kayaç**
d-**Taş**

2-10 Türk Lirasının üzerindeki ünlü matematikçi kimdir?
a-**Cahit Arf**
b-**Ali Kuşçu**
c-**Selman Akbulut**
d-**Feza Gürsey**

3-Çeyrek Altın kaç gramdır?
a-**2.00** b-**1.50**
c-**1.30** d-**1.75**

4-Japon çiçek düzenleme sanatına ne ad verilir?
a-**İkebana**
b-**Bonsai**
c-**Origami**
d-**Tai Che**

5-Mekteb-i Sultani hangi okulun eski adıdır?
a-**Mülkiye**
b-**Darüşşafaka Lisesi**
c-**Pertevniyal Lisesi**
d-**Galatasaray Lisesi**

6-Pir Sultan Abdal'ın asıl adı hangisidir?
a-**Hüseyin** b-**Haydar**
c-**Ali** d-**Mustafa**

7-Bir haritacı Ekvator ve çevresini çizmek isterse hangi Projeksiyon yöntemini kullanması gerekir?
a-**Konik** b-**Silindirik**
c-**Yuvarlak** d-**Düzlem**

8-Aşağıdakilerden hangisi bir Mehmet Akif Ersoy eseridir?
a-**Şair Evlenmesi**
b-**Şemsa**
c-**Safahat**
d-**Sergüzeşt**

9-Aşağıdakilerden hangisi "ışık kaynağı" değildir?
a-**Ampul**
b-**Güneş**
c-**Ay**
d-**Yıldız**

10-Altıgenin iç açılarının toplamı kaç derecedir?
a-**360** b-**540**
c-**720** d-**1080**

11-Orhan Pamuk hangi yılda Nobel Ödülünü almıştır?
a-**2005**
b-**2007**
c-**2006**
d-**2004**

12-En uzun hamilelik süreci geçiren hayvan hangisidir?
a-**At**
b-**Fare**
c-**Kedi**
d-**Fil**

Yanıtlar:
151.
sayfada

Yarını Baştan Tanımlamak

Yazan: DOĞAN KUBAN

Cumhuriyet
ülküsüne
inananlar için,
Türkiye'yi bir
bütün olarak
korumak bir
zorunluluktur.

1923'de kurduğumuz Türkiye, İkinci Dünya Savaşı'ndaki yıkımın dışında kalmayı başarmış, fakat bütün dünyanın içine girdiği kökten değişikliğin girdabında da dönmeye başlamıştı. O savaş sonrasında eski Avrupa dünya egemenliğini birleşik Amerika'ya devretti. Yirminci Yüzyıl "Amerikan Yüzyılı" oldu.

Soğuk ve sıcak savaşlar, faşist ve komünist rejimlerin yıkılışı, komünist Çin'in şahlılığı, teknolojinin büyük bir ivme ile gelişmesi, sömürgelikten çıkan fakir toplumların yerel diktatörlerle kavgaları, finans kapitalin azgınlaşması, iletişimin ve bilgi akışının dünya kamuoyuna çığ gibi ulaşması, politik beyin yıkama ve tüketim yaygarasının cahil kitlelerin günlük bilgi

edinme ve onu özümleme sınırlarını aşarak düşünme sınırlarını zorlaması, yalancı bir sonsuz gelişme propagandasının ekonomik dengeleri bozması, insanların tanıdıklarını sandıkları dünya düzenini tümüyle değiştirdi. Bütün dünya, başta bir milyar aç olmak üzere, kapitalizm ve emperyalizmin yaşamını sürdürmeye çalıştığı bir beyin yıkama ortamında debeleniyor. Bunun acısını en çok gelişmemiş, cahil toplumlar çekiyor. Dünya binlerce yıllık

Atatürk ve devrimleri olmasaydı, Türkiye şimdi Irak ve Suriye'ye dönüşebilirdi

ya Savaşı kargaşasında, İnönü döneminde de devam ettirilmeye çalışılan devrim sürecinden ya da süzgecinden geçmeseydi, o dönem-

tarihini ve alışkanlıklarını bir yüzyılda değiştirmeye zorlandığı için, yaşamı tanımlayan bütün parametreler kimlik değiştirdi. “Yarını baştan tanımlamak” zorunda olduğumuz bir çağa ulaştık.

Eğer Türkiye, Mustafa Kemal ve arkadaşlarının 1923’de gerçekleştirmeye başladığı ve İkinci Dün-

de yetişen insanlar, onların yetiştirdikleri, bugün çağdaş dünyadan haberli kuşaklar yetişmemiş olsaydı, savaştan sonraki Batı emperyalizminin ve aç gözlülüğünün kurbanı olarak, Türkiye şimdiki Irak ve Suriye’ye dönüşebilirdi.

Yıllarca çarpışan ve ölen o kuşaklar, yeni bir dünyanın nefesini en çok hisseden Osmanlılardı. Babası ulema ve Osmanlı döneminde ilkokul öğretmeni olan annem, babası Nakşibendi memur olan asker babam, yeni Türkiye’nin kurucuları idi. Erzurum Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti kurucusu Raif Hoca (Erzurum milletvekili Raif Dinç), bizim molla ailemizin damadı idi. Bütün özellikleriyle Müslüman bir Osmanlı, fakat bir Kurtuluş Savaşçısı idi. Oğlu Galatasaray’da okudu. Operatör oldu. İngiltere’de İhtisas yaptı. Bir Sosyalistti. Kızı Dame de Sion’da okudu. Amerika’da psikoloji doktorası yaptı. Hacettepe Üniversitesi’nin Psikoloji Bölümü’nü kuranlardan biriydi. Bu genç ve çok dindar Osmanlıların Osmanlı saplantısı olmadı. Bugünü canlarını vererek kuranlara, borcumuz sonsuzdur.

Üniversite arkadaşlarımla çoğu Anadolu köylü ve kentlisi çocuklardı. Hiçbirinin karısı başını örtmedi. Osmanlı meraklısı da yoktu. Çünkü Osmanlı aydınları, bütün çabalarına karşın, devletin temel yapısı ile Ortaçağ’da kaldığını kendi yaşamları ile biliyorlardı. Köylü kökenli eski kullar da Osmanlı heveslileri değil.

Büyük kentlerin halkını o köy göçerleri oluşturuyor.

O fedakar, devrimci, kahraman Osmanlıların kurtardıkları ülkenin son dönemde çatladığını görmek için bir iki gazete haberine bakmak yeterli.

İslam tarihini, Osmanlı tarihini hiç öğrenmemiş ya da kulaktan dolma öğrenmiş, İslam'ı da namaz, oruç ve hactan öteye bilmeyen pek çok yeni Osmanlı var. Bu gerici söylemi, tozlanmış Osmanlıca cehalet mirası yönlendiriyor. Ama arkasında uluslararası bir Emperyalist kurgu var. O kurguyu düzenleyenler için bir buçuk milyar Müslüman, sadece müşteri ve hammadde kaynağı sahibi olarak önemlidir. Müslümanlığın yok olmasına memnuniyetle seyirci olurlar.

Boğazları kesilen Müslümanlar ise sadece ilgi çekici röportajlardır. Kimi fazla yobaz Hristiyan ve Yahudi için bunlar, Tanrı'nın Müslümanlar'a verdiği cezadır. Toplumun geleceğine güvenmesinin koşulları bütün dünyada aynıdır: Fiziksel çevresinin kontrol etmek, toplumun kültür düzeyinin en kesin ölçüğüdür. Çağdaş yaşam sağlık, güvenlik, yeterli ve ekonomik barınma, yeterli ulaşım, yeterli ve kolay

İlginç fakat acıklı olan, Kurtuluş Savaşı'nı yapmak zorunda kalmış bir ülke halkının (...) dünyadan habersiz yaşamasıdır.

iletişim, iş güvenliği ve dünya düzeyinde eğitim istiyor. Bunlara, sadece söz edildiği zaman değil, gerçekten sahip olduğu zaman çağdaş sıfatı kazanıyor. Bu bizim güncel, hiç değişmeyecek isteğimizdir.

İlginç fakat acıklı olan, Kurtuluş Savaşı'nı batan bir imparatorluk enkazı üzerinde yapmak zorunda kalmış bir ülkenin aynı topraklarda oturan halkının bir bölümünün yakın geçmişi unutmaması, ellerindeki telefon, karşılardaki bilgisayar ve televizyon ekranlarına karşın dünyadan habersiz yaşamasıdır. Bu düzeyde bir bilgisizliği ve saygısızlığı ancak uluslararası beyin yıkama mekanizmaları ile açıklayabiliriz.

Gerçi halkımızın tek bir üyesini bile dışlama lüksümüz yok. Cumhuriyet ülküsüne inananlar için, Türkiye'yi bir bütün olarak korumak bir zorunluluktur. Bu iyisi ve kötüsü, cahili ve aydını, doğrucusu yalancısı ile birlikte olacak. Zaman içinde değişecek. Ama Osmanlı olamayacak. Ortaçağa geri dönmek istesek bile,

ona izin verecek bir dünya kalmadı. Bu söylemi sürdüren cehaleti yok etmek gerek.

Gelişme süreçlerini, ekonomik illiklik, kentsel kemiricilik, kültürel düzey açısından beğenmesek bile, otomobillerin, gökdelenlerin, AVM'lerin, otellerin, yolların, köprülerin, öğrencilerle dolu hocasız üniversitelerin yarattığı çağdaşlık imgeleri, camilerin, İmam Hatip Okulları'nın ilgilerinden binlerce kadar güçlüdür. Kaçak inşaatların zengin ettiği insanlar, onların yurt dışında okuttukları çocukları, başlarını örttükleri, başallah, maşallah dedikleri zaman Osmanlı olmuyorlar. Belki Suudi oluyorlardır.

Medya sadece bir kafa karıştırıcıdır. Cahil toplum, cami fotoğrafi ile otomobil reklamını, sosyete güzeli ile birlikte aynı sayfada gördüğü zaman, onların başka dünyaların işaretleri ya da simgeleri olduğunu anlamıyor. Bursa Ulu Camisi, Mercedes, bilmem ne marka gömlek yan yana geliyor. Çağdaş dünya böyle, sinkretik ve homojen olmayan bir ortam. İletişimin yarattığı bir araç ve olgu kargaşası. Amacı dengeli, doğru, hoşgörülü, bilgili bir uygar toplumun yaratılmasına yardım etmek değil, toplumların küçük yüzdesini

zengin etmek için yaratılmış kalabalıklara mal satmak. Türk insanının fiziksel çevresini üretenlerin ve parasal ortaklarının dinsel cehaleti kaşımının kendilerinin kârına ya da ülkenin geleceğine hizmet edeceğini sanmaları akıldışıdır. Turizm, tatile çıkan milyonlar, ülkenin en hızlı gelişen inşaat teknolojisinin sundukları, buzdolapları, çamaşır makinaları, televizyonlar, cep telefonları,

Gelecek için hiçbir bilimsel öngörüsü olmayan ve programlarını toplumla paylaşmayan iktidarlar ancak cahil bir kamuoyu yardımı ile ayakta kalabilirler.

AVM'leri dolduran binbir eşya, modem paketleme, billboard reklamları, sokakları dolduran yabancı adlar, ödenemeyen yabancı banka kredileri, yatlar, kotralar, marinalar, petrol istasyonları, havaalanları, gazetelerin otomotiv sayfaları, yabancı markalı giysiler, toplumun karşılıksız aldığı çağdaşlık bilgileridir. Bu olguların toplum yaşamı üzerindeki gücü, Türkiye'nin herhangi bir yaptırım gücünden binlerce kez güçlüdür. Kaldı ki bu

olguların hiçbirine karşı toplumsal bir muhalefet zaten yok. Okullar ve üniversiteler bu görevlerini yapamayacak düzeyde bile olsalar, çağdaş dünyanın parçalarıdır. Üstelik Türkiye ekonomisinin bütünüyle ortak olduğu dünya kimseye Osmanlı gibi yaşama olanağı tanımıyor. Osmanlıların otomobilli ve AVM'li kentlerde oturan halklı versiyonlarının tanı-

mını yapan bir kişi de daha çıkmadı. Bunu dışarıdan ithal de edemeyeceğiz. Çünkü XIV. Louis çağını isteyen bir Fransız henüz işitmedik. İngilizce konuşan Osmanlı toplumu da İngiliz sömürge İmparatorluğunu anımsatıyor.

Türkiye’de Medya denen garip ortama yansıyan gelecek programı herhangi bir gelecek programı gerçekleştirilemez. Sadece bir olumsuzluklar komedisi yazılabilir. Piyasayı dolduran içi boş düşünce kırıntıları, değil toplumu ve onun geleceğini aydınlatmayı, kendi dipplerini bile aydınlatamıyorlar. Bugün Osmanlı imgesi ya politik amaçlıdır ya da kadın modası bağlamında söz konusu olabilir. Boş bir polemiktir. Giderek nüfusu artan bu büyük ülkede gelecek için hiçbir bilimsel öngörüsü olmayan ve programlarını toplumla paylaşmayan iktidarlar ancak cahil bir kamuoyu yardımı ile ayakta kalabilirler.

Türkiye uygarca yaşanabilir bir ülke olarak nasıl ve ne kadar ayakta kalabilir? Toplumun çağdaş dünyadan gördüklerini istemesi doğaldır. Fakat bunun politik, ekonomik, bilimsel ve teknolojik eşiklerini bilmesi olanaksızdır. Bunu sağlamak hükümetlerin çağdaş dünyaya ilişkin bilgiyi ve politikalarını toplumla paylaşmalarına bağlıdır. Bu olasılık Türk toplumunun bugünkü kültürel davranışları düzeyinde görülüyor ve politik bilinçte de, halkta da, idare edenlerde de sınırlıdır. Ülkenin geleceği için,

dünya ekonomik-politik konjonktürünün ve dünyayı tehdit eden doğal gelişmelerin topluma duyurulmasına ve ülke çapında etkinliklerinin planlamasına bağlı bir çıkış yolu arayışı var. Bu sadece bizim sorumuz değil, dünyanın ortak sorunu. Fakat o yıllar, bu uyanışın halkta da, politikacılarda da varlığını kanıtlamıyor.

Dünya Tarihi yeni bir aşamaya girdi. Eski kapılar kapandı. Yeni çıkış yolları bulmak ve halka duyurmak yeni bir tür uygarlık ve cankurtarma savaşıdır. Dünyanın tepetaklak olduğunu ya da olacağını kabul etmek, başımızın üzerinde yürümeyi öğrenmek gerektiğini kabul etmek kadar zor. Bu bir metafor olsa da, insanlara vaad edilen gelecek parlak değildir. Fakat ülkenin görünüşü “Vur patlasın, çal oynasın!” geleneksel vurdumduymazlığını anımsatıyor. Bu durum çağdaş bilim ve teknolojinin önerdiği çözümlerin sınırlarını zorlayana kadar umut var. Bunun varlığını topluma göstermek aydınların sorumluluğundadır. Einstein çok zaman önce “Eğer bu dünyada yaşayacaksak, her şeye yeniden başlamak gerekecek!” demişti. Aydınların savaşı burada başlıyor. İnsanlara geleceğin ne hazırladığını anlatma yollarını bulacaklar. Bu, yeni bir devrimdir. Silahla değil, akılla olacak. Bu, bütün bilimsel buluşlardan daha zor görünüyor. •

**Cumhuriyet Kitapları, Ekim 2014.*

Atatürk'ün Dünyası
Cengiz Önal

78

İsmet Paşa ve Mudanya Ateşkes Antlaşması

(3-11 Ekim 1922)

Mudanya Ateşkes Antlaşması zor şartlar altında sürdürülen görüşmelerin bir sonucudur. Görüşmelerde Türk Heyeti'ne İsmet Paşa Başkanlık etmiş ve Heyet, Batı Cephesi Kurmay Başkanı Asım (Gündüz), Yarbay Tevfik (Bıyıklıoğlu), Binbaşı Seyfi (Düzgören) ve Kızılay İkinci Başkanı Hamit

Beylerle iki yazmandan oluşmuştur.

Karşı tarafta ise; İngilizleri General Harrington, Fransa'yı General Charpy ve İtalya'yı da General Monbelli temsil ediyordu. Fransız diplomat Franklin Bouillon'un da; herhangi bir görevi olmaksızın, adeta gözlemci gibi, görüşmelere katılıp, salonda uygun bir yerde oturmasında bir sakınca görülmemiştir. İşin ilginç yanı, her ne kadar emperyalist gücün tetikçisi bile olsa, Ulusal Kurtuluş ve Bağımsızlık Savaşı'nın, Yunan ordusuyla yapılmış olmasına karşın, Yunan Hükümeti, General Mazarakis ile General Sarıyanis'i Mudanya'ya delege olarak göndermiş, ancak bunların, önceden arkalarında durup sürekli destek verenler tarafından bu defa toplantıya katılmaları uygun bile görülmemiştir.

Görüşmeler, Mudanya'da bugün müze olarak kullanılan binada ve 3 Ekim 1922 günü öğleden sonra saat 15.00 gibi başladı.

İsmet Paşa, Mudanya Mütareke Evi önünde

İsmet Paşa, Türk Heyeti Başkanı sıfatıyla gelenleri karşılıyor, toplantı masasındaki yerlerini de belirliyordu. Bu, ev sahipliği ve misafir karşılama nezaketinin yanı sıra bir anlamda da Toplantı Yöneticisi tavrı takinmak olarak yorumlandı.

Açış konuşmasını, ev sahibi sıfatıyla, İsmet Paşa yaptı. İşin daha başında görüşmelerin çetin geçeceği anlaşılıyordu. Bunu Şevket Süreyya Aydemir, *“Mudanya Konferansı’na Mudanya Savaşı demek hatalı olmasa gerektir.”* şeklinde yazdı...

Mudanya Ateşkes Görüşmelerin ayrıntısını daha önceki sayılarımızda (Bütün Dünya, Temmuz-2011, Sayfa:43) vermiştik. Bu yazımızda ise bu görüşmeler esnasındaki İsmet Paşa’yı, gayretlerini ve ulaştığı sonucu sunmaya çalışacağız.

Türk Heyeti’nce önerilen haklı taleplere Fransız ve İtalyan temsilciler olumlu yaklaşırken, İngiliz temsilcisi, konunun yetkisini aştığını öne sürerek, hükümetinden gerekli izni alabilmek için toplantının ertesi güne bırakılmasını istedi. Amaç belliydi... İngiliz Delegesi işi uzatma niyetindeydi. Bunun sonucu olarak, ilk etapta iki gün süren görüşmeler, 5 Ekim 1922 tarihinde kesildi. Görüşmeler tıkanınca Konferans’ın bundan sonrası da tehlikeye girmişti. İngiliz Delegesi’nin bu uzlaşmaz tavrı ve zaman kazanmaya çalışma gayretleri sonucunda görüşmelerin bir an için çıkmaza girmesi, olayları sürekli olarak izlemekte

olan Mustafa Kemal Paşa’yı derhal harekete geçirdi ve 6 Ekim 1922 tarihinde İsmet Paşa’ya; *“Ekim’in 6. günü için yapılan görüşmelerinizde Trakya’nın İzmir’de kararlaştırılan esaslar dâhilinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümeti’ne iadesini kabul etmedikleri tak-*

Mudanya Mütareke Evi, 1922

dirde; tasavvur buyrulduğu gibi, 6-7 Ekim 1922’de derhal İstanbul üzerine harekete geçiniz.” ifadesini içeren bir telgraf çekti.

Mustafa Kemal Paşa’nın bu emrine istinaden Ordunun Çanakkale ve İstanbul önlerine yürümesi emri verildi. Bir yandan da İsmet Paşa Batılı Delegationlere, Doğu Trakya’nın hemen boşaltılmasını aksi takdirde askeri hareketin bu kararlılıkla süreceğini bildirdi. Taraflar bir çeşit

İsmet Paşa, Mudanya Antlaşması günlerinde yabancı temsilcilerle

taktik savaşı sürdürüyor gibiydiler. İsmet Paşa, Mustafa Kemal Paşa'nın desteğiyle, diplomatik tavrını kararlı bir şekilde sürdürüyordu... Görüşmelerin geldiği nokta, sanki tarafları yeni bir savaşın eşiğine getirmiş gibi görünüyordu. Şevket Süreyya'nın, **“İsmet Paşa'nın Mudanya'da ve 6 Ekim 1922'de olduğu kadar, belki hiç kimse, harple sulhun kaskacı arasında böylesine sıkışıp kalmamıştır.”** ifadesinde belirttiği gibi; İsmet Paşa gerçekten zor bir mücadeleyi götürmeye çalışıyordu.

Bu noktada, Ateşkes Görüşmeleri'nin seyri konusunda İsmet Paşa (İnönü)'nin anılarına baktığımızda; **“Mudanya Konferansı'nın ilk üç günü Trakya meselesinin müzakeresi ile geçmiştir. İlk müzakere açılır açılmaz benim ortaya koyduğum ve dikkatlerini çektiğim mesele budur. Biz muharebe halindeydik, karşımızda düşman vardı. Düşmanı yendik ve takip**

ettik. Anadolu'dan çıkardık.

Mudanya Konferansı'nın toplanması ile askeri hareket durmuştur. Bu hal uzun müddet devam edemez. Böyle bekleyerek, karşımızdaki düşman kuvvetlerin yeniden zaman ve hazırlık kazanmasına fırsat veremeyiz. Onun

için bir an evvel bütün memleketin tahliyesi işini halletmek lazımdır. Ben, savunduğum hususları bu şekilde açıkladım. Şiddetli tartışmalar yaşanıyor: -Diğer meseleler hallolunduktan sonra bu da hallolunur. Diğer meselelerle beraber hallolunur- gibi görüşler öne sürülmeye başlandı...” açıklamalarını görürüz.

Ankara Ulusal Hükümeti'nin kararlılığı sonucunda İngiliz Hükümeti adeta geri adım attı ve müttefikler arası gerekli mutabakat sağlanmış olacak ki görüşmelerin devamı kararı alındı.

Gelişmelerin devamı İsmet İnönü'nün anılarında; **“7 Ekim 1922'de toplandık. General Harrington, Lord Curzon Paris'e gittiği için temas kuramadığını, konferansın geri bırakılmasını söyledi. Buhran 9 Ekim 1922'ye kadar devam etti. Bu arada hiçbir toplantı yapılmadı. 9 Ekim 1922 günü sabahleyin Fransız ve İngiliz generalleri Mudanya'ya gelerek, benimle özel**

olarak, dostça görüşmek istediklerini bildirdiler. Oturduk, konuştuk. Ama vaziyet hakikaten gergindi. Harekâtı durdurmak yetkimin sona erdiğini, bundan sonra serbest hareket etme zamanı geldiğini kendilerine anlattım.

Birliklerimizin, İzmir Bölgesi'nde, kendilerince tarafsız saydıkları yerleri geçmiş olduğundan şikâyet ettiler. Çanakkale'de de Türk ve İngiliz kıtalarının birbirlerine çok yakın ve gergin vaziyette olduklarını, General Harrington'un durumdan endişe duyduğunu söylediler." sözleriyle anlatılmaktadır.

General Harrington'a göre İsmet Paşa çok soğukkanlı ve akılcı davranıyordu. Müttefikler, üzerinde mutabakat sağlayarak hazırlanan projelerini okumaya başladı. Açıklananlar Türk Tarafı'nın taleplerini karşılar mahiyetteydi. İsmet Paşa, önerilen hususları kabul ettiğini beyan ederek, konuyu hükümetine götürceğini ve toplantının da 10 Ekim 1922 günü öğleden sonraya ertelenmesini önerdi. Öneri kabul edildi.

Ankara Ulusal Hükümeti, öteden beri önermekte olduğu hususların karşı tarafca kabul edildiğini görünce; İsmet Paşa'nın gönderdiği metni onayladı. 10 Ekim 1922 günü, Yunan Delegeler ile yapılan özel görüşmelerin uzaması sonucunda, toplantı yapılamadı. Sonuçta, 11 Ekim 1922 günü, günün erken saatlerinde Mudanya Ateşkes Görüşmesi Delegeleri bir araya

gelerek, Mudanya Ateşkes Antlaşması'nı imzaladılar.

Mudanya Ateşkes Antlaşması esnasında bir kez daha görüldü ki, aslında Yunanistan, arkasındaki Emperyalist Devletler tarafından tahrik edilen ve kullanılan bir piyon ve araçtı. Anadolu'nun belirli bir bölgesini üç yılı aşkın bir süre işgal ettikten sonra başarısızlığa uğradığında, devre dışı bırakıldığı gibi, Ateşkes Görüşmeleri'ne bile alınmamıştı. Yani emperyalist güç odakları, Yunanistan'ın tetikçiliğine ihtiyaç kalmadığında, onu silkeleyip bir kenara fırlatmıştı. Hatta Antlaşma Maddeleri'nin hazırlanmasında, görüşleri bile sorulmamış, her hususa sözde patronları karar vermiş ve sonunda da imzalanmış Antlaşma Metni'ni, adeta zorla dayatmışlardı.

Bu, Ulusal Kurtuluş ve Bağımsızlık Savaşı'nın Yunanistan'a karşı değil, bilakis arkasındaki ve maşası-tetikçisi olduğu emperyalist güçlere karşı verildiğinin açık bir kanıtıydı. Doğu Trakya'nın, savaşa gerek kalmaksızın kurtarılması ise, Mustafa Kemal ve Ankara Ulusal Hükümeti'nin İsmet Paşa'ya verdiği ve birlikte yürütülen planlı ve kararlı çalışmanın bir sonucuydu.

İsmet Paşa'nın elde ettiği başarının dış dünyada da yankıları oldu. Özellikle Doğu Trakya'nın bir ay içinde boşaltılıp, Türk Ordusu'na teslim edilmesini kararlılıkla istemesi, İngiliz Hükümeti'nde şok etkisi yarattı. Ancak İngiltere kamuoyu farklı düşünüyordu. Antlaşmaya ilişkin ayrıntılı haber-

leri yayımlayan The Times Gazetesi, anılan Antlaşma'nın, General Harrington'un sağduyulu tutumu ile İsmet Paşa arasında uzlaşma sağlanması sonucunda imzalanabildiğini belirtiyor ve sözleşmede Türklerin onurunu kırarak hiçbir madde ya da hüküm bulunmadığını yazıyordu. Manchester Guardian Gazetesi ise mütarekenin İstanbul halkına ilaç gibi geldiğini, endişelerinin sona erdiğini dile getiriyor ve İsmet Paşa'nın da **“Özgürlük aşkıyla dolmuş ve zaferle yoğrulmuş bir ulusu temsil ettiğini...”** yazıyordu.

Şevket Süreyya Aydemir'in yayımladığı General Harrington'un mektubunun kimi bölümlerinde İsmet Paşa için; **“İsmet Paşa'yı ilk gördüğüm zaman, benim üzerimde büyük bir etki ve intiba bırakmadı. Görünürde gösterişsiz, ufak-tefek bir insandı. Az konuşuyordu. Bundan başka -bir eksiklik mi,**

yoksa bazı hallerde bir meziyet mi bilinmez- çok da ağır işitiyordu. Öyle sanıyorum ki aşağı yukarı 42 yaşlarındaydı. Bizimle münasebetlerinde başlangıçta çok inatçı görünüyordu. Güldüğünü hemen hiç görmedim. Oldukça ciddi bir kişiliğe sahipti. Yalnızca birilerine “Nasılsınız?” veya “Allahaismarladık” derken biraz güllümsüyordu. Elbette ki Ankara'dan aldığı kesin talimata göre hareket ediyordu. Ama ayrıntılar konusunda oldukça başarılıydı. Her satırı gayet dikkatle tetkik eder ve baştan sona kadar okur, notlarını süratle alır ve satırların altında gizli bir mana bulunmadığına kanaat getirmedikçe fikrini söylemezdi. Ama daima nazik davranırdı.”

İsmet Paşa, Mudanya Ateşkes Antlaşması görüşmelerinde gerek asker kimliği, gerekse devlet adamlığı, diplomatça tavırları ve Mustafa Kemal Paşa ile Ankara Ulusal Hükümeti'nin de desteğiyle büyük bir başarıya daha imza atmıştır.

Böylesi bir başarıyı Lozan Barış Antlaşması görüşmelerinde de gösterecek olan İsmet Paşa, Cumhuriyet'in İlanı, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin Kurulması ve Türk Devrimleri'nin gerçekleştirilmesinde de; Mustafa Kemal Paşa'nın uzun süre birlikte çalışacağı ve başarılı işlere ortak imza atacağı en yakın silah ve çalışma arkadaşıdır.

cengizonal@butundunya.com.tr

Gelecek Ay: İsmet Paşa ve Lozan Barış Konferansı-I

Hakimiyeti Milliye

YAZI VE KAFA

Büyük Gazi, geçen yıl yeni Türk Harfleri'nin kabulüyle ilgili yapmış

olduğu konuşmasını şu cümle ile bitirmişlerdi: *“Milletimiz yazısı ile kafası ile bütün çağdaş dünyanın yanında olduğunu gösterecektir.”*

O tarihten bugüne kadar sadece bir yıl geçmiştir. Bugün yeni Türk Harfleri, basın, ilim, idare ve bütün resmi ve özel yazı dünyasında başarıyla hüküm sürmektedir. Beş, on yıl sonra Türk Harfleri'nin milletimizin gelişme ve anlayışında ne hayret verici etkiler yapacağını şimdiki sonuçlara göre tahmin etmek olasıdır.

Türk yazısının kabulü, gene Gazi'nin dediği gibi, eski harflerin *“...Demir çerçeve içinde bulun-*

duğu...” kafaları-mızın özgürlüğünün ilanıdır.

Serbest ve düşünen bir kafa insanoğlu için kaderdeki nimetlerin en büyüğüdür. Bir milletin büyüklüğü özellikle arazisinin genişliğinde, nüfusunun çokluğunda değildir. Asıl düşünen ve kafası yaşam savaşı için ilim ve uygarlığın en son araçlarıyla dolu olan milletlerdir ki, evrensel bir rol oynarlar. Ortaçağ yaşamına özgü anlayışlarla aklı zincirlenmiş olan insanlar için bu çağda yaşam hakkı bile tanınmak istenilmiyor. Yirminci asır uygarlığının belirgin niteliği, ne skolâstik (Ortaçağ yöntemlerine uygunluk) ve felsefe yapma, ne de metafizik (Doğaötesi) dünyasında gezintidir. Bugün uygarlık doğayı

ve kâinatı ele geçirmek için uğraşılıyor. İnsanın bir değeri varsa, önce içinde bulunduğu yaşamı düzelterip, yükseltsin. Sonra da zamanı kalırsa, metafizikle ilgili olasılıkları düşünsün.

Türk Harfleri'nin bir yıllık yaşamına bakarak, Büyük Gazi'nin dehasına ve dikkatine hayran olmamak olası değildir. Aydın geçenlerden bazıları, esas itibariyle yeni harflerin kabulüne taraftar olmakla beraber, uygulama konusunda hayli zamana gereksinim duyulacağını zannediyorlardı. Bu zannetme de, birçok konuda olduğu gibi, Türk Ulusu'nun eğilim ve yeteneklerinin takdiri hususundaki zayıflıktan ileri geliyordu. Hâlbuki Gazi, emsalsiz bir takdir gücüyle, ulusun amaçlarıyla beraber,

eylem yeteneğini de anlamış ve ona göre kararını vermiş bulunuyordu. Bizlere düşen şeref hissesi de o Büyük Önder ve Doğru Yolu Gösterici'nin yolunda yürümek olmuştur.

Yürüdüğümüz yolun ufuklarında yeni bir ilim dünyasının ışıkları hissedilmektedir. Düşünce yaşamında bugün henüz istediğimiz bahar ve yeşilliği göremiyorsak; bunun nedenini gene önceden kafalarımızı demir çerçevesi içinde kısır bırakan eski yöntem ve araçlarda aramalıyız. Kısa bir süre önce ekilen tohumlar tutmuş, filizlenmiştir.

Milletler yaşamında, bir hiç değerinde olan eski yazı dünyasından, bir yıl gibi kısa bir süre içinde, hiçbir gazetenin, matbaanın ve hiçbir okulun yaşamı kesintiye uğramadan yenisine geçilmiştir. Okuma-yazma bilmeyen yüz binlerce kişi bugün okur-yazar hale gelmiştir. Dün yaşamımızdan bir parça olarak kabul ettiğimiz eski harfler, bugün kırmızı fes kadar gözümüze yabancı görünmeye başlamıştır. Özgürlüğüne kavuşan bir akıl için bundan sonraki olanakları hayal etmek güç değildir.

Büyük Gazi, bu olanaklardan önde gelenlerini başlangıçta bize işaret etmişti: **“Çağdaş Dünya'nın yanında olmak!”**

Türk Ulusu, bir asırdan buyana uygarlık dünyasına sokulmak ve onun araçlarını almak istemiştir. Fakat vicdanın ve aklın özgürlüğünü ilan etmedikçe buna olanak yoktu. Ruh ve niteliği itibariyle Ortaçağ hayatını yaşayan bir heyetin bazı yeni biçimlere sarılması, bunalım ve karışıklıktan başka bir sonuç veremezdi. Ancak olumlu düşünen ve ilimle dolu bir kafadır ki, uygarlığın sırrına ulaşır ve sonuçta zamanla onun değerli bir yardımcı olur.

İşte yeni yazı Türk Dünyası'nda bu çeşit kafaların yaratıcısı olmaya devam edecektir. •

Hâkimiyeti Milliye Gazetesi 13.08.1929

Bilmek Gerek

A. Erdem Akyüz

Atatürk, Cumhuriyet ve Kutlamaları

Atatürk'ün Çankaya Köşkü'nde verdiği akşam yemekleri bir çalıştay gibidir. Bu toplantılar sıradan birer akşam yemeği değildirler.

Ülkenin ve hatta dünyanın önemli sorunlarının görüşüldüğü, tartışıldığı, gelecek günlerde yapılması gereken çalışmalara ilişkin kararların alındığı ve herkesin özgün düşüncesini dile getirdiği birer toplantı alanıdır..

Yemeğin konukları arasında sürekli denebilecek ölçüde sık katılanlar olduğu gibi, arada bir ve görüşülecek konuya göre çağrılı

olanlar da vardır. Hatta zaman zaman görüşülen konunun önemi- ne ve gelişimine göre özel bilgi ve görüş almak için, gecenin ilerleyen saatlerinde evinden alınan konuklar da davetliler arasında yer alırlardı.

Mustafa Kemal gene bir gün, 28 Ekim 1923 akşamı bazı arkadaş- larını akşam yemeğine davet etti. Davetliler arasında Fethi Bey, İsmet İnönü, Kazım Özalp, Halit Paşa,

Kemalettin Sami, Fuat Bulca, Ruşen Eşref Üneydin bulunmaktaydı.

Herhangi bir sınır olmaksızın günlük ve genel konular konuşuldu. Mustafa Kemal genel olarak konuşma ve tartışmalara pek katılmadan dinlemede kalmıştı. Yemeğin sonlarına doğru hükümet sorunu açıldı. Konu hakkında değişik görüşler ileri sürüldükten sonra Mustafa Kemal, beklenen çözümü şöyleyerek tartışmayı sonlandırdı:

“Yarın Cumhuriyet ilan edeceğiz.”

Cumhuriyete geçişin ilan edildiği günlerde Atatürk ve arkadaşları

Adeta bir yıldırım çakmış ve salon aydınlanmıştı.

Kısa bir sessizliği çoşkulu kutlama sesleri izledi.

Bu çözüm büyük sevinç ve heyecanla karşılandı. Ertesi gün için yapılacak işler, görevler belirlendi, Akşam yemeği davetlileri, içlerine sığdıramadıkları coşku ve sevinçle ayrıldılar.

Yarın başka ve büyük bir gün olacaktı.

29 Ekim sabahı Meclis’de

toplanan vekiller, çözüm önerisini geliştirmek üzere Mustafa Kemal’e yetki verdiler. Mustafa Kemal Paşa; arkadaşları, vekiller ve diğer görevlilerle görüşerek kanun tasarısını hazırladı.

Saat 13.30 da parti gurubu yeniden toplandı. Hazırlanan Kanun Tasarısı okundu ve görüşüldü. Anayasa değişikliği tasarısı kabul edildi.

TBMM Genel Kurul’u saat 18.00 de toplandı. Salona daha yeni elektrik bağlanmıştı Salon aydınlık ve ıslık ıslık. Alınan karar gereğince, Ankara’da ve bütün Türkiye’de Cumhuriyetin

ilanı “101 pare top atışı” ile kutlanacak ve duyurulacaktı. Hazırlanan Anayasa değişikliği tasarısı komisyonlarda görüşülürken, Meclis Muhafız Taburu Komutanı İsmail Hakkı Tekçe, 8. Tümenen sekiz top almış ve Meclis binasının

yanına yerleştirmişti.

Tarihi oturum başladı. Salon; vekiller, davetliler, görevliler tarafından tıklım tıklım doldurulmuştu. İnsanlar adeta nefeslerini tutmuşlar, büyük bir heyecan ve beklenti içinde idiler.

Saat 19.37’ de Cumhuriyetin ilanını ilgili birinci madde alkışlar ve sevinç çığlıkları arasında kabul edildi.

Mehmet Emin Yurdakul’un

daveti ile ayağa kalkan tüm vekil ve konuklar var güçleri ile tarifsiz bir sevinç ve heyecan fırtınası içinde “Yaşasın Cumhuriyet” diye bağırıyorlar.

Saat 20.30’da Anayasa değişikliğine ilişkin diğer tüm maddeler oya sunuldu ve oybirliği ile kabul edilirken Mustafa Kemal Paşa oybirliği ile ilk Cumhurbaşkanı seçildi. Bütün salon birbirine karışmıştı. Alkışlayanlar, ağlayanlar, kucaklaşanlar tarifsiz bir sevinç ve heyecan içindeydiler.

Ismail Hakkı Tekçe dışarı koştu. Toplara “ateş” emrini verdi. Yeri göğü titreten 101 pare top atışı Ankara’yı ve bütün ülkeyi sevince boğmuştu. Ankaralılar Cumhuriyet Bayramı’nı kutlamaya başladılar. Halk, esnaf, seymenler, öğrenciler günlerce kutlamalar yaptılar.

Alınan karar gereğince aynı saatlerde çekilen telgraflarla Cumhuriyet ilanı bütün illere duyuruldu:

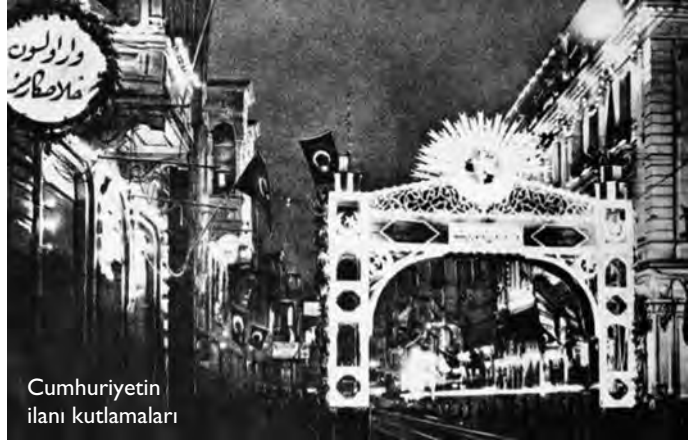
“Türkiye Büyük Millet Meclisi Cumhuriyet ilanını kararlaştırmıştır. Bunu 101 pare top atışı ile duyurunuz.”

Bütün Türkiye top atışları ile bu büyük devrimi kutladı. Gece ilerleyen saatlerde, Cumhuriyet’in ilanı birer yazı ile tüm yabancı elçiliklere duyuruldu.

O andan itibaren bütün Türkiye

büyük bir bayram yerine dönmüştü.

Trenler, evler, arabalar, vapurlar, motorlar bayraklarla donandı.

Cumhuriyetin ilanı kutlamaları

Günlerce düzenlenen yürüyüşler, eğlence ve balolar yanında; işine, gücüne, tarlasına giden insanlar bayram yerine gider gibi mutlu ve kıvançlı idiler.

En uzak ve ulaşımın en zor olduğu köylerde bile, evler ve köy meydanları bayraklarla süslenmişti.

Bütün eğitimin tek bir odada yapıldığı, odun sobası ile ısınan köy okullarının kara tahtasına tebeşirle yazılan “Yaşasın Cumhuriyet” yazısı, her yaştan öğrenci tarafından çizilen çiçek, yaprak, kalp ve kuş motifleri ile süslenmekteydi.

Bu büyük bayram her defasında daha büyük coşku ile kutlanacak ve daha fazla sahip çıkılacaktır.

İşte bu şekilde kurulan ve böyle kutlanan Cumhuriyet Bayramı kutlu olsun. •

erdemakyuz@butundunya.com.tr

Kaynakça: Cumhuriyet, Turgut Özakman ve kaynaklık yapan eserler.

İlk Dersimiz: Türkçe

Bu ay köşemizi dilimizde yer etmiş yabancı sözcüklerin karşılıklarına ayırdık. Bilginizi sınavın.

1 Dedektif (Fr.)

- a-Yozlaşmış
- b-Son adam
- c-Kiralama
- d-Hafiyce

2 Elastik (Fr.)

- a-Gösteri
- b-Esnek
- c-Gelişigüzel
- d-Yansıtıcı

3 Final (Fr.)

- a-Bitiş, son
- b-Beklemelik
- c-Bölüm
- d-Pay

4 Kanca (İta.)

- a-Simge
- b-Ödence
- c-Çengelli çubuk
- d-Étik

5 Lav (Fr.)

- a-Öğüt
- b-Yol, yöntem
- c-Morötesi
- d-Püskürtü

6 Panoramik (Fr.)

- a-Genel görünümlü
- b-Eşzaman
- c-Duygudaş
- d-Süreç

7 Ofis (Fr.)

- a-Site
- b-İşyeri
- c-Tekdüze
- d-Üretici

8 Palavra (İsp.)

- a-Verim
- b-Parıltı
- c-Uydurma söz
- d-Gündelik

9 Stok (Fr.)

- a-Aktarım
- b-Yığılm, istif
- c-Askılık
- d-Sergilik

10 Trajedi (Fr.)

- a-Yelveren
- b-Duygusal
- c-Çiçeklik
- d-Ağlatı

11 Viraj (Fr.)

- a-Silindir
- b-Dönemeç
- c-Sesüstü
- d-Yer altı

12 Asistan (Fr.)

- a-Sorumlu
- b-Örgen
- c-Yardımcı
- d-Bildiri

13 Baraj (Fr.)

- a-Ters akıntı
- b-Su benti
- c-Kavuşma
- d-Aydınlık

14 Cetvel (Fr.)

- a-Evrensel
- b-Birim
- c-İzlemece
- d-Düzçizer

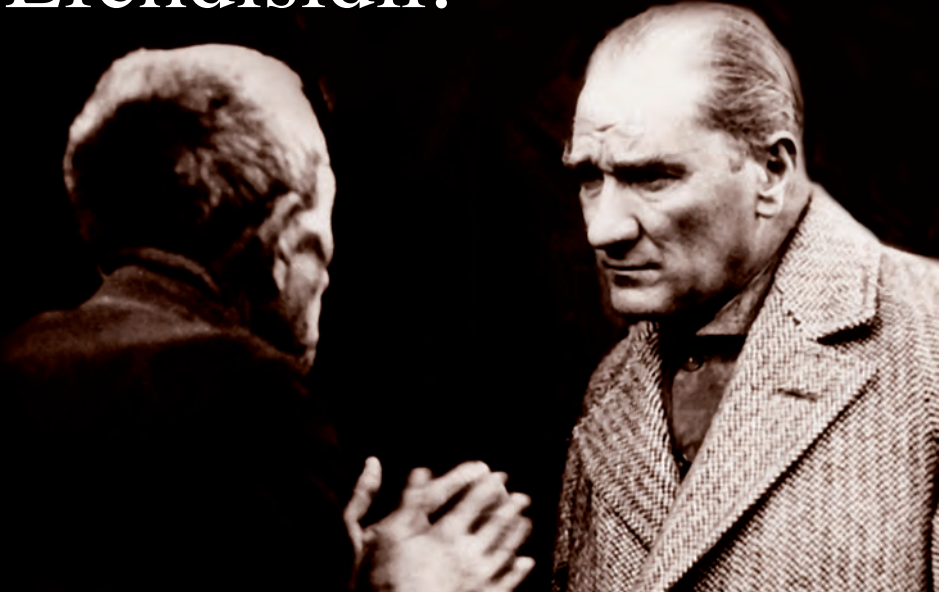
15 Despot (Rum.)

- a-Buyurgan
- b-Hayali, düşsel
- c-Sıkıyönetim
- d-Dolaşım

Bir Florya
Kaçamağı
Hikayesi

Köylü Milletin Efendisidir.

O bir halk adamıydı. Şatafatı, gürlütüyü, yalakalığı sevmezdi.

Onu halktan ayırmak, onu hücreye hapsedmek demekti.

Sıkılır, kaçır, tek başına halkın içine karışır. Herkes bir telaş onu ararken o balıkçılarla beraber oturmuş ayakkabı ve çoraplarını çıkarmış, çayını yudumlayarak koyu bir sohbet almış, onların dertlerini

dinliyor olurdu. Onu kâh bir iğde ağacının derdine düşmüş çiftlikte tek başına yürürken, kâh işçilerle beraber oturmuş soğan ekmek yiyorken bulmak hiç şaşırtıcı değildi.

Yine böyle bir gündü. Bunalmıştı. “Nuri kaçır beni, kimseler duymasın” dedi.

Nuri Conker, Atatürk’ün planını uyguladı ve Florya Köşkü’nün

tüm nöbetçilerini atlatarak köşkten kaçtılar.

Tatlı bir Sonbahar günüydü. Çekmece'ye doğru yola çıktıklarında "Oh be çocuk, dünya varmış!" dedi ve keyifle bir sigara yaktı.

Bir den Atatürk'ün gözleri akşam güneşi altında çift süren bir köylüye takıldı. Yaşlı adam sapanının sapına iyice yapışmış, toprakları yavaş yavaş deviriyordu. Fakat çiftin bir yanında öküz, bir yanında merkep vardı. Eşit güçlerle çekilmediği için sapan yalpa yapıyordu.

Atatürk şoföre "çocuk, dur burada" dedi. Araçtan inip köylüye seslendi, "Kolay gelsin Ağa! İşler nasıl bu yıl mahsülden yüzünüz güldü mü?"

Köylü isteksiz konuştu:

"Allah'ın gücüne gitmesin bey, bu yıl yufkaydı mahsül. Kabahatin acığı bizde, acığı yukarda! Biz geç davrandık, yukarısı da rahmeti esirgedi."

"Bakıyorum, sapanın bir yanında öküz, bir yanında merkep koşulu. Öküzün yok mu senin?"

"Var olmasına vardı ya, hıdrelzde vergi memurları sattılar."

"Hiç vergi memurları köylünün üretim aracını satar mı? Olmaz böyle şey! Muhtara şikayet etseydin..."

Köylü güldü:

"Muhtar başında deel miydi memurun, a bey?"

Durum Atatürk'ün canını sıkımişti. Halil Ağa isimli köylü ile konuşurken sigara ikram etti. Köylü sigarayı aldı ve içmeye kıyamayıp sonra içmek için kulağının arkasına koydu. Böyle olunca Atatürk bir sigara daha ikram etti. Köylü Atatürk'ün kimliğinden habersiz son derece samimi bir şekilde olup bitenleri anlatıyordu. Atatürk hakkını araması için kaymakama, valiye, hemen her hafta Florya Köşkü'ne gelen Başbakan İnönü'ye gidip derdini anlatmasını söyleyince köylü cevap verdi.

"Sen benim konuşmaman hoşlaştın, gönül eyliyön. Ama bak şimci, turalım gittim vardım, beni o kapıya koymazlar ya...Turalım ki kodular, koskoca İsmet Paşa'mızı göstertmezler ya. Tut ki gösterdiler ya ona halimi nasıl yanacağım hele; o sağarın sağarı! Heç işitmez beni..."

Nuri Conker lafa karışmak isteyince Atatürk'ün "karışma" dercesine sert bakışıyla lafını yuttu. Atatürk devam etti.

"Atatürk koca yaz şuracıkta oturup duruyordu. Gitseydin, çıksaydın önüne, anlatsaydın halini. O da seni yüzüstü bırakacak değildi ya!..."

Köylü iyice keyiflenmiş, güllüyordu. “Sen ne diyorsun bey?” dedi.

“Mustafa Kemal Paşa Atatürk’ümü- zün yüzünü görmek için Peygamber gücü gerek... Hem, tut ki gördük. Yiyip içmekten, işinden gücünden başını kaldırıp bizim öküzün arkasından mı seyirecek?..”

Tadı kaçmıştı Atatürk’ün. Veda- laştılar, döndüler, arabaya bindiler. Halil Ağa, onları uğurladı. “Merak- lanma beyim, evelallah heç kimse bizim hakkımıza el değdiremez. Fakat bu, Devlet Baba’ya borçtur. Ödenmesi gerek...”

Köşke döndüklerinde Atatürk yaverine emretti:

“Şimdi” dedi: “İstanbul’da ne kadar bakan, milletvekili varsa hepsini telefonla bulacaksınız!.. Bu akşam kendilerini yemeğe bekliyo- rum. Ayrıca Vali Muhittin Üstündağ ile İsmet Paşa’yı bul, onlara da haber ver.”

Yaver odadan çıktı. Atatürk, Nuri Conker’e döndü:

“Şimdi sen de arabayla çıkıp o Halil Ağa’ya gideceksin. Ona benim kim olduğumu söyleme. Tüccar, zengin bir adam filan dersin. ‘Seni sevdi, sana öküz alıverecek’ diye bir şeyler söyle, kandır. Kuşkulandır- madan al getir buraya.”

O akşam Atatürk’ün sofrasında Başbakan İsmet İnönü, bakanlar, milletvekilleri ve İstanbul Valisi

O akşam Atatürk’ün sofrasında **Başbakan İsmet İnönü, bakanlar, milletvekilleri ve İstanbul Valisi Muhittin Üstündağ’dan oluşan yirmi beş konuk vardı.**

Muhittin Üstündağ’dan oluşan yirmi beş konuk vardı.

Atatürk, “Bu akşam soframıza efendimiz gelecek” dedi. “Kendisi- ne nasıl davranacağınızı çok merak ediyorum.” Herkes merak içindeydi. Kimdi bu “efendimiz”?

Nuri Conker Halil Ağa’ya gitti “Sana bir müjdem var” dedi. “Bizim Bey çok merhametli adam- dır, seni de çok sevmiş, akşam davet etti, sana bir öküz hediye edecek- miş”. Olurdu, olmazdı derken Nuri Conker, Halil Ağa’yi ikna eder ve yola çıkarlar. Keyifli başlayan yolculuk Florya’ya yaklaştıkça sıkıntıya dönüşür.

Halil Ağa’yı bir ateş basar.

“Hele sizin Bey’in adı ne didiy- din”?

Biraz daha gidince daha da sıkılır, “Yok ben vaz geçtim indir beni” der. İnersin, inemezsin konuşurken araç Florya yoluna sapınca Halil Ağa'nın rengi bembeyaz olmuştur.

“Uff, uff, uff, Allah'ım ben nettim, o gözleri de nasıl tanımadım, vah benim akılsız başım, yandım Allah” diyerek Conker'e yalvarmaya başlar, “Ben ettim, sen eyleme, ayağını öpem bırak beni, goyver gidem”!

Köşk'te ise herkes sofradadır. Başyaver içeri girer ve Atatürk'ün kulağına bir şeyler söyler.

Atatürk seslenir, “Buyursun!”

Atatürk konuşunu, “Hoş geldin Halil Ağa” diye karşıladıktan sonra kendisini sofradaki konuklarına tanıtır, “İşte beklediğimiz, Efendimiz”.

Misafirlere köşkten Conker'le birlikte nasıl kaçtığını, Halil Ağa'yı, bir yanında öküz, bir yanında merkeple çift sürerken nasıl gördüğünü, ayrıntılı bir şekilde anlattıktan sonra, “Şimdi gerisini Halil Ağa ile birlikte yanınızda tekrarlayacağız. Ben sorduklarımı baştan soracağım Halil Ağa da orada bana söylediklerini olduğu gibi tekrarlayacak.”

“Bak beri, Halil Ağa” dedi.

“Sen bu akşam benim baş misafirimsin. Senin açık sözlülüğünü pek çok beğendiğimi bugün söyledim. Konuşmamızdan sonra sana hiçbir zarar gelmeyecek. Öküzünü de alacağım. Ama şimdi ben tarlada sorduklarımı baştan soracağım,

sen de orada söylediklerini aynen tekrarlayacaksın. İşte soruyorum: “Bakıyorum sapanın bir yanında öküz, bir yanında merkep koşulu. Öküzün yok mu senin?”

Halil Ağa dudakları titreyerek Atatürk'ün ayağına kapanacak oldu. Atatürk önledi: “Yoo, bak böyle şey istemem. Soruyorum cevap ver.”

Soru-cevap valiye kadar aynen tekrarlandı. Sofradakiler, soluk almadan konuşmayı izliyorlardı. Ür-kütücü sorulara gelmişti sıra. Atatürk sordu: “Peki İstanbul şuracıkta, gideydin valiye, anlataydın derdini, onun işi bu değil mi?”

Vali Muhittin Üstündağ, Halil Ağa'nın ancak iki metre ötesinden kendisine bakıyordu. Nasıl desin? Ter basmıştı iyice, işi savuşturmanın yoluna kaçtı: “Vali paşamızı biz görüp dururuz buralarda. Eteğine düşsek derdimizi duyurabilir miyiz ki...”

“Olmadı bu, Halil Ağa... Bana dediğin gibi, dosdoğru...”

“Böyle demedik mi beyim?..”

“Ya, ben mi yanlış anladım?..”

Dur soralım bakalım Nuri'ye. Nuri,- böyle mi dedi bize Halil Ağa?”

Nuri Conker karşılık verdi. “Hayır Paşam!..”

“Gördün mü? Demek aklında yanlış kalmış. Hani bir şey dediydin sen, vali neden duymazmış? Aynen bana söylediğin gibi söyle.”

Halil Ağa kekeleyerek konuştu:

“Köylük yerinde bizim dilimiz sağar demeye alışmıştır, paşam” dedi. “Kusura kalma gayri...”

Atatürk gülmeye başladı:

“Diplomatsın ki, yaman diplomatsın, Halil Ağa... Ama şimdi diplomatlık sırası değil, doğruyu konuşacağız... Söyle bana, orada dediğin gibi...”

Halil Ağa gözünü yumup, başını yere eğdi:

“Şaşırmışım, ağzımdan yanlışlıkla ‘Bırak bu sağıarı’ diye bir laf kaçırılmışım.”

Sofrada gültüşmeler başlamıştı.

“Hadi buna da oldu diyelim. Geçelim gerisine: “E, peki bir Başvekil İsmet Paşa var, bilir misin?”

Halil Ağa İsmet Paşa’nın yüzüne baktı ve gözlerini yere indirdi:

“Şanlı İsmet Paşamız bilinmez olur mu hiç? O bugüne bugün...”

Atatürk Halil Ağa’yı durdurdu.

“Bırak şimdi övgüleri” dedi.

“Ben lafın gerisini getireyim:

Tamam öyleyse, hemen her hafta İstanbul’a geliyor, Florya Köşkü’ne iniyor, köşk de şuracıktadır. Bir gün kapıda bekleseydin de derdini dökeseydin ona. Herhalde bir çaresini bulurdu.”

Halil Ağa yine kaçamak yanıt verdi: “Kapıya koymazlar ya bizi, koysalar da şanlı paşamıza öküzmü mü yanacağız!..”

Atatürk’ün sesi iyice sertleşti:

“Beni uğraştırma, Halil Ağa” dedi. “Erkek adam sözünü yalamaz. Ne dediysem, tıpkısını tekrarlayacakmışın!..”

Halil Ağa ürktü, toparlandı.

Başını yine yere gömüp konuştu:

“Şanlı Paşamıza da sağıarı dedikti

ya...”

“Yalnız sağıarı değil, ‘sağıarın sağıarı’ değil miydi?”

Halil Ağa yere eğik başını acıyla salladı: “Öyle dedikti paşam, doğrusun!..” diyebilirdi.

Atatürk, İsmet Paşa konusunda daha fazla ısrar etmedi, sözü ken-

Halil Ağa, “İşte bunu demem Paşam” der. “Ağzıma ataş doldur, işte bunu demem!”

dine getirdi : “Son soruyu sorayım şimdi” dedi. “Bunun da karşılığını ver, öküzünü al git.”

“Koca yaz şuracıktadır Atatürk oturmuyor mu? Gitseydin, çıksaydın önüne, anlatsaydın halini. O da seni yüzüstü bırakacak değildi ya?”

Osıklımış, utanmış, süklüm, püklüm olmuş Halil Ağa işte o an her şeyi göze almış insanların yiğitliği içinde doğrulur, Atatürk’ün gözlerinin içlerine bakarak, “İşte bunu demem Paşam” der. “Ağzıma ataş doldur, işte bunu demem!”

Halil Ağa’nın gönlünü alıp sofrasında ağırlayan Atatürk misafiri ayrıldıktan sonra “Efendimizin halini gördünüz mü beyler?” diye seslenir. “Devlet size böyle davransa, siz ne yaparsınız? Mübarek millet bu, adam millet bu... Şimdi bu adam milletin karşısında ‘adam olmak,’ bize düşüyor!..”

Bu Cumhuriyet böyle kuruldu...

kayaboztepe@butundunya.com.tr

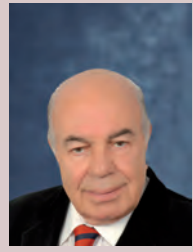
Fırçalayarak
Serdar Günbilen

MERCİDABIK
SAVASI
NEY Kİ
BABA ?

NERDEN
BİLİİM
OĞLUM
DİZİSİ
ÇEKİLMEDİ Kİ
DAHA !

Çağdaş Düşünce
Dr. Öğüt Yazman

G20 Zirvesi Nedir ve Niçindir?

G20 Zirve toplantılarının onbirincisi, geçen ay Çin'in Hangzhou şehrinde yapıldı. Dünya'nın 20 büyük ekonomisinin devlet ve hükümet başkanlarının katıldığı zirve toplantılarında, bu yıl da ortak ekonomik ve uluslararası siyasal sorunlar görüşülüp tartışıldı, çözüm

konusunda işbirliği olanakları araştırıldı.

Devletlerarası yakınlaşmalar ve zıtlasmalar, Zirve toplantılarında daha belirgin bir biçimde görünmektedir. Bu nedenle G20 zirvelerinde, ulusların birbirleriyle ilişkilerinde yakın ve uzak dönem

G20 HANGZHOU SUMMIT

· 杭州 2016年9月4-5日

HANGZHOU, CHINA 4-5 SEPTEMBER

için yön gösterici ipuçları belirlemek, bu özellik de toplantılara daha çok önem katmaktadır.

ZİRVE TOPLANTILARI

Zirve toplantılarının varlığı, Birleşmiş Milletler'in görev uygulamasındaki bir "topallaması"ndan kaynaklanmaktadır. İkinci Dünya Savaşı sonrasında ortaya çıkan bu görkemli kuruluşun, değişen dünya koşulları karşısında giderek uyum sağlamaktan uzaklaştığı bilinmektedir. Veto hakkına sahip beş devletten birkaçının güç kaybetmeleri, kendileri dışındaki kimi devletlerin ise daha güçlü duruma gelmeleri, çalışma temposunda bir dengesizlik oluşturmaya başlamış, BM içinde etkin bir çözüm bulunamaması ise, durumu soruna dönüştürmüştü.¹

1973 yılında gelişmiş beş ülkenin maliye bakanları arasında başlattığı yeni bir "diyalog biçimi", 1975 yılından sonra zirve toplantıları olarak anılan daha geniş toplantılara dönüştü.

Bu toplantılar daha çok ülkenin, üstelik devlet ve hükümet başkanları düzeyindeki katılımlarıyla gerçekleşmeye başladı.

1975'teki ilk zirve toplantısı Paris yakınlarında Rambouillet'de yapıldığında şu ülkelerin liderleri katılmıştı: Fransa, Batı Almanya, Japonya, İngiltere ve Amerika Birleşik Devletleri. O yıl katılımcı beş ülkenin sayısı, (G-5) adıyla anılan bu zirveye daha sonra İtalya ve Kanada'da alındı ve adı da doğal olarak (G-7) oluverdi.

Üçüncü toplantıdan sonra "zirve"lere Avrupa Birliği adına Avrupa Komisyonu Başkanı ve IMF Başkanı davet edildi. Bir sonraki toplantıya Rusya Federasyonu Başkanı'nın da davet edilmesi nedeniyle zirvenin adı bu kez (G-8)'e dönüştü.

Bütün bunlar, dünyanın önemli sorunlarının çözümünde Birleşmiş Milletler'in karşılaştığı güçlük ve başarısızlıkları önlemek için, BM

dışında başvurulan gayri resmi işbirliği görüşmeleri olarak nitelendirilebilir. Bu yolla ayrıca, Güvenlik Konseyi dışında kalmış iki önemli devlet, Almanya ve Japonya'nın,

Birleşmiş Milletler'in karşılaştığı sorunlara çözüm arandığı G7 toplantılarından biri

G20 Platformu'nun, “sanayileşmiş ülkeler ile yükselen pazarları bir araya getirmeyi” amaçladığı belirtildi.

dünyaya “düzen arayı yapılan” bu toplantılara katılması sağlanmış olmaktadır.

G20 PLATFORMU

1999 sonlarında yeni bir genişletmeye gidildi ve zirvenin adı G20 oldu.

Yapılan açıklamada “Bu platformun, sanayileşmiş ülkeler ile yükselen pazarları bir araya getirmeyi” amaçladığı belirtildi. “Küresel finans mimarisi'nin geliştirilmesi” öngörüliyordu.

G-7'ler ve daha sonra Rusya'nın katılımıyla G-8'ler olarak da anılan topluluğa yeni genişleme kararıyla eklenen 10 devlet şunlardır:

Arjantin, Avustralya, Brezilya, Çin, Hindistan, Güney Afrika, Güney Kore, Meksika, Suudi Arabistan

2015 yılında Türkiye'nin ev sahipliği yaptığı G20 Antalya Zirvesi'ne katılan liderler

ve Türkiye.

Daha sonra Endonezya 19. devlet olarak ve 20. olarak Avrupa Birliği eklenerek topluluk bugünkü G20 adına

sahip oldu.

G20 OLUŞUMUNUN ÖZELLİKLERİ

1975 Rambouillet'de en gelişmiş beş ülkeyle ve (G5) adıyla temeli atılan zirveler devam ederken 1999'da G20 zirve oluşumu açıklanmış ve ilk toplantısını 14-15 Kasım 2008'de Washington'da yapmıştır.

Bir ortak bildiri ile toplantıya davet edilen 10 ülke'nin seçiminde diğerlerine danışıyor gibi yapsa da ABD'nin önemli rolü ve tek seçici olduğu bilinmektedir.

SSCB'nin dağılmasından sonra süper tek güç konumuna gelen ABD'nin böyle bir eğilim içinde olduğunun çeşitli belirtileri görünmeye başladı. Birleşmiş Milletler'in

görev alanına giren kimi konuların NATO'ya devredilmesi bunun en önemli göstergesidir.

G20 Platformunun diğer bir

G8'in Hıristiyan dünyasını temsil eden bir kulüp olduğu eleştirilere karşı G20'de Zen ve Hinduizm ile birlikte İslam da bulunmaktadır.

özelliği, G8'in Hıristiyan dünyasını temsil eden bir kulüp olduğu eleştirilerine karşı G20'de diğer inanışlara da yer verilmesidir. G20'de Zen

ve Hinduizm ile birlikte İslam da bulunmaktadır.

TÜRKİYE VE G20

G20'de Türkiye'nin yer alacağı'nın öğrenilmesi ülkede memnunluk yaratmış ve olumlu karşılanmıştı.

Türkiye'nin bu oluşumda iki özelliği vardı: Türkiye, G20'ye davet edilen gruptaki tek NATO üyesidir. İkinci özelliği ise, Avrupa Birliği'nin Gümrük Birliği içinde olan ve Avrupa Birliği'ne katılmaya tek aday ülke olmasıdır. Türkiye'nin bir de şu özelliği vardır:

Türkiye, ilk başvurusundan bu yana 50 yılı aşkın süre geçmesine karşın, halen AB adayı sıfatı taşıyan tek ülkedir.

2015 yılında Antalya'da yapılan zirve toplantısına ev sahipliği yapan Türkiye, 2016 toplantısı için görevi Çin'e devretmişti. Dönüşümlü olarak devam eden zirvenin 2017 yılı toplantısı Almanya'da, 2018 toplantısı Arjantin'de yapılacaktır.²•

ogutyazman@butundunya.com.tr

1- Öğüt Yazman, "Birleşmiş Milletlerde Reform Gereği" Bütün Dünya Aralık/2015

"Birleşmiş Milletler Aritmetiğinde 1=192 midir" Bütün Dünya Ocak/2016

2- G20'ye yöneltilen eleştiriler, gündemindeki konular ayrı bir yazımızın konusu olacaktır.

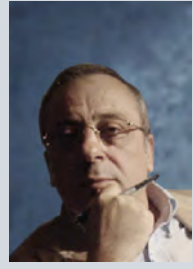
UMUT

PERS Sultanı iki adamı ölüme mahkûm etmiş. Sultanın atını ne kadar sevdiğini bilen mahkûmlardan biri hayatını bağışlarsa, bir yıl içinde ata uçmayı öğretebileceğini söylemiş. Kendini dünyadaki tek uçan ata binerken hayal eden Sultan bunu kabul etmiş.

Diğer mahkûm hayretle arkadaşına bakmış ve; "Atların uçamadığını biliyorsun. Nasıl olup da böyle delice bir fikirle çıkabildin ortaya?" demiş

"Pek değil" demiş birinci mahkûm. "Kendime dört özgürlük şansı veriyorum; Birincisi: Sultan bu yıl ölebilir. İkincisi: Ben ölebilirim. Üçüncüsü: At ölebilir. Dördüncüsü... Belki ata uçmayı öğretebilirim."

Otopsi
Cengiz Özakıncı

450 Yıl Önce
Rönesans
Avrupası'nda

Türk'üm Diyen Hollanda

Geçen yıl yüz yaşına giren dünyaca tanınmış tarihçimiz Prof. Dr. Halil İnalçık kendisiyle yapılan bir söyleşide akademik araştırmalarını sürdürmekte olduğunu belirtirken, “Neşredilmek üzere bekleyen 6-7 kitap editörlere gönderilmiştir.

Benim elimden çıkmıştır. Fakat itiraf etmeliyim ki bu yaştan sonra pek çalışmıyorum” demişti.¹

Yüzüncü yaşgünü kutlamasında; “72 kitabım var, bunların çoğunu 80 yaşımdan sonra yazdım” diyen Prof. Dr. Halil İnalçık bu

söyleşiden yaklaşık 1 yıl sonra, 25 Temmuz 2016 günü yaşama gözlerini yumdu.

Cambridge Uluslararası Biyografi Mer-

HALİL İNALCIK 100 YAŞINDA
HOCALARIN HOCASI, BİR ASIRLIK ÖMRÜNDE ONLARCA
ASIRLIK MİRAS BIRAKTI

günCahat İnteraktif

CNN TÜRK
CANAL 7

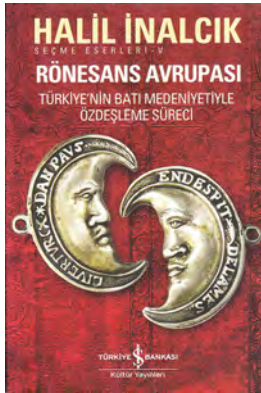
Prof. Dr. Halil İnalçık,
07.09.2015, CNNTürk.

Prof. Dr. Halil İnalçık, yüzüncü yaşgünü pastasıyla. 12.09.2015, Hürriyet-Kelebek.

kezi'nin dünyada sosyal bilimler alanında sayılı 2000 bilim adamı arasında gösterdiği İnalçık'ın ilk kitabı, 1943'te Türk Tarih Kurumu'na yayınlanan *Tanzimat ve Bulgar Meselesi* başlıklı doktora teziydi. Osmanlı İmparatorluğu'nun çöküşüne yol açacak olan ekonomik ve siyasi sorunları Bulgaristan özelinde irdeleyen önemli bir çalışmaydı bu.

İnalçık'ın Osmanlı İmparatorluğu'nun kuruluş ve yükseliş dönemiyle ilgili yazıları; ortaya çıkarıp yayımladığı Osmanlı ordusunda Hristiyan Sipahiler vs. belgeler; o güne dek doğru bellenenlerin pek çoğunun yanlış olduğunu ortaya koyuyordu. İnalçık'a göre Avrupa

Prof. Dr. Halil İnalçık'ın 1943'te yayımlanan ilk kitabı. (Üstte)- Halil İnalçık, Rönesans Avrupası. (Altta)

tarihinde Osmanlı'nın yeri çok önemliydi; Osmanlısız bir Avrupa tarihi yazmak olanaksızdı. Son kitaplarından *Rönesans Avrupası* yazdığı önsözde bu savını bir kez daha yinelerken: “15. ve 16. yüzyıllar

Avrupa'sı, Ortadoğu'nun büyük politik-ekonomik gücü Osmanlı'yı hesaba katmadan anlayamaz. Aynı zamanda Osmanlı, Fransa ile ittifak sayesinde, politik bakımdan fülen Avrupa Devletler Sistemi'nin vazgeçilmez aktif bir üyesi olmuştur. Batı'da yazılan tarihlerde, Osmanlıların modern Avrupa'nın siyasi ve ekonomik doğuşunda-ki derin etkisi, ancak son yıllarda gündeme gelmiştir.” diyordu.

Rönesans Avrupası'nın kapığında yer alan 1570'lerde Hollandalılarca üretilmiş hilal biçimindeki madalya modern Avrupa'nın oluşumunda Türk etkisini simgeliyordu. İlginç bir öyküsü vardı bu madalyanın.

O tarihte Hollanda, İspanya'nın bir eyaletiydi. Katolik İspanya çok ağır vergiler koymaya başla- yınca, Protestan Hollandalılar, Ağustos 1566'da Orange prensi William önderliğinde İspanya'ya karşı ayaklanmış; Katolik kiliselerini yağmalayıp yakma- ya, ikonaları (İsa, Meryem vs. dinsel resimleri, yontuları) parçalamaya başlamışlardı.

Katolik İspanya, bu Protestan ayaklanmasını bastırmak üzere Alba Dükü'nün komutasında Hollanda'ya 10.000 asker gönderdi. Alba Dükü, 1567'de isyanı çok kanlı biçimde bastırarak, tutuklanan 9.000 Hollandalı ayaklanmacıdan 1000'i idam edilecekti.

Bunun üzerine ayaklanmacılardan bir bölümü İngiltere'ye kaçarken, kalanlar Orange Prensi William önderliğinde direniş örgütlemeye başlamışlardı. Amaçları İspanyolları Hollanda'dan kovmaktı. Protestan İngiltere, Hollan-

Katolik İspanyolların Protestan Hollandalı ayaklanmacılara yönelik katliamı (Rijksmuseum/Amsterdam)

Protestanların Katolik kiliselerine saldırısı. (Gavür: Frans Hogenberg, 20 Ağustos 1566)

da'nın Protestan ayaklanmacılarını, Katolik İspanya'ya karşı destekliyordu. William komutasındaki Protestan Hollandalıların Katolik İspanyollara karşı kara çarpışmalarında kazandıkları başarılarla, **Jonkheer Lodewijk de Boisot** komutasında *Watergeuzen* (Deniz Dilencileri) adı verilen Hollandalı gemicilerin denizde kazandıkları başarılar ekleniyordu.

İspanyol boyunduruğuna karşı savaşan Hollandalı denizcilerin komutanı Jonkheer Lodewijk de Boisot.

O yıllarda Osmanlı İmparatorluğu da İspanya ile savaşmaktaydı. İnalçık'ın saptamalarına göre: “*Uyanık Osmanlı divanı, Hollandalılara mektup gönderek İspanya’da isyancı Müslüman Morisco’larla işbirliği yapmalarını istiyordu.*” İspanya Kralı, **Hollanda Ayaklanması** önderi William’ı, Türklerle ittifak kurmakla suç-

luyordu. Protestan Hollandalılar, Katolik İspanya’ya karşı Müslüman Türklerle dayanışma içerisinde olduklarını gizlemeyecek; tersine, Türklerle dayanışmadan onur duyduklarını, başlıklarına taktıkları bir madalyayla göstereceklerdi. 1566 sonrası Osmanlı bayrağındaki hilal biçiminde üretilen bu madalyanın üzerinde **LIVER TVRCX DAN PAVS** (Türkçesi: **Papacı (Katolik) olacağına Türk ol.**) sözcükleri yazılıydı. Protestan papaz Herman Modet, Katolik İspanya’ya karşı 1566’da verdiği vaazlarda bu sloganı kullanmış; vaazları dinleyen Protestan Hollandalılar, Katolik İspanya’ya karşı bu sloganla ayaklanmışlardı. Amiral Boisot komutasındaki Hollandalı denizciler, 1572’de **DenBriel**’i ele geçirirken ve 1574’te Leiden’i İspanyollardan kurtarmaya giderken şapkalarına **Boisot’un Hilali** olarak anılan bu madalyayı takmışlardı.

Hollanda’da Lakenhal müzesi ve Amsterdamda’ki Rijksmuseum’da korunan madalya.

Turkeye Köyü'nde evini Türk Kültürüne adayan Hollandalı Bn. Monique Sturm.

Katolik olacağıma Türk olurum diyen Protestan Hollandalılar, 450 yıl önce kimi köy ve kasabalarına **Turkeye (Türkiye)** adını vermişler. Bunlardan biri, Hollanda Belçika sınırında, Oostburg yolu üzerinde ve günümüzde de **Turkeye** adını taşıyor. Bu Hollanda köyünde hiç Türk yok. Kendisini gönüllü Türkiye elçisi olarak tanıtan Hollandalı Bayan Monique Sturm, Türk kültürüne ilişkin pek çok simge ve nesnelere donattığı evinin kapısına Atatürk'ün **"Ne Mutlu Türküm Diyene"** sözlerini yazıp asmış.

Yüzyıllar önce ortak düşman Katolik İspanya'ya karşı Osmanlı-Hollanda dayanışmasına ilişkin bilgiler, unutulmak üzere. **Papacı (Katolik) olacağına Türk ol** sloganı ve üzerinde bu sloganın yer aldığı madalya, Jan Fruytiers'in **1577**'de yayımlanan kitabında³ yer aldıktan sonra, Protestanlık tarihine ilişkin kitapların pek azında şöyle

Hollanda'da Türkiye adını taşıyan köy tabelası.

bir değinilip geçilmiştir.

Protestanlığın ilk yıllarında, Katolik kilisesinin saldırılarına karşı yalnız Hollandalıların değil, diğer Protestanların da Türkleri yardıma çağırıldığı; Osmanlı İmparatorluğu'nun da papalığa, Katolik kilisesine karşı, Protestanları desteklediği gerçeği, yerli ya da yabancı tarih kitaplarında yeterince işleniyor mu?

Hayır.

Ülkemize, ulusumuza savaşızsız bir gelecek sağlamak için, başka önlemler yanı sıra, Batı'da tırmandırılmakta olan Türk karşıtlığını etkisizleştirmek de gereklidir ki bu da yabancıların Türk karşıtı önyargılarını giderecek tarihsel gerçekleri bulup ortaya koymakla mümkündür. Bu kimi kez 450 yıl önce üretilmiş 3,5 cm. uzunluğunda küçücük bir madalya bile olabilir. •

cengizozakinci@butundunya.com.tr

1-Odatv, 07.09.2015, "100 Yaşındaki Halil İnalıc: Yayımlanacak daha 6-7 kitabım var"

2-Hürriyet, Kelebek eki, 12.09.2015, "100 Yaşındaki Bilge Halil İnalıc: Bu sıkıntılı Devir Gececek".

3-Jan Fruytiers, "Corte beschrijvinghe van de strenghe belegheringhe ende wonderbaerlijcke verlossinghe der stad Leyden in Hollandt", Ghedruet tot Delft : [s.n.], 1577.

Birtakım *şeyhlerin, dedelerin, seyitlerin, çelebilerin, babaların, emîrlerin* arkasından sürüklenen ve *falçılara, büyücülere, üfürükçülere, müşhacılara* tali ve hayatlarını emniyet eden insanlardan mürekkep bir kütleye, *medeni bir bir millet* nazarı ile bakılabilir mi?

K. Atatürk 15-10 Ekim 1927 (Nutuk)

Arkadaşlar, efendiler ve ey millet, iyi biliniz ki Türkiye Cumhuriyeti *şeyhler, dervişler, müritler, mensuplar ülkesi* olamaz!..

K. Atatürk 1 Eylül 1925 (Hakimiyeti Milliye, Vakit, İkdam gazeteleri)

Tekkeler kesinlikle kapatılmalıdır. Hiçbirimizin *tekkelerin* yol göstericiliğine gereksinimi yoktur!.. *Tekkelerin* amacı, halkı *meccup* (deli) ve *aptal* yapmaktır.

K. Atatürk Çankırı, 31 Ağustos 1925

Biz Cumhuriyeti *hacılara, hocalara* terk etmek için kurmadık.

K. Atatürk Yalova, 30 Ağustos 1930

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

Medreseye Karşı Mektep

Yazan:
SÜLEYMAN ÇELİK

Aşağıdaki yazı, Süleyman Çelik'in "Medresenin Mektepten Rövanşı mı?" başlıklı yazısından, özetlenerek alınan bir bölümdür.

III. Mustafa, bilimsel bilgilerle yetişebilme olanağına sahip olamamış bir padişahtı. Ülkeyi, bugün "astrolog" denilen münecimlere danışarak yönetmeye çalışmaktaydı. Zamanın en güçlü devleti Prusya'nın savaşları kazanmasını, çok bilgili münecimlere sahip olmasına bağladığı içindir ki, Prusya Kralı II. Frederick'e bir

Sultan III. Mustafa

elçi göndermiş ve kendisinden üç münecim istemişti. Kral, elçinin bu isteğini tebessümle karşılamış ve "ben kendi üç münecimimi söyleyeyim" diyerek, bu üç "münecimini" şöyle açıklamıştı:

1. Güçlü bir ordu,
2. Güçlü bir ekonomi ve dolu bir hazine,
3. Tarih okuyarak günün anlayıp

II. Frederick

geleceği öngörmek.

Sultan III. Mustafa, Prusya Kralı'nın bu sözlerinin anlamını kavrayamadı ve "anlaşılan, kefare yardım etmek istemiyor" diye düşündü.

Baron de Tott

Bir Fransız kurmay subay olan Baron de Tott, Fransa'nın İstanbul Büyükelçisi amcasını ziyaret için o günlerde İstanbul'a gelmişti. Padişah, Fransa Büyükelçisi'nin yeğenin kurmay subay olduğunu öğrenince, ondan yararlanmak istedi ve "Osmanlı ordusunu inceleyerek kendisine bir rapor vermesini" önerdi.

Baron de Tott, Padişah'ın bu isteğini yerine getirdi, raporunda "orduda kullanılan silahların eski teknoloji ürünleri olduklarını" bildirdi ve bir gözlemine açıkladı:

"Fakat daha önemlisi, subay-

larınız çok bilgisiz" dedi. "Öncelikle onların eğitilmesi için bir okula gereksinim var."

Sultan, medreselerimizin olduğunu söyledi:

"Subaylarımızı medreselerimizde eğitebiliriz" dedi.

Medreseleri inceleyen Baron, buraların cehalet yuvaları olduklarını gördü ve bu durumu padişaha arz etti.

Padişah, Baron de Tott'un bu görüşüne karşı çıktı.

"Birlikte gidelim, birlikte inceyelim" dedi. "Medreselerimizde, her şeyi bilen çok büyük alimlerimiz var."

Gittikleri medresede Sultan, toplanmış olan müderrisleri göstererek Baron'a, "İstedığı her kişiye, istediği soruyu sormasını" söyledi. Baron belirli bir kişiye değil, fakat ortaya şu soruyu sordu:

"Bir üçgenin iç açılarının toplamını nedir?"

Padişah'la göz göze gelmemek

Osmanlı'da Medrese

için tüm müderrisler başlarını öne eğmişler, sessiz duruyorlardı. Sonunda kendisinin bir yanıt vermek zorunda olduğunu anlayan Medrese Emini başını kaldırdı ve “Üçgenine göre değişir, Sultanım.” dedi.

“Bu sorunun yanıtını Avrupa’da ilkokul öğrencilerinin bildiğini” söyleyen Baron’un önerisi üzerine Padişah, yeni bir okul açılmasını kabul etti.

Bu arada Çeşme Deniz Savaşı patlamış ve cahil subayların kumandasındaki Osmanlı Donanması’nın, bir gemi dışında tümü, Ruslar tarafından yakılmıştı.

Bu faciadan kurtarılan o tek gemi, Cezayirli Gazi Hasan Paşa’nın komutasındaki gemiydi.

Gazi Hasan Paşa, “Baltık Denizi’nden yola çıkmış olan Rus Donanması ile savaşmak için, Çeşme’deki gemilerin limandan çıkarılarak uygun bir yerde savaş durumuna geçirilmesini” önermiş, fakat onun bu önerisi Kaptan-ı Derya tarafından kabul edilmemişti. Çünkü Kaptan-ı Derya, “Baltık Denizi ile Akdeniz’in bağlantısı olmadığını” sanıyordu ve “Bu nedenle Rus Donanması’nın Çeşme’ye gelebileceğine” inanıyordu.

Bu facia üzerine, öncelikle bahriyeli subayların eğitilmesine karar verilmiş ve Baron de Tott, Cezayirli Gazi Hasan Paşa ile birlikte bir okul kurmakla görevlendirilmişti.

Osmanlı’da çağdışı medreseler

Cezayirli Gazi Hasan Paşa

dışında, çağdaş bir eğitim verilen ilk öğretim kurumu olan ve daha sonra Deniz Harp Okulu adını alan Mühendishane-i Bahri Hümayun’un kuruluş öyküsü ve tarihsel bilgisi budur. Osmanlı’da mühendis eğitiminin de başlangıcı olduğu için Mühendishane-i Bahri Hümayun’un kurulduğu 1773 yılı, İstanbul Teknik Üniversitesi’nin de kuruluş tarihi olarak kabul edilmektedir.

Çağdaş eğitim dünyasına açılan bu kapıdan sonra Kara Harp Okulu adını alacak olan Mühendishane-i Berri Hümayun ve bu çağdaş eğitim kurumlarına öğrenci yetiştirmek üzere askeri ortaokul (rüştiye) ve liseler (idadi) açılmıştı. Bu çağdaş eğitim aydınlığı, askerlerin tedavi ve bakımını yapacak bilgili hekim-

ler yetiştirmek üzere Askeri Tıbbiye Mektebi (Mekteb-i Tıbbiye-i Askeriye-i Şahane)'nin ve kurmay subaylar yetiştirmek üzere Harp Akademileri'nin açılmasıyla sürdürülmüş, bu okullar için Avrupa'dan öğretmenlerin getirilmesine, eğitim için Avrupa'ya öğrencilerin gönderilmesine başlanmıştır.

Bu çağdaş kurumlarda, çağdaş bilimleri öğrenmiş, bilimsel bilgilerle donanmış subaylar yetiştirilmesi yolu açılmıştı.

Balkan Savaşı'ndan sonra, eskinin kalıntısı alaylı subayların tümü atılarak ordu tamamen çağdaş düzeye getirilmişti. "Türklerin cenade namazına gidiyoruz" alaylarıyla üzerimize gelen emperyalistler, önce Çanakkale'de, sonra Kurtuluş Savaşı'mızda karşılarında, işte bu çağdaş eğitim kurumlarında, çağdaş bilgilerle yetişmiş Türk subaylarının komutasındaki Türk askerini bulmuşlar ve... "Geldikleri gibi gitmişlerdi"...

Bilimsel öğretim verilen ilk eğitim kurumları askeri okullar olduğu için, Osmanlı'da yeniliklerin öncülüğünü askerler yapmışlardır. Askeri okullardan sonra sivil rüştiye ve idadiler ile hukuk, mülkiye ve tıp mektebi gibi sivil yükseköğretim okulları da açılmıştır. Bir üniversite açmak için II. Mahmut'tan sonra gelen padişahlar 6 kararname

Bilimsel öğretim verilen ilk eğitim kurumları askeri okullar olduğu için, Osmanlı'da yeniliklerin öncülüğünü askerler yapmışlardır.

çıkarmışlar, fakat ulema, gücünü kullanarak engel olmuştur. Ancak 1900'de, II. Abdülhamit Osmanlı'nın ilk ve tek üniversitesi Darülfünun'u açabilmiştir.

Buna karşılık, üçgenin iç açıları toplamını bilmeyen müderrislerin hocalık yaptıkları medreselerde, ilim adı altında safsatalar öğretilmeye devam edilmiş; mensupları askerlik yapmadıkları için aynı zamanda asker kaçaklarının sığınağı olan, bu cehalet yuvaları gericiliğin odağı olmuşlardır.

Ulema ya da İlmiye Sınıfı denilen medrese hocaları toplumda o kadar çok güç elde etmişlerdi ki, III. Mustafa'dan sonraki tüm padişahlar (II. Abdülhamit dahil), hem devleti hem de milleti sömüren medreseleri kapatmak istemişler, fakat buna güçleri yetmemişti. Bunun sonunda Osmanlı'da iki farklı eğitim sistemi ortaya çıkmıştı. Bu çağdışı eğitim kurumlarını kapatabilmek için büyük bir devrimciye gereksinim vardı. Bunu da Atatürk başarmış ve böylece eğitim birliği (tevhidî tedrisat) sağlanmıştı. •

Büyük Yapıtlarımız Konur Ertop

Abdülhamit Döneminde Bir Devrim Şehidi:

Ali Suavi

Ali Suavi 19. Yüzyılın devrimci yazarlarından biriydi. Osmanlı devletinin Ortaçağdan kalma yapısını yenilemeye çalışıyordu.

Sarayın yönetimde sınırsız gücünü kırma döneminin gelip çattığını görenler arasındaydı. Tek adama / Padişaha bağlı hükümet biçimini artık çağdışı bulanlardandı. Dönemin başka aydınları gibi o da seçilmiş bir meclisin sorumluluk alacağı meşrutiyet yönetimini zorunlu sayıyordu.

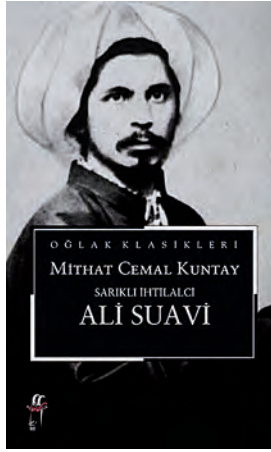
Siyasal görüşlerini, yönetime eleştirilerini dile getiren yazıları nedeniyle Ali Suavi sürgüne gönderildi. Ardından mücadelesini 9 yıl boyunca yurtdışında yönettiği, yayınladığı yayın organlarıyla sürdürdü.

Ülkesine döndüğünde devletin başında yeni bir padişah vardı. Anayasa yürürlüğe girmişti. Ali Suavi Galatasaray Lisesi müdürlüğüne atandı. Burada köklü değişiklikler uyguladı. Gazete yazılarını sürdürüyor, aklın, bilimin gerektirdiği öneriler sıralıyordu. Siyasal yönetimdeki bozuklukları sayıp döküyordu. Bu tutumu elbette hoş görülmedi. Galatasaray'daki görevinden alındıktan bir süre sonra silahlı bir kalkışmanın başında yer aldı:

1877-1878 Türk-Rus savaşı yenilgiyle sonuçlanmış, Rus askerleri İstanbul'a dayanmış, ordu ağır koşullar altında silah bırakmıştı. Köylerinden, kentlerinden kopan Balkan göçmenleri Osmanlı başkentini doldurmuştu. Meşrutiyeti ilan eden 2. Abdülhamit, kısa bir süre sonra anayasayı rafa kaldırarak Millet Meclisi'ni kapattı.

Gençliğinde bir süre Filibe'de bulunmuş olan Ali Suavi buradan gelme göçmenleri başına toplayarak akıl almaz bir girişime kalkıştı. Çırağan sarayını basarak Sultan Murad'ı yeniden başa geçirecekti. Gerçekleşmesi çok güç olan ama-

cına elbette ulaşamadı. Beşiktaş muhafızı kara cahil Yedi-Sekiz Hasan Paşa'nın sopası altında can verdi.

Ali Suavi'nin ülkesindeki gazetelerde ve yurtdışında çıkardığı yayın organlarında savunduğu devrimci görüşlere Cumhuriyet dönemi aydınlarının yakınlık duyması olağan sayılmalıdır. Namık Kemal'le ilgili çok geniş çok ayrıntılı bir incelemenin sahibi olan Mithat Cemal Kuntay, Namık Kemal'in çağdaşı olan, onunla birlikte Yeni Osmanlılar hareketi içinde yer almış Ali Suavi için de "Sarıklı İhtilalci: Ali Suavi" kitabını kaleme aldı. Konuyla ilgili "Baş Veren Bir İnkılâpçı" kitabıysa

Falih Rifki Atay'ındır.

Atay 1940'larda hazırlamaya başladığı kitabını, DP yönetimi sırasında yayınlamıştır. Kitap dönemin siyasal görüş çatışmalar ortamında Cumhuriyetin değerlerine sahip çıkan "Türkiye Milli Talebe Federasyonu"nun bir yayınıdır.

Yazar Ali Suavi'nin devrimci düşüncelerini DP döneminin tutucu görüşleriyle karşılaştırmaktadır:

"Ali Suavi'nin bundan 80 yıl önce o kapkara taassup devrinde

yazdıklarını, 1950 Türkiye'sinde özel toplantılarda söylemek bile medeni cesaret sayılabilir. Keşke Batı kültürü ile daha sistemli kaynaşabilseydi ve bazan şaşırı sezişlerin adamı olmak yerine, sentezci ve tezatsız bir düşünce adamı olabilseydi... Ama bugünkü üniversite Türkiye'sinde bile bulamadığımızı 19. Yüzyılın medresesinde nasıl arayabiliriz?

Ancak şimdi de onun fikirlerine ihtiyacımız var.”

Atay kitabında, Ali Suavi'nin yaşadığı çağı aşan düşüncelerinin 1950'ler Türkiye'sinde ne büyük önem taşıdığına sık sık değinir:

“Kuran'ın her ulusun dilinde okunabileceği hakkındaki İmam-ı Azam fetvasını hatırlatan Suavi, hutbelerin Arapça okunmasıyla alay eder. Her tarafta Türkçe okunan ezanın 1950 politikacıları tarafından Arapçaya çevrildiğini görseydi 19. Yüzyılın bu uyanık sarıklı milliyetçisi kim bilir nasıl isyan ederdi.”

“Din işlerini dünya işlerinden ayırmak düşüncesini galiba ilk defa ortaya atmıştır. Türkçülüğün ve Türkçeciliğin ilkelerini koymuştur. Boş inançları kırmak ve düşünce özgürlüğünü kurmak için akıl erdirebildiği kadar savaşım durmuştur.”

“Hilafetin hiçbir dini temeli olmadığını bin kanıt getirerek ispat eden odur.”

“Tekkceciliğin ve dervişliğin İslam ülkelerini uygarlıkça, sanat,

ticaret, iktisat ve imarca geri bıraktığını söyler.”

“Bugün bile değme fikir kahramanlarının dokunamayacağı ileri görüşler ortaya atmıştır. 1870 sularında Halifelik'in dinde yeri olmadığını söylemek, eğer Latin alfabesi dilimize uygun düşerse yazıyı değiştirmenin şeriatla hiç bir ilgisi olmadığını ileri sürmek, kitabına resim koyduğu için kendisine zındık diyenlere karşı Peygam-

“Ali Suavi, bugün bile değme fikir kahramanlarının dokunamayacağı ileri görüşler ortaya atmıştır.”

ber'in dahi resmi yapılabileceğini ortaya atmak, üstelik bütün bunları pek iyi bildiği din esaslarına göre açıklayarak bütün şeriatçıları kapkara yobazlar olmakla suçlamak kolay bir şey değildi.”

Ali Suavi'nin, hazırladığı resimli ansiklopedi yüzünden 1870'lerde ağır eleştiriler aldığı hatırlatan Falih Rıfkı Atay, sözde din ilkelerini öne sürerek bilginin, düşüncenin önünü kesen anlayışın 1920'lerde

de etkili olabildiğine tanık olmuştuz:

“İlk Kuva-yı Milliye Meclisi, Anadolu’da yüzlerce medrese açmıştır ve resim dersini yasak etmiştir.”

Sözde din adına Ali Suavi’ye eleştiriler yöneltilirken o, toplumsal bozukluklara direnmenin kaynağını dinde buluyor, devrim yolunda ilerlerken dinden güç alıyordu:

Ali Suavi’ye göre kurtulmanın ve ilerlemenin temeli, eğitimi düzenlemekte ve bütün halka yeni eğitimi vermektir.

“Muhammed Hazretin zulüm aleyhine o derece şiddet gösterişinin, en büyük ve birinci mucizesi olduğuna inanırım. Bu hadisler (Peygamber’in sözleri) beni zulüm aleyhine öyle besledi ki her tüyümü zalime karşı bir kahraman buldum.(...) Zalime hücum etmeye ve yenilirse öldürülmeye razı olurdum.”

Ali Suavi bir din adamı, top-

lumsal ve siyasal öneriler getiren bir devrimciydi. 26 yaşında Şehzade Camiinde ders okuturken Filip Efendinin yayınladığı “Muhbir” gazetesine yazılar yazması istenmişti. Böyle başladığı gazetecilik mesleği, sonunda sürgüne gönderilmesine yol açtı. Abdülaziz yönetimine karşı çıkan, bilgi ve düşünce ışığıyla kitleleri aydınlatan yazılarını yurt dışında kendi çıkardığı gazetelerle sürdürdü.

Onun gönlünde yatan, düşünce gazeteciliğidir:

“Bir gazete bir düşünceye bağlı olmalıdır. (...) Gördüğünü, işittiğini derleyip toparlayıp, yabancılardan çevirip beyaz kâğıtları karalayan İstanbul gazeteleri amaçsızdırlar, yaşayamazlar.”

Gazete yazılarının konuşulduğu gibi yazılmasını istiyordu. Düşüncelerini geniş çevrelere en doğru biçimde açıklayabilmek için hedefi, dilin ve anlatımın sadeleştirilmesiydi:

“Amacım, vatanımız gazetelerinin eskimiş anlatım biçimini bozmaktır. Hem o dili bozdum, hem memleketimize hürriyeti soktum.”

Falih Rıfki’ya göre, “üslubu ister istemez dönemin terimlerini ve söz kalıplarını kullanmakla birlikte bugünkü Türkçemizin hazırlayıcısıdır.”

Kastamonu’da sürgündeyken Türk dilinin, alfabenin, yazım kurallarının düzenlenmesi için öneriler geliştirdi. Tarih boyunca Türk uygarlığının, Türk dilinin gelişmeleri

üzerinde derinlemesine durmuştur:

“Türklük gururunu bu kadar derinden duyan, frenk tenkitçileri karşısına dar İslamlık-Hristiyanlık çerçevesini kırarak, ırkının İslam’dan önce ve sonraki kültür davası ile çıkan ilk devrimcimiz şüphesiz Ali Suavi’dir.”

Falih Rıfki Atay

Falih Rıfki, onun eğitimle ilgili görüşleri üzerinde de durmaktadır:

“Devrimlerimiz arasında ‘eğitim birliği’ yasası ile övünürüz. Bu yasayla bütün gençlik tek bir eğitim sistemi altına alınmıştır. Eski kafayı yetiştiren ve gericiliği beslemekten başka bir işe yaramayan medreseler kapatılmıştır. Yarım yüzyıldan fazla gecikmiş olduğumuz Ali Suavi’nin o zamanki tenkitlerinden anlıyoruz.

Ali Suavi’ye göre kurtulmanın ve ilerlemenin temeli, eğitimi düzenlemekte ve bütün halka yeni eğitimi vermektir.”

Siyasete gelince, tam bağımsızlıktan yanadır:

“Eğer Osmanlı İmparatorluğu büyük olmak istiyorsa, zengin ve kuvvetli ve kendi kudretinden haberdar olmalıdır. Kendi kuvvetine dayanmalıdır. Avrupa devletlerinin himayelerine son vermelidir.”

Kitapta, Suavi’nin *“teokrasiye karşı laisizmi, mutlakiyete karşı halkçılığı, saltanata karşı cumhuriyetçiliği savduğu”* aktarılır. *“Başveren bir İnkılapçı”* kitabı, Ali Suavi’nin yazılarına dayanarak onun düşüncelerini sergilerken geçen zaman boyunca toplumca o düşüncelerin gerisine de itildiğimizi yineler:

“Ali Suavi’yi Hasan Paşa’nın sopası değil bizim düşünce adamlarımızın kayıtsızlığı ve tenkit sistemimizin bozukluğu öldürmüştür.”

Falih Rıfki Atay, Ali Suavi portresini şöyle tamamlamıştır:

“Ali Suavi, bir davayı sonuna kadar güden ve onun uğruna tartışmaz, gurur ve imanla başını vermiş bir devrimcidir. Ali Suavi Türk devrim tarihinde eşsiz bir fikir kahramanlığı örneği bırakmıştır. Mezarı yoktur: Gönüllerimizde bir yeri olmalıdır.” •

konuertop@butundunya.com.tr

“İnsanların kötü olduğunu görmek beni şaşırtmıyor; ama bu yüzden hiç utanmadıklarınızı görünce hayretler içinde kalıyorum.”

Johann Wolfgang von Goethe

Enerji, her şeydir!

Enerji kaynaklarını, transfer olanaklarını elinde tutan, dünyayı elinde tutar. Bugün Orta Doğu'da yaşanmakta olan, milyonlarca insana ülkesini terk ettiren, yüz binlercesinin ölümüne neden olan, kimilerince 3. Dünya Savaşı olarak adlandırılan "savaş", enerji kaynakları için yapılan savaştır. 21. yüzyılda enerjinin kanlı tarihi yazılmaya devam ediliyor.

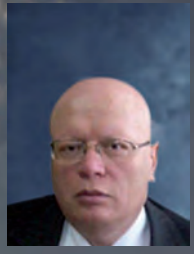
Bu kitapta, "Enerji nedir? Günlük yaşamımızdaki önemi nedir?

Ülkelerin gelişimlerinde, hatta var olmalarındaki rolü nedir? Enerji güvenliği ne demektir? ABD, AB, Rusya'nın enerji politikalarının temel unsurları nelerdir? Enerji kaynakları bakımından zengin olan ülkelere yönelik işgallerin, sivil katliamlarının ardında büyük güçlerin ne gibi ihtirasları, kirliliği var? Türkiye'nin bir enerji politikası var mı? Enerji alanındaki sorunlarımız çözümsüz mü? Dışa bağımlılığımız kader mi? Ne yapmalı?" sorularının cevaplarını bulacaksınız.

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

Tarih Kürsüsü
Prof. Dr. Kemal Arı

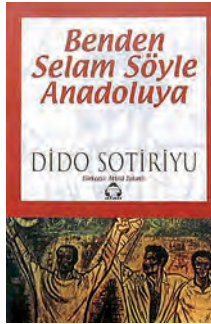

Bir Göç Öyküsü: Mübadele

Dido Sotiriyu'nun ünlü bir romanı var: “**Benden selam söyle Anadolu'ya**”.

Türkçe'ye bu adla çevrilen kitap aslında Şirince'li bir Rum genci olan Aksiyotis Manolies'in anılarına dayanarak yazılmış. 1987 yılında Abdi İpekçi Barış Ödülü de alan bu roman yayınlandığında dünyada olduğu gibi Türkiye'de de büyük bir yankı uyandırmıştı.

Romanın sonlarına doğru, Şirince üzerinden Yunanistan'a kaçmak zorunda kalan Aksiyotis Manolies, bindiği bir teknenin içinden silüetler halinde yitip giden memleketi Şirince'ye bakarak kendi iç dünyasından şöyle seslenir:

“Elveda doğduğum topraklar. Elveda güzel insanlar...”
Öyle ya! Nasıl olmuş da bir Türk-Yunan Savaşı çıkmıştı ve ne

olmuştu da birbirleriyle komşuluk ilişkileri içinde geçinen Türkler ve Ortodoks Rumlar birbirlerine kıyar duruma gelmişlerdi?

Her şey ardı ardına gelen olayların o güne dayattığı sorunlarla ilgiliydi. Önce Yunanistan 15 Mayıs 1919'da İzmir'i işgal ettiği o kara günde büyük bir Türk kıyımı gerçekleştirmişti. İzmir'in Yunanlılar tarafından işgali ile büyük ümitlere kapılan Ortodoks nüfus, büyük bir milli duygu kabarıışı yaşamış ve eylemli biçimde Türkler'e karşı savaşmak için harekete geçmişti.

Bu nedenle Anadolu Rumlarından pek çok genç, Yunan ordusuna gönüllü olarak katıldı. Öncelikli amaçları Batı Anadolu'da bağımsız bir "İyonya Devleti" kurmaktı. Ardından da bu devleti Yunanistan'la birleştirmeyi düşünüyorlardı.

Ancak bu düşünceler Mustafa Kemal Atatürk'ün

önderliğinde gerçekleşen ulusal savaş sonrasında büyük bir yıkıma uğradı. Savaşı kazanan Türkler, 9 Eylül günü İzmir'e girerek, savaşın galibi olduklarını bütün dünyaya ilan ettiler.

Ancak bu bağımsızlığın başka ülkelerce de tanınması için bir barış antlaşmasına gerek vardı. 24 Temmuz 1923'te imzalanan Lozan Antlaşması bu sonucu sağladı.

Ülke bağımsız olmuştu.

Ancak önünde öylesine dev toplumsal ve ekonomik sorunlar

vardı ki!

Savaş sonunda Türkler'in kendilerinden intikam alacağından korkan Ortodokslar büyük gruplar biçiminde Yunanistan'a göç ettiler. Yunanistan o tarihlerde büyük bir ekonomik krizle boğuşuyordu. Savaşın yükü nedeniyle ülkede ekonomik dengeler alt üst olmuştu. Fiyatlar çığınca bir artış içindeydiler. Temel tüketim maddeleri kıtlık yüzünden karneye bağlanmıştı. Açlık yaygındı. Para bulunamıyor, bulunsa da mal kıtlığından bir işe yaramıyordu.^[1]

Türkiye'de ise durum çok daha ağırdı. Savaş yüzünden, yerleşim yerlerinin büyük kısmı yakılıp yıkılmıştı. Yerli nüfusun önemli bir kısmı evsiz barksızdı. Yunan çekilişi sırasında Batı Anadolu'da ve Marmara'da yerleşim yerlerinin neredeyse yüzde yetmişi yakılıp yıkılmıştı. İsmet Paşa (İnönü) Lozan'da konferansın açıldığı gün

yaptığı konuşmada, bir milyondan çok masum Türk'ün, Küçük Asya ovalarında ve yaylalarında evsiz ve ekmeksiz, başıboş dolaşıp durduklarına vurgu yapmıştı.^[2]

Savaş sonrasında Rum nüfusun göçüyle ülke büyük bir ekonomik boşluğun içine düştü. Fiyatlar hızla yükseldi. Tıpkı Yunanistanda olduğu gibi Türkiye'de de temel tüketim maddeleri bulunamıyordu.^[3] Kentlerin esnaf grupları genellikle Rumlar ve öteki azınlıklardan oluşuyordu. Rumların gitmesiyle kentlerde ve kasabalarda berberlik, terzilik, kunduracılık, manifaturacılık, taş işçiliği, halıcılık, ipekçilik ve nalburluk gibi meslek erbabı bulunamaz olmuştu.^[4] Böylece ekonomik ve toplumsal yaşam felce uğramış gibiydi.

İsmet Paşa başkanlığındaki Türk Heyeti barış antlaşması için Lozan'a gittiğinde durum kabaca buydu. Lozan'da

Lozan'da tarafları en çok zorlayan konulardan birisi göç etmek için yollara dökülmüş insanların sorunlarının çözümüydü.

tarafları en çok zorlayan konulardan birisi yerinden yurdundan koparak göç etmek için yollara dökülmüş insanların sorunlarının çözümüydü. Kış aylarında insanların soğuklardan etkilenmesi ve kitle ölümlerinin olması büyük olasılıktı. Açlık sıkıntısı her an kendini gösteriyordu. Bu durumda sorunun ivedi yanı vardı.

Norveçli bir bilim adamı olan Nansen bir rapor hazırlamış ve nüfusun zorunlu değişimini önermişti. Böylece 30 Ocak 1923 tarihinde Lozan'da "Türk-Rum Nüfus Mübadelesi" imzalandı. Bu antlaşmaya göre, Batı Trakya dışındaki Yunanistanlı Müslümanlar ile İstanbul dışındaki Türkiye'li

Ortodokslar'ın zorunlu değişimi öngörüldü.^[5]

Bu sözleşmenin yürürlüğe girişinden sonra bir karma komisyon oluşturuldu. Adına "Muhtelit Mübadele Komisyonu" denilen

bu kurul, Birinci Dünya Savaşı'na katılmamış devletlerin uyrukları arasından Milletler Cemiyeti Konseyi'nin seçtiği üç ayrıca Türkiye ve Yunanistan'dan da birer üyeden oluşuyordu.

Tasfiye edilecek mallara, haklara ve çıkarlara ilişkin tüm düzenlemeler bu komisyonca yapılacaktı. Mallarını ayrıldığı ülkede bırakmış olanların mallarının değerini gösteren belgeler olması gerekliydi. Bunları da aynı kurul sağlamaktaydı.

Türkiye'de de bir dizi hazırlıklar yapıldı.

Önce bir yasayla Mübadele İmar ve İskan Vekaleti kuruldu. Başına İzmir mebusu Mustafa Necati Bey getirildi. Ardından 8

Kasım 1925 günü bir İskan Yasası hazırlandı. Mustafa Necati Bey, pek çok ülkedeki yasa ve uygulamaları inceledi ve göçmenlerin taşınma, sağlık, barınma, beslenme sorunlarının çözümü ve üretici konularına getirilmelerini sağlayacak stratejiler geliştirdi. Ardı ardına yönetmelikler çıkarıldı.^[6] Göçmenleri taşıtmak amacıyla gemi kumpanyaları arasında uluslararası bir ihale açıldı. Bu ihaleyi ilk aşamada bir İtalyan Kumpanyası olan Lloyd Tristino acentesi kazandı. Vapurcular birliğinin itirazı üzerine bakanlık bu ihaleyi iptal etti. Gerekçe zaten sınırlı olan ulusal sermayenin dışarıya gitmemesiydi. Ardından da bu birliğe gemilerde değişik düzenleme ve uygulamaların yapılması koşuluyla göçmenleri taşıma görevi verildi. Bu birliğin en önemli üyesi Seyri Sefain adlı devlete ait bir gemi işletmesiydi.^[7]

1923 yılı Ekim ayından sonra göçmenler ilgili yönergeler uyarınca Yunanistan'daki limanlardan taşınmaya başlandı. Selanik, Kavala, Kandiye, Hanya, Resmo gibi liman kentlerinde yığılan göçmenler buralarda oluşturulan bindirme kurulları uyarınca gidecekleri bölgeye hareket edecek gemilere bindiriliyorlardı. Bu kurullar hem göçmenlerle ilgili istatistikleri tutuyor hem de mesleki dağılımlara göre onları gruplara ayırıyordu. Gemiler alacakları göçmenleri beklemek amacıyla kimi zaman bir ayı aşan sürede limanlarda bekleyebiliyorlardı. Her bir göçmend

ve yanında taşıyacağı hayvanlar ve öteki eşyalardan ne kadar taşıma ücreti alınacağı teker teker belirlenmişti. Yoksul göçmenler adına bu ücreti devlet gemicilere ödüyordu. Sonradan bu ücretler göçmenlerden uzun taksitler biçiminde geri alındı.

Mübedele sonucunda 500.000 Mkişiyeye yakın Yunanistanlı Türk nüfus Türkiye'de değişik illere yerleştirildi. Üretici bir nüfusun Türkiye için önemi büyüktü. Ülkede Rum nüfusun göçüyle oluşan ekonomik boşluk hızla göçmen grupları tarafından dolduruldu.

Hiç kuşkusuz mübedele sa-vaştan yeni çıkmış yoksul bir ülke için ağır bir yük getirmişti. Ancak Atatürk'ün bir konuşmasında dediği gibi, Türkiye ulusal birlik ve beraberlik ruhu içinde büyük bir güçlüğü yenmeyi başarmıştı. •

kemalari@butundunya.com.tr

Kaynakça: 1- Tanin, 20 Teşrinievvel 1922. 2- Lozan Barış Konferansı: Tutanaklar, Belgeler (Çev. Seha L. Meray), Ankara Ün. Sosyal Bilimler Fakültesi yay., I/1-1, Ankara, 1969, s.4. 3- M. Ziya, İzmir Mıntıkası Ticaret ve İktisadiyatı, İlimat Matbaası, İzmir, 1929. 4- İzmir Vilayeti 1923 (1339) Senesi Muhtelif İstatistikleri, İzmir, 1924. 5- İsmail Soysal, Tarihçeleri ve Açıklamaları İle Birlikte Türkiye'nin Siyasal Antlaşmaları, I (1920-1945), TTK yay., Ankara, 1983, s. 117-183. 6- Kemal Arı, Büyük Mübedele: Türkiye'ye Zorunlu Göç, Tarih Vakfı Yurt yay., İstanbul, 2013, s.31-36. 7- Aynı yazar, "Mübedele ve Ulusal Ekonomi Yararına Çabaları", Toplumsal Tarih, Sayı: 68 (Ağustos, 1999), 12-17.

Kültür ve Sanat Dünyasından

Tekin Özertem

Suç ve Ceza

“Bir ayartıya kendini kaptırdıktan sonra değil, ayartı daha içte kıpırdanmaya başlar başlamaz ona tepki gösterip karşı koyabilen kişi ahlâklıdır yalnız...” S. Freud

Dostoyevski'nin Rus ve dünya edebiyatının baş yapıtlarından biri olan bu romanımı okuduğumdan bu yana çok, ama çok uzun zaman geçti. Severek bir solukta okumuş ve çok etkilenmişim. Aradan bunca yıl geçmesine rağmen Raskolnikov'u, memur emeklisi Marmeladov'u, mecburi fahişe Sonya'yı, tefeci yaşlı kadın Alyona İva-

novna'yı... hiç unutmadım. Belki de sonraki yıllarda tekrar okuduğum, oyunlaştırılmış olarak sahnede, filmi sinema ve televizyonda izlediğimden.

Eseri bilmeyenler için çok kısa

özetliyorum: Başarılı ve yoksul bir üniversite öğrencisi olan, yoksulluğun batağında inancını ve değerlerini yitiren Raskolnikov'un öyküsüdür Suç ve Ceza. Hukuk öğrenimi için geldiği St. Petersburg'da eğitimini sürdüremeyip yarım bırakan, sığındığı çatı katındaki odanın kirasını ödemekte zorlanan, parasına göz diktiği yaşlı ve kötü kalpli tefeci kadın ile kız kardeşini öldüren bir Rus gencinin öyküsü...

Yaşlı tefeci kadını, paranın hep insanları sömüren aşağılık parazitlerin eline geçtiğine, toplumun gelişmesine katkı sağlayabilecek insanların bu yüzden para sıkıntısı çektiklerine, bunun haksızlık olduğuna inandığı için öldürür Raskolnikov. Ablası gibi kötü biri olmasa da o sırada eve dönen ve işlediği suça tanık olan tefeci kadının kız kardeşini de! Çünkü varolabilmek için çırpındığı yoksulluk çukuru içinde tüm kutsal değerler, toplumsal kurallar ve yasalar anlamlarını yitirmiştir onun için. Kurbanının insanları sömürerek kazandığı paralar ve yoksulları istismar ederek el koyduğu zinet eşyaları ile ailesi ve tanıdığı yoksul insanlar için iyi şeyler yapmaktır amacı...

Fakat, işlediği suçun utancı

bırakmaz yakasını. Utanç giderek yaman bir vicdan azabına, pişmanlığa ve korkuya dönüşür. Geride hiç bir iz bırakmamış olsa da giderek bir türlü baş edemediği kuşku ve korkularının esiri olur... Görmezden geldiği, aldırılmadığı toplumsal değerler, kurallar ve yasalar yeniden anlam kazanır. Yargılamaya başlar kendini. Ne yapacağını bilemez.

Raskalnikov, birilerine suçunu itiraf edebilmek, bir nebze de olsa arınmak için yanıp tutuşur. Suçunu yoksul bir fahişe olan Sonya'ya itiraf eder.

Birilerine suçunu itiraf edebilmek, bir nebze de olsa arınmak için yanıp tutuşur. Suçunu yoksul bir fahişe olan Sonya'ya itiraf eder.

Anlattıklarına inanamaz Sonya, dehşete kapılır. "Şimdi ne yapmalı?" diye soran Raskolnikov'a "Ne mi yapmalı!" diye haykırır, yaşlarla

dolu gözleri ışıl ışıl parlayarak. “Kalk!” der “Kalk! Ve hemen şimdi, şu anda, bir dörtyol ağzına koş, yere kapan, önce kirlettiğin toprağı öp, sonra dört bir yana eğil, bütün dünyayı selamla ve Alyona Ivanovna’yı ben öldürdüm! diye bağır. O zaman Tanrı sana yeniden hayat verir. Gideceksin, gideceksin değil mi?”

Önce direnir Sonya’nın önerisine. Suçunu itiraf etmiş ve rahatlamıştır. Ama zamanla itiraf etmiş olmak yetmez çektiğı vicdan

Freud’a göre: “Şeytana uydum, kandırıldım...” demenin toplumun çıkarları ile bağdaşması olası değil.

azabından kurtulabilmesi, arınabilmesi için. Sonya’nın öğütlediğı gibi dörtyol ağzına değil... değil, ama işlediğı suçun cezasını çekip kendince arınabilmek için gidip polise teslim olur.

Dostoyevski’nin bu eseri üzerinde hep düşündüm: Suç işledikten sonra itiraf edip af dilemek insanı gerçekten arındırır mı diye. Belki, bir ölçüde. Fakat, psikanalizin babası Sigmund Freud öyle demiyor:

“Bir ayartıya kendini kaptırdıktan sonra değil, ayartı daha içte kıpırdanmaya başlar başlamaz ona tepki gösterip karşı koyabilen kişi ahlâklıdır yalnız. Vakit vakit ahlâk dışı eylemlere girişip sonradan

pişmanlık duyarak pek yüce ahlâk kurallarını kendine amaç edinen ve davranışlarını bu kurallara uydurmaya çalışanlar, işin kolayına kaçmakla suçlanacak kişilerdir. Çünkü, ahlâklı olmanın başlıca gereğı sayılan gönül tokluğunu/feragati boşlamışlardır. Oysa toplumun pratikteki çıkarı, bireyin ahlâk kurallarına uygun yaşamasını zorunlu kılmaktadır. Kim bu kurallardan yan çizerse, kavimler göçündeki barbarlara benzer; o barbarlar ki, önce cana kıyıp sonra

tövbe ve istiğfarda bulunmuş, zamanla tövbe ve istiğfar, cana kıymalara olanak sağlayan bir araca dönüşmüştür.” diyor.⁽¹⁾

Bununla da yetinmiyor: “Ahlâk bakımından Dostoyevski’yi

yüce bir yere oturtmaya kalkıp, ancak en koyu ahlâksızlıklardan gelen kimselerin ahlâklılığın doruğuna ulaşabileceğini buna neden göstermek, gerçeğı görmezden gelmek olacaktır.” diye ekleyip, Dostoyevski’yi yaman bir şekilde eleştiriyor. Freud’a göre: “Şeytana uydum, kandırıldım...” demenin toplumun çıkarları ile bağdaşması olası değil. Çünkü ahlâklı olabilmek, kişilerin toplumun değerleri, kuralları ve yasaları ile ters düşmemelerini, toplumun yararları ile çelişen hırslara kapılmamalarını gerektiriyor. Dinler de çağlar boyunca bu nedenle “Günah” korkusu ile insanların yoldan çıkmasının önünü almaya çalışmış.

Suç ve ceza konusunda beni daima düşündürmüş olan bir başka olgu da çok eski zamanlara uzanmakta: MÖ 399 yılında, Sokrates'in Atina demokrasisi tarafından yargılanışına ve 70 yaşında ölümüne mahkûm edilmesine. Çünkü, Sokrates'in mahkûmiyetinin nedeni demokrasi ile yönetildiği bilinen Atina'da şehir devletinde yaşama dair sorular sormak, eski inançları sorgulayıcı eğitim vermek, tanrılara inanmamak ve gençlerin ahlâkını bozmak... Gerçek neden ise örtülü olsa da: Atina'nın önde gelenlerinin ve yöneticilerinin tekerlerine çomak sokmak...

Nereden mi biliyoruz?

Gerçeği, sadece gerçekleri dile getirdiği için ölüme mahkûm edilen Sokrates'i suçlamayacak bir devlet düzenini nasıl olması gerektiğini Devlet adlı eserinde tartışan öğrencisi Platon'dan,^[2] Mahkemenin hemen öncesi ile mahkeme sürecini anlattığı Euthyphron^[3] ve Apología Sokrátus^[4] adlı eserlerinde dile getirdiği şeyler çağımızda da güncelliklerini hâlâ koruyor. Beni düşündüren: mahkeme sonrasını içeren Kriton^[5] adlı eserinde aktardıkları.

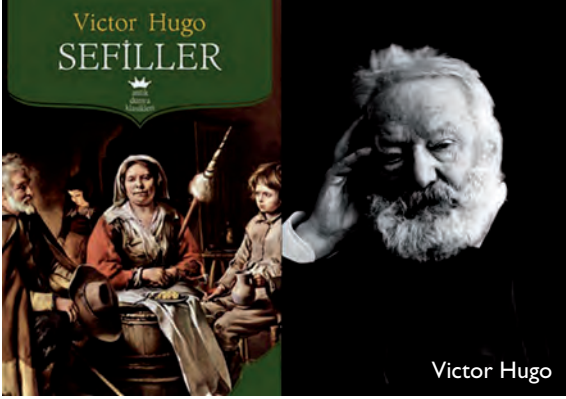
Sokrates'in cezayı infaza cesaret edemeyip savsaklayan, kendisini kaçmaya teşvik eden Atina yönetimini, baldıran zehirini içerek cezalandırmış ve mahkeme kararını kendisinin uygulaması olması.

Sokrates'in bu davranışının nedenini oldukça düşündüğüm geride kalan yıllarımda. Önceleri yargıyı küçük düşürmemek, küçük düşürüldüğünde adaletin sarsılacağı inancına bağladım bu davranışımı. Sonraki yıllarda görüşüm biraz daha farklılaştı: Kendisini haksız yere mahkûm eden yargıçları ve yargının kararını onayan senatörleri sonsuza kadar cezalandırarak yargıyı yücelttiği kanısına vardım. En büyük cezanın, suçluları işledikleri suçlarla ve sonuçları ile yüzleştirmek olduğuna; suçluların öncelikle kendi vicdanlarında kendi kendilerini yargılayıp pişmanlık duymalarının sağlanması gerekliliğine inandım. Bir nebze olsun arınırlar, sonraki yaşamlarında suç işlemekten kaçınırlar diye...

Sokrates'in baldıran zehiri ile cezalandırılması

Okuduğum romanlar içinde suç ve ceza konusunda beni düşünmeye yönlendiren bir başka edebi eser de Victor Hugo'nun^[5] Sefiller adlı romanı oldu. Fırından bir somun ekmek çaldığı için

Victor Hugo

**..kimi ön yargılı,
kimi çıkara dayalı,
kimi güçlüden yana
kararlarla suçsuz
insanların da suçlu
ilan edilebilmeleri-
nin önüne ne yazık
ki bugüne kadar
geçilemedi.**

kürek cezasına çarptırılan ve bir süre sonra da kaçmayı başaran Jan Valjean'ın öyküsü de suç ve ceza ve adalet kavramlarını irdeleyen başka bir başyapıt. Bu eseri okuduğumda Javert karakterinin dönüşümü ile sarsmıştı beni Victor Hugo. Yasa gereği mutlaka cezalandırılması gerektiğine inandığı Jan Valjean'ı yıllarca izledikten sonra kötü bir insan olmadığına inanan, görevi ile vicdanı arasında sıkışıp kalan polis müfettişi Javert'in intiharı çok genç yaşlarımda suçun tarifi konusunda

etrafıca düşünme- mi; suç ve suçlu toplumsal koşulların yarattığını kavramamı sağladı.

Suç ve ceza, insanın varoluşundan bu yana süre gelen bir olgu. Suçun olduğu yerde cezanın olmaması mümkün değil. Kavramların anlam ve kapsamları

zamanla değişmiş olsa da kimi ön yargılı, kimi çıkara dayalı, kimi güçlüden yana kararlarla suçsuz insanların da suçlu ilan edilebilmelerinin önüne ne yazık ki bugüne kadar geçilemedi. Irk, sınıf, düşünce ve inanç farkı gözetmeyen; insanların adil bir şekilde yargılanmasını amaçlayan, yasalara, anayasalara ve mahkemelere rağmen!

Buna karşın hiç bir zaman değişmeyecek, önlenemeyecek bir şey var: Suçsuz insanları mahkûm edenlerin vicdan azabından kolay kolay kurtulamayacakları ve cezalandırılmasalar da yaşam boyunca suçluluk duygusundan kurtulamayacakları... •

tekinozertem@butundunya.com.tr

- 1-Sigmund Freud, Dostoyevski ve Baba Katli (1927)
- 2-Platon (MÖ 427 - MÖ 347) : İslam dünyasında Eflatun olarak bilinen, Antik klasik Yunan filozofu, matematikçi ve batı dünyasındaki ilk yüksek öğretim kurumu olan Atina Akademisinin kurucusu.
- 3-Euthyphron: Antik Yunan'da muhafazakar düşüncesi ya da muhafazakar kimlik/düşünce..
- 4-Apología Sokrátus: Sokrates'in Savunması.
- 5-Victor Hugo (1802 – 1885): Fransız şair, romancı ve oyun yazarı.

“Muhteşem Yüzyıl” 450 Yıl Önce Noktalandı!

Macaristan Zigetvar
Kuşatmasında Ölen
Kanuni Sultan Süleyman'ın
Gizemli Türbesi Aydınlanıyor!

Yazan: ÖZGEN ACAR

Macaristan'ın Zigetvar kentinde 7 Eylül Çarşamba günü Türk, Macar, Hırvat yetkililer ile binlerce ziyaretçinin katıldığı ilginç bir anma töreni düzenlendi. Osmanlılar, 450 yıl önce 7 Eylül'de Zigetvar kalesini ele geçirmişler, ancak ordunun başındaki **Kanuni Sultan Süleyman** (71) bir gün önce öldüğü için bu başarıyı

görememişti!

Tuna nehri üzerindeki Macarca “*Sziget* (ada) *var* (kent)” anlamındaki bu yerde **Sadrazam Sokullu Mehmet Paşa**, Kanuni'nin ölümünü ordudan gizledi. Kanuni'nin cesedine elbisesini giydirdi, kalenin düşmesi üzerine resmi geçit yapan yeniçerileri Kanuni Sultan Süleyman (gravür)

selamlar biçiminde tahtına oturttu.

Sonrasında cesedi İstanbul'a getirebilmek için çadırının içinde tahnit ettirdi. Cesedin kokmaması için tahnit sırasında kalbi ve iç organları çıkarılarak orada gömüldü. Tabutu **Vezir Ahmet Paşa**'nın komutasında 400 kişilik yeniçeri eşliğinde araba ile İstanbul'a getirilerek Süleymaniye Camisinde, **Mimar Sinan**'ın yaptığı sekizgen türbesine gömüldü.

Oğlu **2. Selim Kanuni**'nin kalbinin gömüldüğü yerde 1573'te bir türbe ve cami yaptırdı. Macarlar bu yere "**Turbek**" adını verdiler.

Ancak 1693'te Avusturya Habsburg Hanedanı döneminde yıkıldı. Macarlar kaleyi savunan komutan **Miklos Zrinyi** ve Kanuni'nin anıtsal heykellerini, yakın yıllarda yörede yan yana diktiler.

Gömüt yöresinde yapılan Szüz Maria Kilisesine "**Kanuni Sultan Süleyman hazretlerinin kalbi ve iç organları bu yerde gömülmüştür ve bir anıt dikilmiştir. Allah rahmet eylesin...**" yazısı asıldı.

Kanuni'nin türbesini bulmak amacıyla kilisede Türk ve Macar uzmanların araştırmalarından sonuç çıkmadı. Pecs Üniversitesi Coğrafya

Özgen Acar kimdir? Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde öğrenci iken 1960'da Cumhuriyet gazetesinde basın hayatına başladı. Gazetenin, parlamento, ekonomi, dış politika muhabirliğini yaptı. 1972'de Reuters Haber Ajansı'nın Türkiye temsilciliğini yükledi. Milliyet gazetesinin Atina, New York temsilciliklerini yaptı. 1992'den itibaren iki yıl Cumhuriyet gazetesinin Genel Yayın Yönetmenliğini yaptı. Yurt dışına kaçırılan "**Karun Hazinesi**", "**Elmalı Definesi**", "**Yorgun Herkül**" ve "**Marsiyas**" heykelleri ile "**Çelenkli Lahit**" gibi çeşitli tarihsel mirasın Türkiye'ye geri getirilmesini sağladı. Çeşitli mesleki ödüllerin yanı sıra Boğaziçi Üniversitesince "**Onursal Doktora**", ODTÜ'nce "**Özel Hizmet**" ödülleri verildi. Yunanistan ve Portekiz'deki ödüllere ek olarak, İtalyan Cumhurbaşkanınca "**şövalye**" nişanı verildi.

Profesörü **Norbert Pap**'ın yönetiminde 12 uzman, türbenin olası yerini bulmayı amaçlayan; Vatikan, Venedik, Budapeşte, İstanbul arşivlerinde araştırma yaptı.

“Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı (TİKA)” araştırmalara maddi destek verdi, türbenin yerini bulma konusunda Türk uzmanları ile Macar meslektaşlarının işbirliğini sağladı. Yörede 18 yerde kazılar yapıldı. TİKA'nın teknoloji katkısıyla yörede yapılan jeofizik araştırmalar bir özüm bağında ilginç sonuç verdi.

Prof. Pap, **“Bir caminin duvarları, bir mezar, tekke kalıntılarının yanı sıra gümüş sikkeler, giysi, seramik, cam ve metal parçalarının bulunması ile Turbek kalıntıları ortaya çıkarıldı.”** dedi, “Biz Kanuni'nin iç organlarını değil, gömüldüğü yeri aradık.” diye ekledi.

Bulunan 6 köşeli bir yıldız umutları artırdı. Çalışmalara katılan

Prof. **Ali Uzay Peker**, bu yıldızın Kanuni'nin İstanbul'daki türbesinde, cenazesini taşıyan at arabasında da yer

Miklos Zrinyi ve Kanuni Sultan Sülemani'nin Macaristan'ın Zigetvar kentindeki anıtı

Zigetvar kuşatmasından sonra ödülleri dağıtılmasını gösteren minyatür

aldığını, **“Mühr-i Süleyman”** anlamında olup **Hz. Süleyman**'ın mührünü temsil ettiğini, Kanuni'nin bu yıldızı çok kullandığını söyledi.

Kanuni Sultan Süleyman'ın mezarı

Prof. Peker, geçen yıl yapılan kazılarda bazı bulgulara ulaştıklarını, bu yıl Haziran ve Temmuz aylarında yapılan çalışmalarda ise türbenin yanındaki tekke ile cami kalıntılarının bulunduğunu açıkladı, **“Kanuni'nin türbesinin yeri kesin olarak ortaya çıkarılmış oldu.”** dedi.

Törene katılan Başbakan Yardımcısı **Veysi Kaynak**, **“Gerek yapı malzemesi, gerek yapının biçimi itibarıyla yüzde 100 emin olunabilecek bir sonuç elde edildi. Projeyi TİKA finanse etti. Burada aynı zamanda Macar bilim insanları da görev aldı. Bu hem bizim, hem de Macar tarihi için önemli bir kazanımdır...”** diye konuştu.

Prof. Pap ise şu değerlendirmeyi yaptı: **“Zigetvar kasabasının gençleri, yörenin yoksulluğundan göçüyorlar. Kanuni'nin türbesi yöreye turist çekebilir. Ekonomi**

canlanabilir. 10 bin nüfuslu kasabada birkaç otel var. Turizm için yeni oteller yapılabilir...”

Kasabanın Belediye Başkanı **Peter Vass**, Zigetvar'a şimdi 25.000 olan ziyaretçi sayısının iki

katına çıkacağını ümit ettiğini, kaleye yakın bir yerde üç otel yapımı için bir alan ayrıldığını söyledi.

Macar yetkililerin bu değer-

lendirmelerine şu iki olgu kaynaklık yapıyor:

1. Kanuni'nin eşi Ukrayna kökenli **Hürrem Sultan**'ın Süleymaniye Camisi'nin bahçesindeki türbesini Ukraynalı turistler ziyaret ediyorlar.

2. Kosova Sava-şında 1389'da ölen

Sultan 1. Murat'ın tahnit edilen cesedi Bursa Çekirge'deki türbesinde gömüldü. Ancak kalbi ve iç organlarının gömüldüğü Kosova, her yıl binlerce turisti çekiyor.

Budapeşte'deki Türk Büyükelçisi **Şakir Fakılı**, **“Pek çok Türk turistin Zigetvar'ı ziyaret etmesi beklenebilir...”** dedi.

“Muhteşem Yüzyıl” dizisinin etkisi altındaki Türk TV izleyicileri **“Muhteşem Yüzyılın noktalandığı bu yeri”** görmek isteyebilirler. •

Zigetvar'daki Osmanlı kalıntıları

Kız Öğretmen Okulunda Bir Kompozisyon Sınavı

Tarih Haziran 1921.
Kurtuluş Savaşı yılları-
nın ortaları. Aydınların
İstanbul'dan Anadolu'ya
geçişleri sürüyor.

Şair ve yazar Hüseyin Suat da
beş ay önce Ankara'ya gelmiştir.

Onu Ankara Kız Öğretmen Oku-
lu'nda bir kompozisyon sınavına
sokmuşlardır.

Hüseyin Suat Bey, kompozisyon

konusunu kendisi saptamıştır.

*“Nasıl bir çevrede ve nasıl bir
evde yaşamak istersiniz?”*

Anadolu hareketi zaferden emin-
dir ve yeni bir hayata hazırlanmak-
tadır. Hüseyin Suat Bey, öğretmen
adayı bu kızların zaferden sonra
yaşamak istedikleri ortamı onlardan
öğrenmek istemiş olmalıdır.

Şairimiz, kızların bu konuda
yazdıkları kompozisyonlarına hay-
ran olmuştur. Bu kompozisyonlar-

dan ikisini Ankara'da yayımlanan günlük Anadolu'da Yeni Gün gazetesinde, imlalarına bile dokunmadan yayımlamıştır.

Böylece bu iki kompozisyon, başka öğrencilere pek kısmet olmayacak biçimde tarihe geçmiştir.

Hüseyin Suat, kompozisyonları sunarken kızları kutlayan cümleler kullanmaktadır. Onlara iyi bir öğrenim veremedikleri için millet adına özür dilemektedir. Kendilerini yetiştiren okul müdürü ve edebiyat öğretmeni Behçet Bey'i de kutlamaktadır.

Kurtuluş Savaşımızın kız öğretmen adayları gelecekte nasıl bir çevrede ve nasıl bir evde yaşamak istemişlerdir?

Kim bilir okudukları hangi romantik kitapların etkisi altındadırlar.

Fakat dikkati çeken, yayımlanan iki kompozisyonda birbirine zıt gibi görünen iki duygunun yansımış olmasıdır.

Kızlardan biri hareketli bir hayatı, diğeri ise şimdi de birçok insanın hayal ettiği şeyi, bir sahil kasabasında romantik bir hayat sürmek istiyor.

41 numaralı Besime diyor ki:

“Ben dağdağalı, gürültülü hayattan hoşlanırım. Bunun için medeni bir muhit, medeni bir topluluk arasında bulunmak iste-

rim. Medeniyet gürültüleri, bana mükemmel bir musiki tegannisi vererek beni kendimden geçirir. Ben onunla hayatın bütün elemelerini, sızılarımı unuturum. O gürültüler bana hayat, mutluluk bahşeder. Sessiz bir hayat beni boğar. Ben canlı iken boğulmak istemem. Ben ölmekten değil, yaşamak, çarpışmak, didinmekten lezzet bulurum. Bunun için hayatım dağdağalı geçmeli. Her günkü hayatım, başka başka sahneler, başka başka yaşayışlar geçirmeli.”

Hüseyin Suat

Kompozisyonun buraya kadarki kısmını el değmemiş ve uygarlık eserlerine muhtaç, doğal sesler ve kağıt gıcirtmalarından başka bir şey duyulmayan Anadolu bozkırında yaşayan bir genç kızın özlemleri olarak anlamlıyız herhalde.

Bir de her genç kızın evlilik rüyası vardır. Besime bu konuda da sunları söylüyor:

“Fakat bu hayatı pek yalnız geçirmek pek güç olduğu için kendime uygun, samimi bir refik (hayat arkadaşı) isterim. Evimiz küçük, sahile yakın yüksek bir iki oda... İçinde iki arkadaş çalışıp çabaladıktan, akşam üzeri bu küçük yuvada birleşip sabahtan akşama kadar geçmiş hayatımızı anlattıktan sonra hafif bir tenze... (Bu kelimenin ne olduğu anlaşıl-mıyor). Sonra istirahat.

Ve ben sabahleyin uykudan

fabrika düdüklüleri ve onların tatlı sesleri, satıcıların bağrışmalarıyla uyanmak, tekrar ve tekrar gürültülü hayata atılmak isterim.

Elhasıl ben hayatı ölü değil, canlı bulmalıyım, derim.”

Şimdi ikinci kompozisyona Sabahat Suzan'ın yazısına gelelim.

O diyor ki:

“Evvvela, ilmen, fikren, ruhen boş ve medeni, aynı zamanda sahil bir memlekette bulunmak isterim. Böylece memlekette yüksek ruhlu, yüksek fikirli şairlerimizin gerek sözlerinden, gerek eserlerinden güzel bir his elde etmek, ve gördüğüm ilmî, dinî şeylerle tamamen alakadar olmak isterim.

İkinci olarak sahilde gezmek ve dalgaların hafif şıptırtılarla sahilin kayalarını okşamasını, bir de kumaş gibi savrulup savrulup toplanan dalgaların geliş gidişleri sırasında birbirleriyle sarmaş dolaşmalarını seyretmek isterim.

Üçüncü olarak, memleketin ekseri yerlerini bağlar, bahçeler, zümriüt gibi çimenler, güzel kokulu suh çiçeklerle süslü görmek isterim. Kanaryanın cana can katan sesini işitmek ve minimini kuşların civıltılarını dinlemek isterim.”

Araya tarihsel bir övünç yerleştiriyor: *“Dördüncü olarak, memleketteki tarihi binalarla Osmanlılara parlak bir gelecek hazırlayan Fatih, Süleyman, Yavuz gibi cesur dedelerimizin isimlerini hayırla ve hürmetle yad etmek isterim.”*

Sonra gene sahil romantizmine

dönüyor:

“Ve sonra yukarıda arz ettiğim gibi, sahilten on, on beş metre uzakta, çamlar, nadide ağaçlar

arasında küçük bir köşk isterim. Fakat bu köşkte yalnız yaşamak değil. Dertlerime, üzüntülerime daima katılan ve bunları hafifletecek bir arkadaş tesellisine, oyunuma bir kardeşe sahip olmak isterim. Yaşayışım gayet basit, her günkü hayattan büsbütün başka, sade bir yaşayış isterim.”

İşte öğretmen adayı iki kızın 1921'de nasıl bir çevrede ve evde yaşamak istedikleri sorusuna verdikleri yanıtlar bunlar.

Diğer kızlar ne yanıtlar verdi bilmiyoruz. Hüseyin Suat en başarılı ve ilginç olarak bu ikisini bulmuş ki gazetede yayımlıyor.

Biri hareketli bir hayatı, diğeri ise sakin bir yaşamayı hayal ediyor.

Galiba 1921 Türkiye'sinin bu ikisine de ihtiyacı vardı. Fabrikaya, makineye, fakat savaşın gürültülerinden kurtulmuş onurlu bir barışa. •

zekisarihan@gmail.com

Kaynak: Anadolu'da Yeniğün, Sayı 639-259, 21 Haziran 1921, s. 1, sütun 1-2.

Sporun Dünyası

Metin Gören

Boksun Arka Bahçesi

Dünyanın gelmiş geçmiş en büyük boksörlerinden biri Muhammed Ali kendisiyle özdeşleşen *“Kelebek gibi uçarım, arı gibi sokarım”* oluşturmasındaki, *“sokarım”* sözcüğünden hayatı boyunca rahatsız olduğunu açıklamıştı, yıllar öncesinde...

Medya işleri menajeri Artur Davidsonn tarafından ortaya çıkarılan ve giderek yoğunlaşan söylemin, kendi insani yapısıyla örtüşmediğini belirten şampiyon boksör, *“Kelebek gibi uçmak rakiplerinin karşısında özgürlük-*

se, onları arı gibi sokabilme vurgusu sportmenliğe aykırıdır.” diyordu. Ancak; profesyonel boksun milyon dolar yüklü dünyasında Ali’ye göre; böylesi aykırı söz-cükler doğal karşılanıyordu. Ve Muhammed Ali’nin yaşam biçimindeki tüm yollar kibar, centilmen insani yönü ağır duygularla adeta keşişiyordu. Şampiyonun profesyonel olduğu ilk yıllarda yüksek orandaki duygusal yapısı ve acıma hissi biraz önce nakavt ettiği bir boksörü hastaneye götüren ambulansa binecek dek zorluyordu. Ali’nin, İrlanda’da yaşayan gazeteci arkadaşı Johanne Melisa Anvers’in şampiyon boksöre yıllarca duygu anlamında destek çıktığı biliniyordu. Melisa’nın şampiyonluk unvanı taşıyan Joe Frazier karşılaşması öncesinde yazdığı mektup bir hayli ilginçti; *“Sen acımadan vurmalsın. Sen duygu yüklerini soyunma odasında bırakmalısın. Ve sen dövüşmezsen rakibi seni döver ve şampiyon olur. Boksta ve hemen hemen tüm sporlarda duygusallığa yer yoktur. Dostluk, arkadaşlık ringte biter, sahalarda yok olur, dışarıda yeniden başlar.”*

Ne varki büyük şampiyon hayatı boyunca duygusallıktan asla kurtulamadı. Onu çok kişi, bir gün önce yumruklarıyla komaya sok-

Muhammed
Ali’nin yaşam
biçimindeki
tüm yollar
kibar, centilmen
insani yönü ağır
duygularla adeta
keşişiyordu.

tuğu rakibini yattığı hastanede ya da evine giderek anne, baba, eşi ve çocuklarını elinde pahalı hediyelerle ziyaret ettiğine tanıklık etti.

Güney Amerika'nın hemen

hemen tüm ülkelerinde yoksul mahalle çocuklarının geçim kaynakları boks sporudur. Derme çatma salonlarda bu sporun her türlü yumruk atabilme ve savunma tekniğini öğrenenler bir kobay gibi ringlere sürülür, üç beş kuruş için yüzleri gözleri kan çanağına döner. Üst düzey tekniği olanlar ve menajerlerine büyük paralar vererek sporvan maçı oynayanlar, bu tür bataklıklardan kurtulabilen nadir sporculardır. Amatör boksun asaleti bu düzenin çok ötesinde durur.

Olimpiyat Oyunları, Dünya Şampiyonlarının masum eldivenleri ve bebek yüzlü gençleri, profesyonelliğin girdabına kapıldıklarında işler tamamen değişir ve hüüzün verici öyküler yazılır, anlatılır, gazete köşelerinde ya da televizyon kanallarında. Ve de kitaplarda okunur, hüüzünle.

“Eduardo ve Valenco çok iyi iki arkadaştır. Kolombiya'nın yoksul semti Aresto'da otururlar. Günlük işlere gider, taşıyıcılık yaparak kendilerine birkaç günlüğüne yetecek para kazanırlar. İki de güçlü, kuvvetlidir. Günün birinde bir boks menajerinin oltasına takılarak bir anda kendilerini ringte bulurlar. Bir kaç müsabakadan sonra profesyonel boks dünyasının içine girerler. Eduardo'nun lakabı Hırçın Yumruk olur. Valenco'ya da Ringlerin Kartalı adı konur. İki Kolombiyalı çoğu zaman nakavt olur, hastane köşelerinde sağlıklarına güçlükle kavuşabilirler. Eduardo Meksika'da yaptığı orta sıklet karşılaşmasında karaciğerine aldığı sert bir yumrukla nakavt olur hastaneye kaldırılır. Valenco arkadaşının ölüm haberini aldığında kahrolur ve boksu bırakmaya karar verir. Ancak kirlı dünyanın, büyük paralar kazanan menajerlerin eli bıçaklı adamları Valenco'yu bir gece yarısı tenha bir sokakta bıçaklayarak kanlar içinde bırakırlar. İki genç yan yana iki mezara konur, bir tabela asılır mezar taşlarına; 'İkisi de boksördü. İkisi de öldürüldü. Biri ringte yumrukla, diğeri sokakta bıçakla.' ”

(Kolombiyalı yazar Fernandes Velesquez'in Yaşamak Yasak adlı kitabından) •

metingoren@butundunya.com.tr

Düşler ve Düşünceler
Yahya Aksoy

Sokrates

25 Asır Sonra Aklandı

“Ben kimseye hiçbir şey öğretemem, sadece düşüncelerini sağlayabilirim.”

Sokrates

“Bir bildiğim var o da hiçbir şey bilmediğimdir.” ifadesinin sahibi ünlü düşünür Sokrates, İÖ 399’da devletçe tanınan tanrılara sadakatsizlik ve gençleri zararlı yollara sürüklemekle

suçlandırılarak mahkeme karşısına getirildi.

Bu mahkeme önüne getiriliş, Sokrates’in savunmasında değindiği konular, mahkemenin tutumu ve Sokrates’i suçlu bulması ve Sokratesin bu sonuca tavri hukuk tarihi içinde baş tacı edildi, derslere konu olmaya devam ediyor.

“Eğitim kıvılcımla ateş yakmaktır, boş bir kabı doldurmak değildir.”

“Dünyayı değiştirmek isteyen önce kendini değiştirsin.”

Düşünce tarzına getirdiği yenilikler ve değerli fikirlerle, özgür düşünmenin ve düşünceyi savunmanın insanlık için temel değerler olduğunu vurgulayan Sokrates, **“Bilgi ve bilgeliği hava kadar istediğin zaman, düş peşime”, “Doğru düşünüş insanı doğru dav-**

Sokrates'in yargılanması

ranışa götürür” diyerek, yaratıcı düşünme felsefesinde çığır açmış bir filozoftur.

“Güçlük, dostlarım ölümden kaçınmak değil, ama haksızlıktan kaçınmaktır; çünkü o ölümden daha hızlı koşar. Sizin istediğiniz gibi konuşup yaşamaktansa, kendim gibi konuşup ölmeyi yeğlerim”

sözleri Sokrates'e aittir.

Sokrates'i çekemeyenlerin başında gelen Anytos, Meletos ve arkadaşları, aleyhinde dedikodular ve propagandalar yaparak “devletin tanrularına inanmamak ve gençleri yanlış yollara sürüklemekle ve yer altında ve gök yüzünde olup biten şeylere karışmak, eğriyi doğru gibi göstermek, bunları başkalarına öğretmekle” muğlak, soyut ve siyasi kavramlara dayalı olarak suçladılar.

Atina'da MÖ 5.yy'da kaynatılan cadı kazanı olan tanrılara sadakatsizlik ile suçlanan Sokrates, kendisini mahkemeye getiren Meletos'un iddialarını birer birer ele alarak, “birbirini tutmaz saçmalıklar olarak” çürütür.

İkiyüz seksen kişiden oluştuğu sanılan jüri/yargıç heyetinin hepsi oy birliği ile karar veremezler. Küçük bir farkla mahkûmiyet kararına varılır ve hayata farklı perspektiflerden bakan Sokrates ölüm cezasına çarptırılır. Sokrates'in vurguladığı hızlı koşan haksızlık, adaleti gölgeler ve öne geçer.

“Hayatında asla pişman olmadığını, ölümden korkmadığını” ifade eden Sokrates'in ölüm cezası ilerlemiş yaşına rağmen, karardan bir ay sonra infaz edilir. Yanında bulunan arkadaşı Kriton, **“İşte... Şimdiye kadar tanıdığımız insanların en iyisi, en bilgini ve en doğrusu diyebileceğimiz dostumuzun sonu”** diyerek oradan üzüntüyle ayrılır.

Sokrates'in ölümü

Sokrates, ünlü savunmasında düşüncelerine yasak getirenlerin değişimi görmediğini, suçlayıcıların aslında kendi menfaatlerini korumak istediklerini anlatır. “Suçlayanların suçlandığı kopuş” savunması olarak hukukta yer alan tarihi savunmada; **“Beni suçlayanların üzerinizde nasıl bir etki bıraktıklarını bilemem, lütfen tarzıma aldurmayın, iyi olabilir ya da olmayabilir; ama yalnızca sözlerimin haklı olup olmadığını düşünün ve yalnızca bunu dikkate alın. Çünkü yargıcın erdemi budur, tıpkı konuşmacının erdeminin gerçeği söylemek olması gibi. Yasalar beni suçlu görebilir, ama esas suçlu yasalar”** der.

Sokrates halkına şöyle seslenir: **“Atinalılar, savunmamı çoğunuzun sanabileceği gibi kendi adıma değil, ama sizin adınıza yapacağım, öyle ki sizlere tanrı ar-**

mağanı olan beni mahkûm ederek bir yanlışlık yapmayasınız....”

“Yargıcın ödevi bir türe armağanı sunmak değil, ama yargıda bulunmaktır ve kendi keyfine göre değil ama yasalara göre yargıda bulunacağına yemin etmiştir ve ne biz sizi bu yemini bozma alışkanlığında yüreklendirmeli, ne de siz kendinize bu alışkanlığa kapılma iznini vermelisiniz, bu sizin de bizim de inancımıza aykırıdır. O zaman benden onursuz ve yanlış ve inancımıza aykırı gördüğüm şeyleri yapmamı istemeyin.”

Doğruyu ve en iyi olanı arayarak, insanlığı daha mutlu ve verimli kılmaya çalışan canı pahasına örnek bir filozof'u temsil ettiğini hayatı ve ölümüyle açık bir şekilde gösteren Sokrates, öncü bir düşünür olarak insanlığın hafızasında ölümsüzleşmiştir.

Basın haberine göre, Yunanis-

tan'ın başkenti Atina'da kurulan temsili bir mahkeme, MÖ 399 yılında "tanrılara saygısızlık ve gençleri baştan çıkarmakla" suçlanarak ölüm cezasına mahkûm edilen Yunan filozofu Sokrates'in masum olduğunu karar verdi. Davacı ve davalı makamlarını Avrupalı ve Amerikalı ünlü hukukçuların oluşturduğu temsili mahkeme Sokrates'i yeniden yargılayarak suçsuz olduğuna karar verdi.

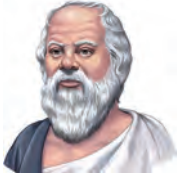
Bu haberler üzerine oturup Sokrates davası ile ilgili kaynakları inceledim ve tarihi savunmayı bir kez daha dikkatlice okudum. Savunmanın temel felsefesini yansıtan bölümlerini yazıma almaya çalıştım.

Bu tarihi davayı ve diğer tarihe mal olmuş davaları, Ankara Barosu Yayınları arasında çıkan ve değerli

araştırmacı-yazar Avukat H. Argun Bozkurt tarafından hazırlanan "Davalar" kitabından yararlanarak, bütün insanların ve görevlilerin günümüz davaları ile karşılaştırmalar yaparak sonuçlara varmalarını ve Sokrates'e, "**Bu dünyayı ayakta tutan şey nedir?**" diye sorduklarında; "**Bu dünya adaletle ayakta durur. Zulüm geldiği zaman o devletin varlığı düşünülemez.**" sözlerini ve ayrıca Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk'ün "**Millet, hızlı ve kesin adaleti temin eden uygar usûlleri istiyor**" sözünü bir kez daha hatırlayarak, dersler çıkarmalarını diliyorum.

Geçmişten alınacak dersler 25 asır sonra bile olabiliyor ve Sokrates aklaniyor. •

yahyaaksoy@butundunya.com.tr

Sokrates ve Bileytaşı

Talebelerden biri Sokrates'e sormuş: "Herkes güzel konuşma dersleri verdiğiniz ve onlara hitabet sanatını öğrettiğiniz halde, niçin siz de çıkıp bir konuşma yapmıyorsunuz?" "Evlad," demiş Sokrates, "Bileytaşı keskin değildir ama, en sert demiri bile keskin eder..."

KISA FIKRALAR

Cennetin Yolu

Hristiyan din adamlarından biri, küçük bir çocuktan kendisine o şehirdeki kiliseyi göstermesini ister. Kiliseye ulaştıklarında, papaz:

"Aferin çocuğum," der. "Yarın buraya gel de, sana cennetin yolunu göstereyim."

Çocuk, papazın niyetini sezerek:

"Siz, kilisenin yolunu dahi bilmiyorsunuz," diye cevap verir. "Cennetin yolunu nasıl bileceksiniz ki?"

Birbirine Bağlı

Hâkim, kaza yaparak birkaç kişinin ölümüne yol açan bir şoförün ehliyetini iptal edince, şoför: "Aman hakim bey," diye sızlanmış. "Benim yaşayabilmem, şoförlük yapmama bağlı."

Hâkim cevap vermiş: "Başkalarının yaşaması da sizin şoförlük yapmanıza bağlı."

Başarının Sırrı:

Konuşma Sanatı

“İnsan ne ise onu kanuşur.”

Cicero

Kişi, uğraşı alanı ne olursa olsun, bulunduğu toplumda başarılı olmak ve saygı görmek istiyorsa, duygularını, düşüncelerini açıklamak ve onları başkalarına aktarabilmek için konuşmayı bir sanat haline getirmeli; canlı, heyecanlı ve inandırıcı konuşmalıdır.

E. Young “Konuşma, düşüncenin kanalıdır” der.

Eflâtun da konuşmayı

“İnsanın aklını kullanma sanatıdır” diye tanımlar.

Güzel ve etkili konuşma bir sanat olduğu kadar büyük bir kuvvet; topluma seslenmek durumunda

olan insanların, siyasi liderlerin, diplomatların ve hatta kumandanların başarılarını destekleyen etkili bir silahtır. Ancak, bu silahı doğru ve yerinde kullanabilmek egzersiz yapmaya bağlıdır.

Latinlerin bir sözü vardır: Poeta nascitur, orator fit (Ozan doğar;

Konuşma silahını doğru ve yerinde kullanabilmek egzersiz yapmaya bağlıdır.

hatip yetişir)

Ünlü gazeteci ve eski Kültür Bakanlarından Cihat Baban (1911-1984) bir yazısında “Diplomatlar, geleneksel olarak fikirlere temkinli duraklamalarla yaklaşır, sözcükleri ölçülü kullanır ve -her an meydan savaşı vermeye hazır bir kumandan gibi- konuşma yeteneğini zinde, sözcüklerini her türlü manevraya, taarruza hazır tutmalıdır” diyor.

İskoç asıllı yazar, eğitimci ve tarihçi Thomas Carlyle (1795-1881) “Napolyon’un öyle sözcükleri vardır ki, Austerlitz muharebesine benzer” derken, ünlü tarihçi Hendrik Willem Van Loon da (1882-1944), Napolyon için “O, Mısır piramitleri önünde, yakıcı güneş altında, sıcak ve susuzluktan kırılan askerlerine söylediği gibi, Moskova kapılarında kışın en soğuk günlerinde, soğuktan donmak üzere olan askerlerine de söylenecek en uygun sözcükleri bulan müthiş bir aktördür” der.

Tarihimizin şanlı sayfalarından birini oluşturan Çaldıran savaşı öncesinde Eleşkirt yakınlarındaki ordugâhında, savaşa girmemek için direnen, açlık ve yorgunluktan bitkin askerlerine üç-beş cümlelik seslenişi ile yeni bir güç, şevk ve heyecan vererek kesin bir zafere ulaşan Yavuz Sultan Selim de etkili ve güzel konuşmanın bu sihirli gücünden yararlanmıştı.

Bir yazara göre, Amerikan ihtilali şu üç kuvvet ile başarıya ulaşmıştır: George Washington’un ‘kılıcı’, Thomas Jefferson’un ‘kale-

mi’, Patrick Henry’nin ‘hitabeti’...

Güzel, düzgün ve etkin bir konuşma, ihtilallerde korkunç bir silah, demokrasilerde en büyük zafer aracıdır.

Demokratik hayatın vaz geçilmez unsurlarından söz ve fikir hürriyetinin en bilinçli aracı olan “hitabet”, demokrasinin devamında olduğu kadar, gelişmesinde de değerini ve gücünü korumaktadır.

İstibdat, hitabeti öldürür. Demokrasi ise ona can ve şan verir...

İstibdat, hitabeti öldürür. Demokrasi ise ona can ve şan verir; zira en büyük hatipler demokratik rejimin ürünleridir.

Koca Yunus (Emre) ne diyordu:

Söz ola kese savaşı / Söz ola kestire başı ,

Söz ola ağulu aş / Bal ile yağ ede bir söz...

Evet, söz vardır savaşı sonlandırır, söz vardır savaşı hızlandırır.

Kennedy’nin şu saptaması ilginçtir:

“Churchill kelimelerini seferber etti, onları birer birer harp meydanlarına yolladı ve savaşı kazandı.”

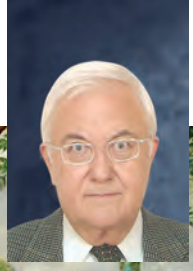
Dikkat edilecek olursa, tarihe adını yazdırmış bütün büyük insanların, gereken yerde, her durumda en uygun sözleri söylemiş iyi birer konuşmacı olduklarını görürüz. •

orhanvelidedeoglu@butundunya.com.tr

Not: Bu yazı, *Dışişleri Akademisi*’nin yaygın organı *Akademi Dergisi*’nde (Haziran 1976, Sayı: 20) yayımlanan, konuyla ilgili uzun bir yazının özetidir. O.V.

Mitolojiden Yansıyanlar

Haluk Erdemol

Dönüşüm Mitleri

③

Yaşlı kadın kılığına girmiş Vertumnus'un Pomona'ya ziyareti David Teniers (Baba)-(1582-1649)

Ovidius'un 'Dönüşümler' kitabından yaptığımız seçkinin bu son bölümünde Yazar'ın Yunan mitolojisinin dışından derlediği iki öyküye yer veriyoruz:

POMONA İLE VERTUMNUS
Yazar'ın üyesi olduğu toplumun mitolojisinden alarak yapıtına koyduğu bu dönüşüm öyküsünde doğal olarak tamamen antik Roma'ya özgü iki tanrısal varlık karşımıza çıkıyor. Bunlardan dişi olan Pomona ağaçları ve bahçeleri gözetten

'Nympha'lar grubunun bir üyesiydi. Kişilikleri ve duyguları ağaçlar ve yeşilliklerle özdeşleşmiş olan bu varlıklar ağaçlar için yaşar, onların serpilip yeşermelerinden haz alırken kurumaları veya insanlar tarafından kesilmeleri halinde yas tutarlardı. Aralarında kendini tek bir ağaç veya bitki ile özdeşleştirip onun kuruması veya canlıyken kesilmesi üzerine onunla birlikte ölenler de vardı. Fakat Pomona ağaçlar arasında seçim yapmış ve gözetim veya uğraş alanına sadece meyve veren ağaçları

Yaşlı kadın kılığına girmiş Vertumnus'un Pomona'yı ziyareti, Francesco Melzi (1493-1570) (Da Vinci'nin çıraklarından biri)

almıştı. (Bu yüzden bazı kaynaklar ondan meyve bahçelerinin tanrıçası olarak söz eder.) Pomona bütün gününü sevgili ağaçlarıyla haşır neşir olarak geçiriyor, onları çocukları gibi sular ve okşarken sevgi

sözcükleri fısıldıyordu yapraklarına. Yorulduğunda da meyve yüklü dalları omuzlarına kadar sarkan bir ağacın altında dinleniyordu.

Pomona'nın bütün tutkusu ağaçlarına yönelikti. Güzelliğini ve gençliğini onlara adanmıştı. Venüs'ün fısıltılarına kulak asmadan gönlünü çorak tutuyor, yanına yaklaşmaya çalışan erkeklerin hiçbirine yüz vermiyordu. Ziyaretçileri arasında en ısrarlı olanı Vertumnus idi. Kırsallıkların tanrısıydı o; bütün yeşilliklerin yeşerticisi, bakıcısı ve koruyucusuydu. Fakat Pomona'nın gönlünü kazanmak için konumunu kullanmak istemiyordu. Bu nedenle ziyaretlerini farklı biçimlere girerek yapıyor, yöreden biri gibi, çapacı, biçici, çoban, elinde oltasıyla balıkçı veya sırtında merdiveniyle meyve toplayıcısı kılıklarında Pomona'nın yakınına sokuluyor, onu selamlıyor, duruma göre ufak bir hediye sunuyordu ona. Pomona yüz vermese bile sırf onu görmek gününü şenlendirmeye yetiyordu.

Vertumnus amacına ulaşmak için değişik bir yol izlemeye karar verdi. Bir gün yaşlı bir kadın kılığına bürünüp de geldi Pomona'nın yanına. "Meyvelerin ne güzel," diye iltifatla söze başlayıp bir de öpücük kondur-

Vertumnus gerçek görünümüyle- Rubens (1577-1640)

du kızın yanağına. Sonra yanyana oturdular. Az ötede bir sarmaşığın dolandığı bir fidan vardı. Vertumnus onu göstererek “Şunlara bakšana,” dedi, “ne güzel sarmaş dolaş olmuşlar. Sarmaşık olmasaydı fidan yalnız kalıp mutsuz olurdu. Sen de onlardan ders alıp yaşamını biriyle paylaşmak istemez miydin?”

Bu girişten sonra Vertumnus kendi kendinin çöpçatanlığına başladı. “Benim gibi yaşlı bir kadının sözlerine kulak ver. Eminim peşinde bir sürü erkek vardır. Bence sana en uygun eş Vertumnus’dur; onu çok iyi tanırım, ona kefil bile olurum. Ondan başkasına yüz verme. Sen de bilirsin, o gezgin bir tanrı değildir, bu dağların adamıdır. Ayrıca gençtir, yakışıklıdır, hem de istediği biçime girme gücüne sahiptir; nasıl istersen öyle olur. Zaten zevkleriniz aynı; senin yapmaktan hoşlandığın şeylerden o da hoşlanır. Fakat şimdi aklında ne ağaçlar ne de meyveler var, sadece sen varsın. Ondan başkasına yüz verme. O konuşuyor-muş gibi dinle sözlerimi. Unutma ki tanrılar acı çektireni sevmezler. Venüs katı kalplerden nefret eder. Bak, sana Kıbrıs’ta çok bilinen bir öyküyü anlatayım. Umarım sonunda kalbin yumuşar.

“Orta halli bir ailenin oğlu olan İphis soylu bir ailenin kızı olan Anaksarete’ye aşık olmuş. Oğlan kızın ilgisini çekmek için çok uğraşmış. Her gün evine çelenkler ve üzerlerine sevgi sözcükleri kazıyıp göz yaşlarıyla ıslattığı tabletler

Vertumnus (Prusya kralı, II. Rudolf)
Giuseppe Arcimboldo (1527-1593)

götürmüştü. Ama kız ona hiç yüz vermediği gibi alaycı sözlerle aşağılamış delikanlıyı. İphis daha fazla dayanamamış, kızın evinin önüne son kez gelip “Sen kazandın,” diye haykırmış, “başına çelenk tak, ben ölüme giderken taş kalbin şenlensin.” Sonra da evin kapısına bağladığı ipe asmış kendini. Hizmetçilerin koşuşturmaları üzerine meraklanan kız penceresinden bakıp da İphis’in cansız bedenini gördüğünde en ufak bir duygusal tepki bile yansımamış yüzüne. Geri çekilmek istemiş, ama bacaklarını oynatamamış, kalbinin katılığı yavaş yavaş bütün bedenine yayılmış, sıra gözlerine geldiğinde bakışları gencin ölü bedenine takılıp kalmış.

Kız o haliyle heykele dönüşmüş.
O heykel şimdi Venüs tapınağında
duruyor.

“İşte böyle, sevgili kızım. Söylediklerimi düşün, sen de soğukluğu bırak ve bir sevgili edin kendine. Böylece ne kışın meyvelerin soğuktan vurgun yesin, ne de sert rüzgârlar tomurcuklarını söksün.”

Sözlerini bitirir bitirmez Vertumnus yaşlı kadın görünümünden sıyrılıverdi. Az önce söylediklerini bu kez kendi ağzından yinelemek istedi, ama buna gerek kalmadı. Sözleri ve gerçek görünümü Pomona'nın gönlünü çelmeye yetmişti.

Thisbe duvardaki çatlaktan Pyramus'u dinliyor. John W. Waterhouse (1849-1917)

PYRAMUS İLE THISBE

Dönüşümler kitabının bu öyküsü dul kraliçe Semiramis'in hükümdarlığı sırasında Babil'de yaşanan bir aşk öyküsü.

Aileleriyle birlikte bitişik evlerde yaşayan yakışıklı Pyramus ile güzel Thisbe arasında komşulukla başlayan ilişki önce filizlenmiş, sonra dal budak sarmıştı. Bakışlarla ve işaretlerle iletişim kurulan, yani uzaktan yaşanan bir aşkı onlarinki. Gerçi bu durum evlenmeyi düşüncelerini engellememişti, ancak konuyu ailelerine açtıklarında onay çıkmamıştı. (Yazar neden belirtmiyor.) Bu yüzden gençler işaret ve bakışlarla yetinmek zorundaydılar. Bu iletişim araçlarına bir yenisi eklendiğinde çok sevindiler. Bitişik olan evlerinin ortak duvarında yapı kusuru olarak bir çatlak bulunduğunu fark etmişlerdi. El ayak çekildiğinde genç âşıklar bu çatlağın başına gelip nefesleri birbirine karışırçasına fısıldaşıp özlem gidermeye çalışıyorlardı. Birbirlerini ayırdığı için eskiden zalim dedikleri duvara bu çatlak yüzünden artık teşekkür eder olmuşlardı.

Zamanla gençler, arada bir çatlak olsa da bir duvarın iki yanında buluşmanın aşk ateşini söndürmeye yetmediğini anladıklarında duvarı aradan kaldırıp yüzyüze, evlerinin dışında buluşmaya karar verdiler. Bir gece kimseye görünmeden evlerinden çıkıp belirli bir yerde buluşmak için sözleştiler. Duvardaki çatlağın, belki de son kez ilettiği birer öpücükle onayladılar

bu sözleşmeyi. Belirledikleri buluşma yeri kent kırsalında kraliçe Semiramis'in kocası Ninus için yaptırdığı anıt-mezarın yanındaki yaşlı dut ağacının altıydı. Geceyi sabırsızlıkla beklediler. Buluşma yerine önce Thisbe geldi. Oturup beklemeye başladı. Yakındaki pınarın dibinden kök alan ağacın kar beyazı dutları ayışığının vurmasıyla çevreyi aydınlatıyor gibiydi. Sessizlik içindeki çalılıklardan gelen bir hışırtı duyduğunda sevdiceğini görme heyecanıyla doğrulan Thisbe'nin heyecanı korkuya dönüştü. Yaklaşan karaltı bir hayvana aitti. Thisbe hemen uzaklaşıp kayalık bir girintiye saklandı. Gelen bir aslandı. Pınardan su içip uzaklaşırken yerde gördüğü bir kumaş parçasını pençesinde buruşturup kokladı ve sonra yürüdü gitti. Kokladığı şey Thisbe'nin kaçarken düşürdüğü başörtüsüydü. Gece avından dönen aslan koklarken ağzından kan bulaştırmıştı ona. Thisbe saklandığı yerde korkuyla beklerken Pyramus pınarın başına geldi. Yolda aslanın ayak izlerini görmüş, endişelenmişti. Yerdeki kanlı başörtüsünü görünce akli başından gitti. "Ey talihsiz kız, benim yüzümden öldün, keşke senden önce gelseydim," diye kendini suçlayarak dövündü. Kınından çıkardığı kısa kılıcını kalbine sapladı. Pyramus'un kanı dut ağacının gövdesine sıçrayıp dibindeki toprağı sularken beyaz dutların rengi önce kan kırmızısına,

Thisbe'nin intiharı - *Pierre Gautherot* (1769-1825)

sonra koyu kan rengine dönüşmeye başladı. Beyaz dut ağacı karadut ağacına dönüşüyordu.

Thisbe aslanın korkusu ile sevdiceğini bekletme endişesi arasında bocalayarak gizlendiği yerden yavaş yavaş çıkıp ağaca yaklaştığında şaşırıldı. Ay ışığını yansıtan beyaz dut ağacının yerinde ortalığa iç karartıcı bir loşluk veren bir karadut ağacı vardı. Sonra ağacın dibindeki karaltıyı gördü. Yaklaştı ve tanıyınca üzerine attı kendini. Pyramus'un elindeki kanlı başörtüsünü görünce olanları anladı. İsmi haykırdığında delikanlı son kez açtı ve kapattı gözlerini. Thisbe "Aşkımız değil, ölüm birleştirdi bizi," diye haykırdı, "ben de peşinden geliyorum." Yerdeki kanlı kılıcı dikleştirip üzerine atıldı. Dut ağacının kökleri bu kez onun kanıyla sulandı.

Aileleri genç aşıkları aynı mezarda toprağa verdiler. Karadut ağacı da her yıl verdiği meyveleriyile aşklarının anısını sürdürüyor. •

halukerdemol@butundunya.com.tr

Evrensel Bakış Açısı

Gürbüz Evren

400 Yıllık Türk Egemenliğini

4 Saatte Bitiren Savaş:

Navarin

Paris'te yaşadığım yıllarda, 9. Bölgede bulunan evimin telefonu için arıza ve fatura gibi sorunlar olduğunda, yine aynı bölgedeki France Telecom kurumuna giderdim. Söz konusu kuruluşun binası, 'Navarin' adlı sokaktaydı. O dönemde (1990'lı yıllar) sokak tabelasının altındaki açıklamada, **“Türklerin Yunanistan'daki 4 yıllık egemenliğini 4 saatte bitiren 20 Ekim 1827 tarihli savaş”** ifadeleri yer alıyordu.

Fransız donanmasından savaş gemilerinin de katılımı nedeniyle Navarin Fransa tarihinde önemli bir yer tutmaktadır.

Fransa, İngiltere ve Rusya'nın desteğiyle 1821'de başlayan Yunan isyanını, Osmanlı yönetimi, 1827 yılına kadar bastırmakta zorlanmıştı. Ancak geçen 6 yılda isyanı bastırma noktasına gelen Osmanlı donanması ve İbrahim Paşa komutasındaki Mısır donanması, Yunanların kontrolünde kalan son kıyıları da ele geçirmek üzereydi. Avrupa'dan gelen gönüllülerin de büyük destek verdiği Yunan isyanının başarısız

garantisi olmadığı gibi Yunanların isyanının tam anlamıyla bastırılmasını da beraberinde getirme olasılığı çok yüksektir. Bu nedenle yapılması gereken Osmanlı donanmasına düzenlenecek bir baskındır. Mayıs ayında Paris'te 3 ülkenin amirallerinin katıldığı toplantıda alınan karar doğrultusunda, arabulucu görüntüsü altında bölgeye gidilmesi, Türk savaş gemilerini demirli oldukları sırada baskın yapılması için gelişmeler yakından izlenmeli, istihbarat çalışmaları asgariye çıkarılmalıdır” değerlendirmesiyle özetlenmiştir.

“Osmanlı'ya savaş açma dürüstlüğü göstermeyen İngiltere, Fransa ve Rusya, Türk donanmasına sürpriz bir saldırı hazırlığı içine girdiler.”

olacağını anlayan Fransa, İngiltere ve Rusya ise arabuluculuk adı altında faaliyet yürütmek için bölgeye donanma komutanlarını göndermişti. Ama söz konusu ülkelerin hesapları başkaydı, çünkü arabuluculuk Osmanlı ve Mısır savaş gemilerine yönelik olası saldırının kılıfı olarak kullanılacaktı.

Fransa Denizcilik Bakanlığı'nın 1 Eylül 1827 tarihli belgesinde bu hesap, “*Yunanistan'ın bağımsızlığının önündeki en önemli engel Osmanlı devletinin gücünü yeniden toparlamış ve Mısır'ın da desteğini alan donanmasıdır. İngiliz ve Rusların da katılımıyla Türklere karşı bir deniz savaşına girişmek, zaferin*

Söz konusu toplantıdan haberdar olan Fransız Yazar Alphonse de Lamartine ise Paris gazetelerinde 25 Eylül 1827 tarihinde yayınlanan

Alphonse de Lamartine

açıklamasında, “*Osmanlı'ya savaş açma dürüstlüğü göstermeyen İngiltere, Fransa ve Rusya, Türk donanmasına sürpriz bir saldırı hazırlığı içine girdiler. Belli ki bu 3 ülkenin hükümetleri*

sorumluluğu tamamen amirallerine atacaklar” demektedir.

Lamartine'in bu değerlendirmesi

Amiral
Henri de Rigny

*“...kardeşle-
rimizi Türk
barbarlığından
kurtarmanın
yolu, kazandı-
ğımız güvenle-
rinin kurbanı
yaparak, gafil
avlamaktır”*

aslında önemli bir gerçeği yansıtmaktadır, çünkü Fransız amiral Rigny, Rus amiral Heyden ve İngiliz amiral sir Codrington, Paris'teki toplantının

hemen ardından Mora kıyılarında boy göstermeye başlamış, varlıklarının nedeninin, taraflar arasında barışı sağlamak olduğuna Osmanlı tarafını inandırmıştı. Navarin ise her 3 generalin en çok ziyaret ettikleri bölge olarak öne çıkmıştı.

Fransız, Rus ve İngiliz amirallerinin bu tavrı, Tahir Paşa ile İbrahim Paşa komutasındaki 90 parça gemiden oluşan Osmanlı-Mısır donanmasında, herhangi bir saldırı

olmayacağı düşüncesinin giderek yerleşmesine yol açmıştı. Öyle ki, Navarin kalesinin kontrolündeki körfezin girişini kapatmayarak sadece bir tarafında demirleyen donanma, diğer gemilerin geçişine izin verecek şekilde pozisyon almıştı.

Fransız Amiral Henri de Rigny, savaşın ardından kaleme aldığı 30 Ekim 2016 tarihli raporunda, *“Türklerde bize karşı oluşan aşırı güven ve iyimserlikten yararlanmamak olmazdı. Aksi takdirde 1821’den buyana binlerce Yunan ve Avrupalının hayatını verdiği Yunanistan isyanı bir daha başlatılmamak üzere bitebilirdi. Körfezin, Mısırlı Amiral İbrahim Paşa’nın boş bıraktığı kesiminden içeri süratle giren müttefik donanması, Türkleri bir anda bitirecektir düşüncemizin ne kadar doğru olduğunu savaşı 4 saatte kazanarak gösterdik. Bizden gemi sayısı ve ateş gücü bakımından daha üstün olan Müslüman donanmasını yenebilmenin tek yolu, onlara demirli buldukları yerde, hareket etmelerine bile fırsat tanımadan yapılan bu baskındı. Savaş açılmamış bir ülkeye saldırmamıza tepki gösterenlerin sesi gür çıkacaktır. Bunun sorumluluğunu alıyoruz”* demektedir.

Henri de Rigny, bu sözlerine destek olarak, Amiral Heyden’in, “bölgedeki milyonlarca Ortodoks Yunan’ı Müslüman Türklerin boyunduruğundan kurtarmanın tek yolu, Navarin’deki Osmanlı-Mısır gemilerine, kendile-

rini en güvende oldukları sırada, harekete geçmelerine fırsat tanımadan saldırmaktır” ifadesini göstermiştir.

Henri de Rigny, ayrıca İngiliz amiral Sir Codrington'un da, *“Savaş yokken saldırmak tepki, tartışma yaratacaktır, ancak Hıristiyanları ve uygarlığımızın beşiği olan bu topraklardaki kardeşlerimizi Türk barbarlığından kurtarmanın yolu, kazandığımız güvenlerinin kurbanı yaparak, gafil avlamaktır”* sözlerini de kendine destek olarak aktarmaktadır.

Navarin'deki savaş ise tam anlamıyla bir bahane ile başlatılacaktır. Osmanlı gemilerinin birinden kendilerine ateş açıldığını ve bir subaylarının öldüğünü ileri süren İngilizlerin saldırısına karşılık verilince, Rus ve Fransız savaş gemileri de körfezde demirli Türk gemilerini top ateşine tutacaktır. Neye uğradığını şaşırان Osmanlı-Mısır donanması, demir almaya fırsat bulamadan dağılacak, binlerce denizci suya dökülecek,

gemiler paramparça olacaktır.

Her şeyin baş döndüren bir hızla olup bittiği Navarin'de Osmanlı-Mısır donanması büyük bir baskın yaşamış, adına savaş bile denilmek- te zorlanılan olayın kaybeden tarafı olmuştur.

Fransız Amiralin raporunda dikkat çekilen, ‘Savaş ilan edilmeden saldırmanın bedeli’ konusu Avrupa kamuoyunda gündeme gelecektir. Her üç ülkenin yöneticileri, savaş kararı ve yazılı talimatları olmadan Navarin'de Osmanlı-Mısır donanmasına saldırılması hakkında soruşturma açılacağını duyurmuş, sorumluların ise cezalandırılacağını bildirmişti.

Ama bu açıklama ile aynı anda, Avrupa ülkelerinde zafer kutlamaları başlamıştı. Hükümetlerin gizli desteği ve teşviki ile halk sevinç gösterileri yapıyordu.

Herhangi bir soruşturmanın açılmadığı ve kimsenin de cezalandırılmadığı bu olaydan en çok etkilenen isim ise Fransız Amiral Henri de

Neye uğradığını şaşırان Osmanlı-Mısır donanması, demir almaya fırsat bulamadan dağılacak, binlerce denizci suya dökülecek, gemiler paramparça olacaktır.

Rigny olmuştur. Öyle ki, Rigny, savaş gemilerinden birini komuta eden aynı zamanda akrabası olan Kaptan René de Drancy'ye, "Askerlik mesleğim boyunca savaşta yapılan hilelerin adice olmamasına dikkat ettim. Ama Navarin'de savaş yoktu. Sadece savaşı önlemek için arabuluculuk ettiğimize inandırdığımız Türklere oynadığımız oyun vardı. Üstelik onların donanmasının modernizasyonuna ve güçlenmesine destek vermiş-tik. İngilizlerin kurduğu pusuya ortaklık ettik. Bu Ruslar için sorun değil, ama savaşın da bir ahlâkı olduğuna inanan ben ve benim gibiler için kabul edilir değil" demektedir.

Amiral Henry de Rigny: " ... İngilizlerin kurduğu pusuya ortaklık ettik. Bu Ruslar için sorun değil, ama savaşın da bir ahlâkı olduğuna inanan ben ve benim gibiler için kabul edilir değil"

Kaptan René de Drancy'nin hatıralarında yer alan bu itirafların bulunduğu bir yazı, Marine Nationale adlı donanma dergisinde Mayıs 1976'da yayınladığında ortaya bir başka gerçek daha çıkıyordu. O da Amiral Henri de Rigny'nin, Navarin'deki ahlâkı olmayan bu savaşın çok etkilendiğini, İstanbul'daki Türk dostlarına ihanet ettiği düşüncesiyle derin bir üzüntü duyduğu, bunlardan dolayı da psikolojisinin bozulduğu, ağır hasta olduğu, hiç beklenmedik bir şekilde hayata veda

ettiğidir.

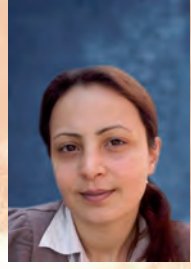
Navarin Savaşı İngiliz parlamentosunda büyük tartışmalara yol açmıştır. Milletvekillerinin önemli bir kısmı, Ege ve Karadeniz'de İngiliz çıkarlarına engel gördükleri Rusya'nın son 5 yılda çok güçlenerek, Moskova'nın korkulu rüyası haline gelmiş Osmanlı donanmasının Navarin'de adeta yıkıma uğratılmasının, ileride kendilerine zarar vereceğini savunuyordu. Kral'ı da, Amiral sir Condrigton'a üstü kapalı bir şekilde saldırı emri verdiği söyleyip, suçluyordu.

İngiliz parlamentosundaki tartışmaları en iyi anlatan isimlerden biri de, Sir Adolphus Slade'dır. "Le Voyage dans les territoires Ottomanes" adlı kitabında Slade, bazı İngiliz milletvekillerinin, Navarin için zafer yerine, "Beklenmedik olay" ve "Hoş olmayan olay" gibi ifadeleri kullanmayı tercih ettiğini aktarmaktadır. Slade'a göre, Navarin'de donanmasını kaybeden Osmanlı'nın, bunun bedelini öncelikle Cezayir'de ödediğini yazmaktadır. Slade, Fransa'nın durumdun faydalanarak, Cezayir'i ele geçirdiğini, donanması olmayan Padişahın ise yardıma koşmadığını belirtmektedir. Sir Adolphus Slade, "Ege'deki adaların birbiri peşi sıra Türklerin elinden çıkmasının nedeni de, impatorluğun donanmasız kalmasıdır" yorumunu yapmaktadır.

Navarin'in neleri değiştirdiğini bir başka yazıda ele alacağım. •

gurbuzevren@butundunya.com.tr

Dünya Döndükçe
Sabriye Aşır

Eyfel Kulesi'ni Hurdaya Çıkararak İki Kez Sattı

Fransa'nın sembolü durumunda-ki Eyfel Kulesi, aynı zamanda aşkın, güzelliğin ve romantizmin de simgesi olarak görülüyor. Bugüne dek dünyanın dört bir yanından 250 milyonu aşkın turistin ziyaret ettiği, 10 bin tonluk bu devasa metal yapı, aynı zamanda dünyanın en büyük dolandırıcılık anıtı olma özelliğini de taşıyor...

Robert V. Miller, 1890'da Çekoslovakya'da orta halli bir ailenin çocuğu olarak dünyaya geldi. Lise eğitimini tamamladıktan sonra üniversite için Paris'e giden Miller,

tüm enerjisini kumarda kullandı. Okulunu terk etmesinin ardından "suç kariyeri" başladı ve... İlk sahte ismini de bu sırada kullandı: Victor Lustig.

Gençlik yıllarında başarılı olduğu alanlar, poker ve bilardo idi.

Zenginlerin arasına karışarak başarılı olduğu bu alanlarda kendini gösteren Lustig, gemi yolculuklarındaki kumar

Robert V. Miller
(Victor Lustig)

masalarından kazançla ayrılıyordu. Birinci Dünya Savaşı'nın patlak vermesiyle bu "kazançlı yolculuklar" sekteye uğrayınca, Amerika'ya gitmeye karar verdi. 1922 yılında Missouri'de, banka ipotekindeki harap haldeki bir çiftlikle ilgilenen Lustig, kendine oldukça dokunaklı bir "geçmiş" de yazdı: Birinci Dünya Savaşı'yla birlikte Avusturya-Macaristan İmparatorluğu, yani ülkesi tarumar olmuş ve ailesinden kalan mirasla Amerika'da tarımla

sında, tahvil ve nakit paranın olduğu zarfı, el çabukluğuyla boş bir zarfla değiştiren Lustig, hem dolu zarfı hem de çiftliği almış olarak oradan ayrıldı.

Bu olaydan sonra kaçmak için özel bir çaba göstermeyen Victor Lustig, New York'taki bir otel odasında yakalandı. Ancak Lustig öylesine etkili bir konuşmacıydı ki, polisleri ve banka yetkililerini, "büyük bir hata yaptıklarına" ikna

etmeyi başardı. Öyle ki, onun suçsuz olduğuna inanan banka yetkilileri, başını ağrıttıkları için ona bin dolar da tazminat verdiler!

Bu gayrimenkul dolandırıcılığından sıyrılmayı başaran Lustig, insanları kandırmakta son derece başarılı olduğunu bir kez daha fark etti. Montreal'de yeni bir iş peşine düşen Victor Lustig, bir hırsızla anlaşarak Linus Merton isimli bir bankacının cüzdanını

Pek çok insana göre, aldatma ve hile söz konusu olduğunda, kimse Victor Lustig'in eline su dökemez. Lustig adeta, kendine güvenmişliğin vücut bulmuş haliydi. Tespit edilebilen 45 sahte kimliği, 5 dildeki ustalığı ve yalnızca ABD'de 50 kez tutuklanmasıyla, Lustig hiç şüphe yok ki "hilesiz" biçimde dolandırıcılığın parlayan yıldızı idi!

uğraşacağı yeni bir yaşam inşa etmek istemişti!

"Dokunaklı yaşam öyküsü" ile bankacıları etkilemeye çalışan Lustig, çiftlik için 22 bin dolarlık tahvil ile 10 bin dolar nakit önerdi ve bankacılar da bunu seve seve kabul ettiler. Kültürlü ve nazik bir genç adam izlenimi veren Lustig, böylelikle "kont" unvanına kavuştu. Ancak bankacılarla görüşme sıra-

çaldırdı. Ertesi gün cüzdanı sahibine tastamam teslim eden Lustig, böylece bankacının güvenini kazandı. Bankacıya, "ailesinin servetine savaş sırasında el konulduğunu ve at yarışları oynayarak iyi para kazandığımı" anlatan Lustig, bahisler ve yarışlar ile ilgili de içeriden bilgi alabildiğini iddia ediyordu. Lustig'e bahis yapması için 30 bin dolar veren bankacı, bir daha ne Lustig'i,

ne de parasını görebildi...

1925 yılının Mayıs ayında Paris'e giden Victor Lustig, kaldığı otelin lobisinde gazetesini okurken, küçük bir habere rastladı. Eyfel Kulesi'nin ciddi bir onarımdan geçmesi gerekiyordu ancak devlet yönetimi, onarım külfetli olduğu için işi ağırdan alıyordu. Haberde bir de, "onarım yerine sökülmesinin daha mantıklı olacağı" yorumuna yer verilmişti. En inanılmaz ve en cesur dolandırıcılık fikri de tam bu anda aklında belirdi: Acaba Eyfel Kulesi'ni satabilir miydi?

Eyfel Kulesi'nin sökülmesini işi- ni ve çıkacak tüm metal yığınına satmaya karar veren Lustig, ilkin kendisine sahte bir devlet görevlisi rolü biçti. Ardından beş hurda demir satıcısına mektuplar gönderdi ve onları bir otel odasında sözleşme için görüşmeye davet etti. Konuklarıyla bir süre sohbet ettikten sonra, hükümetin Eyfel Kulesi'ni hurdaya çıkarıldığını açıklayan Lustig, zaten kulenin yapılıırken de "geçici" olmasının amaçlandığını anımsattı. Hükümetin bu kararının tartışmalı bir biçimde alındığını ve bu nedenle kamu hassasiyetinin de gözetilmesi gerektiğini anlatan Lustig, kulenin sökülmesi konusunun "aralarında kalması gereken özel bir mesele olduğunu" da bildirdi.

Dört gün sonra tüm hurda

Victor Lustig bir soruşturma sırasında satıcıları tekliflerini sundular. Victor Lustig, teklif sunan katılımcılardan André Poisson'a işi aldığını açıkladı. Ancak küçük bir sorun vardı. Lustig, "geçimini güçlkle sağlayan bir devlet memuru" olarak, küçük bir katkı bekliyordu! Lustig'in rüşvet beklediğini anlayan André Poisson, elini hızla cebine atarak, kendisine karlı bir iş "bağlayan" genç adama bir miktar banknot

1889 yılında, Paris'te Fransız devriminin 100. yıldönümünde düzenlenen dünya fuarı için bir "giriş kapısı" olarak ve geçici olarak inşa edilen Eyfel Kulesi'nin, aslında yapılmasından tam yirmi yıl sonra, yani 1909'da sökülmesi planlanıyordu. Ancak iletişim ve yayıncılık alanındaki yararları göz önünde bulundurulunca, sökülmesinden vazgeçildi ve bugün 127 yaşında hâlâ ayakta duruyor.

İşini tamamlayan Victor Lustig, Poisson'dan Eyfel Kulesi'nin hurdası karşılığında aldığı 70 bin dolarla Avusturya'ya gitti. Aldığı parayla gününü gün eden Lustig, her gün Fransız gazeteleri okuyor ve yaptığı düzenbazlığın yazılıp-yazılmadığını, kendisinin polise ihbar edilip edilmediğini kontrol ediyordu. Edilmedi... Çünkü hurda satıcısı André Poisson, yaptığı aptallıktan öylesine utanç duyuyordu ki, Lustig'i polise şikayet edemedi.

Fransa'ya dönmesinde hiçbir sakınca olmadığını ve yaptığı dolandırıcılığın ortaya çıkmadığını anlayan Lustig, soluğu yeniden Paris'te aldı. Ve hazırladığı Eyfel Kulesi senaryosunu birebir yeniden uyguladı. Yine beş hurda satıcısıyla Eyfel Kulesi konusunda bir görüşme yapan Lustig, kuleyi ikinci kez sattı. Ancak bu kez önceki kadar şanslı değildi. Katılımcılardan birisi, kısa süre sonra polise gidince olay basına yansıdı. Avrupa'yı terk etmek zorunda kalan ve Amerika'ya dönen Lustig, burada da pek çok insanı tuzağa düşürmeye devam etti.

Hemen ertesi yıl, 1926'da Florida'da, otomotiv alanında çalışan Herman Loller'a, kısa yoldan zengin olmak için bir yöntem bulduğunu anlatan Lustig, 100 dolarlık banknotu tıpatıp kopyalayan bir makinesi olduğunu iddia etti. Lustig'e göre makine, her altı saatte bir 100 dolarlık banknot basabiliyor ve bu banknotların sahte olduğu bankalar tarafından bile anlaşılıyordu. Ma-

Victor Lustig bir çok kez tutuklandı

kineye boş kağıtlar ve iki tane 100 dolarlık banknot yerleştiren Lustig, Loller'la altı saat bekledikten sonra makineden çıkan ve kendi koyduğu 100 dolarlık banknotun, makine tarafından basıldığına adamı ikna etti. Makine karşılığında 25

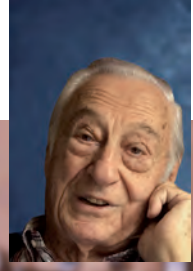
bin dolar alan Lustig, bir kez daha kayıplara karıştı.

Bir süre sonra Oklahoma'da polis tarafından yakalanan Victor Lustig, kendisini gözaltına alan polis şefini de "para makinesi ve 10 bin dolar" karşılığında serbest kalması konusunda ikna etti. Sekiz ay sonra aynı polis şefi tarafından tekrar yakalandı ve sahtecilikten tutuklandı. Kont Lustig, duruşmasından bir gün önce hapishaneden kaçmayı başardı. Kaçışı 27 gün süren Lustig, 5 Aralık 1935'te hakim karşısına çıktı. 15 yıl hapis cezasına çarptırılan Kont, 1947'de kaldığı Alcatraz Hapishanesi'nde yaşamını yitirdi. Ölüm belgesindeki meslek hanesinde, "pazarlamacı" ibaresi yer aldı...•

sabriyeasir@butundunya.com.tr

Kaynaklar:

- Whoppers: History's Most Outrageous Lies and Liars-Christine Seifert, 2015 • Criminal Masterminds-Charlotte Greig, 2005 • smithsonianmag.com (The Man Who Sold the Eiffel Tower Twice) Jeff Maysh, 9 Mart 2016 • mentalfloss.com (How Victor Lustig Sold The Eiffel Tower), Bill DeMain, 17 Ekim 2012 • smithsonianmag.com (The Smoothest Con Man That Ever Lived), Gilbert King, 22 Ağustos 2012

TV'deki Yakışıklı Ses

Bildiklerimiz, Gördüklerimiz, Duyduklarımız, televizyonumuzun ilk yarışması olması yanında, bir başka “ilk”i, sonraları çok bollaşan bir modayı da başlatmıştı. TV tarihimizde ilk “hostes” bu yarışmada kullanıldı. Bizim programın hostesi, yarışmacı puan aldıkça o puanları tabloya takmakla görevliydi.

Elindeki rakamlı tahtayı ya da plastik levhayı puan cetveline asardı. Kimi yarışmalarda da rakamlar tabloda dururdu. Sıfırdan dokuza...

Kimi zaman iki, kimi zaman da üç hanede. Yarışmacı puan aldıkça hostes asılı rakamı çivisinden çıkarır, alttaki daha büyük görüntüye gelirdi. Hostes pek az görünürdü ekranda. Super minili, göğüs, göbek açık hostes, o tarihte rüyada bile görülmezdi.

“Bildiklerimiz, Gördüklerimiz, Duyduklarımız” yarışmasının ilk iki, üç haftasında en çok merak ettiğim edebiyat sorusundaki sestir. Sorudaki romandan bir bölümü öyle enfes okurdu ki. Her seferinde

hayran olurum. Soru önceden seslendirildiği için bu güzel sesin sahibini yarışma sırasında göremiyordum. Nihayet çok geçmeden tanıştık ve hayat boyu arkadaş olduk. Olgunluğuyla, saygısıyla aramızdaki yaş farkını kapatmayı bilen insandı Serpil Akıllıoğlu. Sonra eşi Ayşe'yi tanıdım, daha sonra da minik kızları Ceren'i. Ve o minik Ceren, birgün yanımdaki sunucu oluverdi.

İşte TV'nin ilk yıllarında sesine herkesin aşık olduğu Serpil Akıllıoğlu, ilerleyen yıllarda bilgisi, kültürü ve çalışkanlığıyla TRT'de yüksek makamlara kadar çıkacak, TV Daire Başkanı olacaktı.

Sevgili Serpil Akıllıoğlu ile daha sonra TÜRVAK Sinema TV Merkezi'nde, müdürümüz Sevim Demirel ve televizyondan değerli arkadaşlarımla birlikte genç TV'cileri yetiştirmek için elele, gönül gönüle birlikte çalışmıştık.

Tunca Yönder'den TV'de İlk Tiyatro

Şimdi yine TV'nin "ilk"lerine imza atan bir isme, Tunca Yönder'e geçelim.

Yönder'i bugünün kuşakları başarılı bir TV ve sinema yönetmeni olarak tanıyor. Tabii onu bazı dizilerde, bazı filmlerde, kendi seçtiği, "gönlüne uyan" bazı rollerde "oyuncu" olarak da seyrediyoruz.

Serpil Akıllıoğlu

Tunca Yönder, TV'mize ilk yıllarımdan itibaren emek vermiş arkadaşlarımızdandır. Şimdi TRT- TV ekranındaki "ilk" tiyatroyunun yönetmeni olarak sevgili Tunca Yönder konuşuyor:

"TV tarihimizin ilk draması, ilk tiyatrosu, "Şair Evlenmesi" idi. Genel yayın 31 Ocak 1968'de başlamış, bir hafta sonra 6 Şubat 1968'de ilk drama ekrana gelmişti. Ancak yayının ilk gecesi, yani 31 Ocak akşamı o heyecan arasında bizden bir reklam istediler. İlk tiyatro oyununun reklamını. Oyundan bir fragman. Bugünkü üstün tekniğin daha adı bile olmadığından, o günün koşullarında bant yapmamızın olanağı yoktu. Fragmanı canlı olarak gerçekleştirmemiz lazımdı. Biz de öyle yapmıştık.

Rahmetle andığım Ali Özoğuz ile Mustafa Küçük, oyundan küçücük bir bölümü fragman olarak sunmuşlardı. Araya sıkıştırıyım ki çalışma zorluklarımız daha iyi anlaşılınsın. O sırada TV'mizde sadece

üç adet 16 milimetrelilik stüdyo kamerası vardı. Biri 'zoom'luydu, ikisi ise 'taret'li.

Niçin 'Şair

Tunca Yönder

Evlenmesi' oyununu seçtiğimizi de belirtmek isterim.

Her şeyden önce bir Türk eserini oynamamız doğru olacaktı. İkincisi, seçtiğimiz oyunun tarihi değeri vardı. Şinasi'nin bu çok bilinen oyunu, aynı zamanda sanat tarihimizde sahnelenen ilk Türk oyunu idi. Böylece bir olayda iki 'ilk'i birden gerçekleştirdik. İlk Türk oyununu, Türk TV'sinin ekrana gelen ilk oyunu olarak sunmakla çifte mutluluk yaşadık."

Tunca Yönder, TV'mizin ilk yıllarına ait anıları şöyle tamamlıyor: "Türkiye'de TV resmen yayına geçerken biz genç televizyoncular olarak (38 kişilik bir grup), İngiltere'den, BBC'den gelen öğretmenler tarafından eğitilmiştik. Çok yararlandığımızı önemle söylemeliyim. Bu eğitim sırasında her rejisör, kameranın kullanımışını da öğrenmişti.

Stüdyo planları üzerinde uzun uzun çalışmıştık. Daha sonraları böylesine derin eğitim çalışması yapıldığını doğrusu pek hatırlamıyorum.

1971'den itibaren yayın saatleri artınca ve dış unsurlar katılınca, bizim TV'de de çok şey değişti. TRT-TV'nin ilk yıllarında belgesel programlara, Klasik Batı ve Türk Müziği programlarına daha çok yer verilirdi. Önemle hatırlanmalı, arabesk müzik yayını yapılmazdı.

Resmen alınmış bir karar vardı bu konuda. Ama sonra her şey değişti."

Eski günleri yaşayan, ama çoğunlukla çilesini çeken, "kamera arkası" kahramanlardan eski TV'ci bir dost geçenlerde karşılaştığımızda, böyle bir kitap hazırlamakta

TRT-TV'nin ilk yıllarında belgesel programlara, Klasik Batı ve Türk Müziği programlarına daha çok yer verilirdi.

olduğumu öğrenince, "Aman" dedi. "Unutma, şeyi de yaz. Hani tek bir kamera ile iki dakikalık çekim yapabilmek için tam 17 adet form doldurduğumuzu ve bu formları tam 32 imzadan geçirdiğimizi yazmayı sakın unutma."

Ne yalan söyleyeyim, unutmuşum. Belki bu sıkıntıyı doğrudan yaşamadığımdan... Ben işin "sunuculuk" yani "laf" kısmı için hazırlık yaparken, yapım ve yönetim sorumlusu arkadaşlarımın nelerle uğraştığını gözden kaçırmış olabilirim. •

halitkivanc@butundunya.com.tr

Şimdiki Zaman

Can Pulak

Haydi!

Denizlerde Nöbete

Demokrasi nöbeti bitti. Şimdi
denizlerde nöbet vakti...

Aslında deniz nöbetlerini hiç bitirmemek lazım. Tehlike sürekli çünkü. Kirlletmeyi sonlandır-
maya hiç niyetimiz yok. Balık neslini kurut-
maya ısrarla ve inatla devam ediyoruz. Bu durumda
gözleri denizlerimizden ayırmamak gerek.

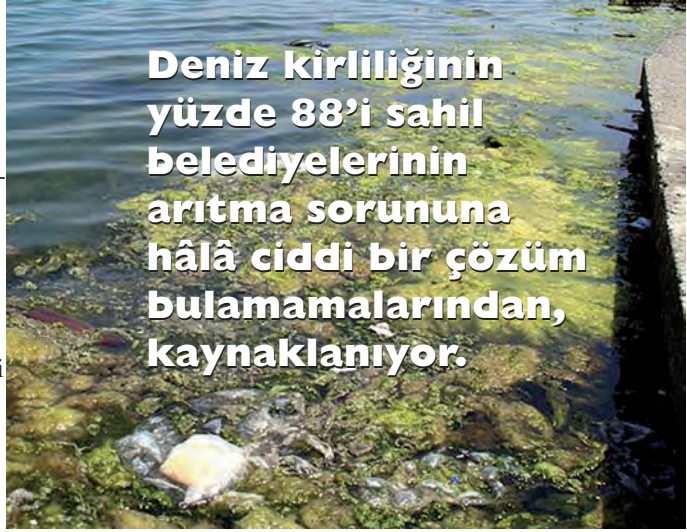
Sahil Güvenlik Teşkilatımız da olmasa, deniz
Allah'a emanet. Ama sahil güvenlik şimdi İçişleri
Bakanlığı'na bağlandı. Bakalım yeni düzen ne gibi
değişiklikler getirecek? Gerçi eskiden de, hele son
yıllarda görev tanımı farklı sınırlara çekilmiş, yükü
iyice artırılmış, rahat çalışma koşulları hayli zorlaş-
mıştı. Yedi kocalı Hürmüz'e dönmüştü teşkilat. Kaçak
mültecileri mi yakalasin, mavi kart uygulamasını mı
izlesin, balık terörünü mü önlesin, içki kaçakçılarını
mı kovalasin, ne yapacağını şaşırıldı koca teşkilat.

Gemilerimiz mükemmel, iç ve dış devriyelerimiz
ciddi kontroller yapıyor ama görev talimatları sürekli
değişiyor.

Koş denizin ortasından mültecileri kurtar, olmadı cesetleri sudan toplar, otur raporlarını düzenler, kaçak balık avcılarını yakalar ve mahkemeye sevk eder, imdat isteyen teknelere yardımcı olur, evrakları eksik olan deniz araçlarını çevirir, cezayı basar, itiraz edenlerle uğraşır. Denizi kirletenlerin fotoğraflarını çekmek, mahkemeye belge hazırlamak, ceza makbuzu kesmek de işin cabası.

Bütün bunlara yetişmek zorunda olan Sahil Güvenliğimizin bir de yakıt sıkıntısı olmasa... Tasarruf iyi de, bunca göreve tasarruf olur mu? Cebinden mi karşılansın askerimiz yakıt masrafını...

Herneyse, Sahil Güvenliği bazen boşuna yoruyoruz. Söylemekten, anlatmaktan dilimizde tüy bitti. Denizler karadan kirleniyor. Kirliğin yüzde 88'i sahil belediyelerinin arıtma sorununa hâlâ ciddi bir çözüm bulamamalarından, fabrikaların ve çeşitli işletmelerin atıklarını denizlere boşaltmalarından kaynaklanıyor. Teknelerin kirliliğe oranı yüzde 10'u aşmıyor. Bunun böyle bilinmesinde ve önlemlerin ona göre alınmasında fayda var. Son yıllarda denizden kirlenmenin önüne geçilmeye çalışılıyor. Gerçi yapılanlar, "dostlar alışverişte görsün"den öteye pek geçemiyor ama olsun. Geriye doğru baktığımızda

Deniz kirliliğinin yüzde 88'i sahil belediyelerinin arıtma sorununa hâlâ ciddi bir çözüm bulamamalarından, kaynaklanıyor.

hayli mesafe aldığımızı söyleyebilirim. Sahil Güvenlik, sivil toplum kuruluşu olan TURMEPA, kaptan ve denizcilerimiz daha dikkatli şimdi. Hele denizciler arasındaki otokontrol iyi işliyor. İnşallah yakın bir gelecekte daha etkili önlemler alırız, kontrol ve nöbet çemberini sıklaştırırız da kirlilik problemini iyice hafifletiriz.

Mandayla körfezini, Gökova'yı, Hisarönü ve Göcek'i dolaşım. Mandalya Körfezi'ni hiç sormayın, hele Kazıklı ve ötesi... Hâlâ sahilden temizlenemeyen balık çiftlikleri çevreyi perişan ediyor, bölge oldukça kirli. Gökova temiz sayılır. Burada denizcilerin, kaptan ve tayfaların çabası ön plana çıkıyor. Herkes elinden geldiğince temizlemeye çalışıyor çevresini. Bodrum Ticaret Odası da, yıllar-

dır sürdürdüğü hizmetini üç yıldır bitirmiş. Bu nedenle iş denizcilerin başına kalmış. Bodrum Büyükşehir Belediyesi'nin bir teknesi arada bir dolaşıp atık topluyormuş ama, ben rastlamadım galiba. Gökova'nın bu yılki sorunu, büyük gemilerin peşine takılıp yada yapışan balık ve denizanaları. Hele kenarı püsküllü, müthiş güzel bir balık var ki, dokunduğunu hastanelik ediyormuş. Siz siz olun, bilmediğiniz balık ve denizanalarından uzak durun.

Hisarönü giderek Gökova'dan daha sorunlu hale geliyor. Deniz trafiği sahipsiz, sürat tekneleri ve jetskiler büyük tehlike yaratıyor. Selimiye turizm sezonunda ciddi şekilde kirleniyor. Ama en çok Selimiye'deki kaçak yapılaşmaya üzül-düm. Acaba bir devlet yetkilisinin buralara yolu düşmez mi? Aynı şeyi Bozburun için de söylemeliyim..

Gelelim Göcek'e. 28 yıl önce korumaya aldığım Göcek de iyice şehirleşiyor artık. Özel Çevre Koruma'nın pek bir etkisi kalmamış. Koylarda çok şükür henüz bir yapılaşma yok ama, şehiriçi yoğun biçimde yeni binalar, dükkanlar ve işletmelerle dolmuş. Tedbir alınmazsa Göcek de elden çıkabilir. Eğer Göcek'i normal imara açarlarsa, bu güzel ve harika beldemize de veda edebiliriz. Tıpkı Bodrum, Marmaris, Köyceğiz, Dalyan ve Ölüdeniz gibi...

Göcek'te Turmepa iyi çalışıyor. Atık toplama teknesi iyi işler yapıyor. Ama kara kirliliği pek önlenemiyor. Manastırın tam arkası

rezalet, denizdeki Amigo adlı tekne dükkan, çevrenin canına okumuş. Bedri Rahmi koyunu marina gibi bir tahta iskeleyle kapatmışlar. Karada ağaçların arasında bir sürü bungalow koymuşlar. Kim izin verdi bunlara, bir ilgilenen yok mu? Manastır koyunda yıllar önce bir tahta iskele varken, ikincisini de yapan restoran nerdeyse koyun yarısını kapamış. Olacak iş değil ama oluyor işte.

Bu arada Domuz adası ile diğer yerlere keçilerini atan bir aile (buralar bizim) diye sağa sola efeleniyormuş. Anlaşıyor ki, Göcek'i yeni baştan ele alıp, ciddi bir kontrole kavuşturmak gerekiyor.

Göcek'ten bahsetmişken, caretalardaki artışın da üzerinde durmalıyız. Yüzenlere bir zararları dokunmuyor ama, çok korkutuyor. Hele masa büyüklüğünde olanları ve balıklarla yengeçleri yiyenleri görünce, çevresinden uzaklaşmaya çalışın. Sahil güvenlik bugüne kadar bir yaralanma ya da ısırılma vakasının görülmediğini söylüyor ama, siz yine de tedbirli olun.

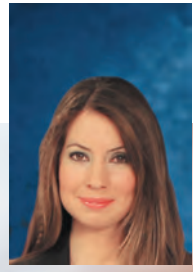
Ayrıca Okyanus'tan tepesinde kırmızı gözü olan zehirli deniz kestaneleri gelmiş ki, aman bunlara dikkat edin. Bölgedeki sağlık kuruluşlarının ve doktorların da bu yeni ve tehlikeli deniz canlılarına karşı bilgili olmaları lazım. Bizden söylemesi...

Denizlerdeki nöbetimiz devam edecek... •

canpulak@butundunya.com.tr

Neler Olmuyor ki Dünyada

Sezin San Sungunay

Yeni Bir Dünya

Hayatın mümkün olabileceği ve Dünya'nın özelliklerini taşıyan

bir gezegen komşu güneş sisteminde bulundu. Bilim insanları, Proxima Centauri güneş sistemindeki bu gezegenin yörüngesinin ve yıldızdan uzaklığının su oluşumu için uygun şartları sağlayabileceği görüşünde. Dünya'dan 30 trilyon kilometre uzaktaki bu güneş sistemine ulaşmak için bugünkü teknolojiyle bir uzay aracının, binlerce yıl yolculuk yapması gerekiyor.

2 İran'ın Ulusal İnternet Projesi

Devlet haber ajansı Irna'ya göre, Ulusal İnternet projesi yüksek kalitede, hızlı ve az maliyetli bir internet bağlantısı sunacak. Ancak muhalifler, bu girişimin ana amacının devletin, vatandaşların internet

kullanımlarını daha sıkı kontrol altına almak olduğunu söylüyor. Ulusal internetin sadece İslami içerik barındıracağı ve dijital farkındalığı artırmak için izole edilmiş bir yerel ağ olacağı belirtiliyor. Devlet yetki-

lileri mevcut internet ağını delerek Facebook, Twitter gibi farklı sitelere insanların ulaşabilmesini “verimsiz” olarak niteliyor.

3 Sürücüsüz Otomobillere Az Kaldı

Ford şirketi, tamamen kendi kendine giden direksiyonsuz ilk otomobilini, satışa sunmak üzere üretime, 2021’de başlayacağını açıkladı. Şirket yetkilileri, bu vaadi yerine getirebilmek için kentteki araştırma merkezinin bütçesini iki katına çıkaracaklarını ve otomotiv sanayi alanındaki teknoloji şirketlerine de ciddi yatırımlar yapacaklarını söylüyor. Şirketin, sadece otomobil satmaya odaklanmak yerine, ulaşım hizmeti sağlayan bir şirket olacağı ve yeni bir dönemin açılacağı belirtiliyor.

4 Alzheimer Tedavisinde Yeni Bir Umut

Bilim insanları, test aşamasındaki yeni bir Alzheimer ilacının, beyinde oluşan protein plaklarını temizlemeyi başardığını ve tedavi

konusunda büyük bir potansiyele sahip olduğunu açıkladı. Yapılan testlerde, hastaların hafıza durumu gözlemlendi ve ilacın hafıza kaybını durdurduğu sonucuna varıldı. Ancak uzmanlar, test aşamasındaki Aducanumab adlı ilacın başarısı konusunda temkinli. İlacın etkinliğinin ölçülmesi için daha geniş çaplı testler uygulanmaya başlanmış durumda.

5 Hareketsiz Yaşam Erken Öldürüyor

İtalya'nın başkenti Roma’da düzenlenen Avrupa Kardiyoloji Derneği (ESC) kongresinde sunulan bir raporda, hareketsiz yaşam tarzının kalp-damar hastalıklarına yol

açığının altı çizildi. Rapora göre, egzersiz eksikliği dünya genelinde yılda 5 milyonun üzerinde ölüme neden oluyor. 39 bin kişi üzerinde yapılan araştırmada, fiziksel aktivitelerin kalp üzerindeki etkisi ile yaş, cinsiyet gibi faktörler incelendi ve kişisel aktivitenin, kalp-damar hastalıklarından ölüm riskini belirlemede etkili olduğu tespit edildi.

6 Yapışık Doğan İkizler Büyüdü

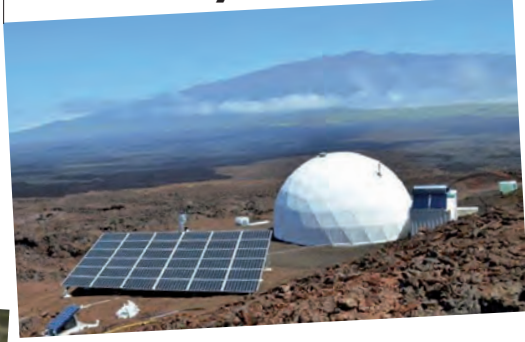
İngiltere’de karınlarından yapışık olarak doğan ve yalnızca %20 yaşama şansı verilen ikizler, okula başlamaya hazırlanıyor. Londralı ikizler Rosie ve Ruby Formosa, 2012’de doğduktan hemen sonra sağlık sorunları yaşamış ve acil bir ameliyatla birbirlerinden ayrılmıştı.

Anne Angela Formosa, “Hamileyken okula başladıkları günü görebileceğimi hiç düşünmemiştim, bu inanılmaz, harika bir şey.” dedi. İngiltere’de çocuklar, ilkokul öncesi eğitime dört yaşında başlıyor.

Kızlar, anneleri 34 haftalık

hamileyken sezaryenle dünyaya gelmişti.

7 Nasa’nın Mars Simülasyonu

Altı kişilik NASA ekibi,

Hawaii’de bir yıl dış dünyadan tamamen tecrit edilerek Mars ortamına benzer bir deneyimi başarıyla tamamladı. Oluşturulan ortamda ekip, tıpkı Mars’da kurulacak bir uzay istasyonunda olması gerektiği gibi açık hava ve taze gıdadan yoksun yaşadılar. Uzmanlar, yüzeyindeki yaygın demir oksitten dolayı Kızıl Gezegen olarak anılan Mars’taki bir görevin bir ila üç yıl sürebileceğini söylüyor.

8 İranlı Kadınlar Tabuları Yıkıyor

Eşit vatandaş sayılmak için mücadele eden İranlı kadınlar, boşanma talepleriyle toplumdaki geleneksel imajı değiştirmeye çalışıyor. İran’da boşanma davalarının yüzde 70’i kadınlar tarafından açılıyor. Kanunlara göre sadece erkekler, gerekçe göstermeden boşanma davası açabiliyor. Buna karşın kadınların

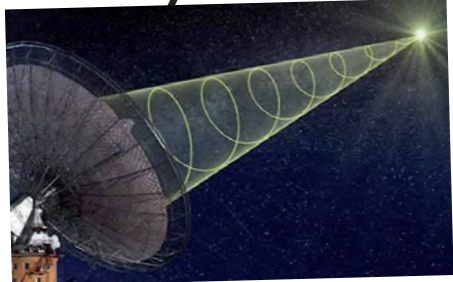
ise boşanmak için uzun bir yargı sürecini göze almaları gerekiyor. Bir İran atasözü şöyle der: “Bir kadın baba evinden beyaz gelinliği ile ayrılır. Eşinin evinden ise kefenin beyazıyla çıkar.”

9 Interaktif Ses Festivali

Portekiz’de düzenlenen interaktif ses festivali ilginç ses gösterilerine sahne oldu. Lizbon’da düzenlenen etkinlik, ses sanatı, şehircilik ve müziğin iç içe geçtiği bir festival. Ünlü “Tapada das Necessidades” adlı parkta ziyaretçiler, bitkilerin arasına saklanmış hoparlörlerden dinletilen sesleri bulmaya, aynısı seslendirmeye çalışıyor.

10 Uzaydan Gelen Sinyal

Rusya’da bir radyo teleskop,

Dünya’ya 95 ışık yılı uzaklıkta bulunan bir yıldızın yakınlarından gelen “güçlü bir sinyal” yakaladı. Sinyalin, Güneş’e benzeyen ve HD164595 adı verilen yıldızın yer aldığı yönden geldiği kaydedildi. Uzmanlar, bu aşamada sinyalin ne anlama geldiğini ya da tam olarak nereden geldiğini söylemek için çok erken olduğunu belirtiyor.

11 Uyuşturucuyu Tek Başına Yendi

Kristy Enrich, metamfetamin kullanan bir uyuşturucu bağımlısıydı. Bugün sağlıklı bir muhasebe öğrencisi ve anne olan 31 yaşındaki Kristy, 10 yıldır uyuşturucudan uzak sürdürdüğü yaşamını tek başına yürüttüğü rehabilitasyon sürecini internette paylaşarak kutladı. Kristy, “İnsanlar ‘Bir kez bağımlı olan her zaman bağımlıdır’ diyor; ben bu fikre katılmıyorum” dedi. Kristy’nin fotoğraflarla birlikte paylaştığı hikâyesi, internette yüzbinlerce kişi tarafından okunuyor.

sezinsansungunay@butundunya.com.tr

Tarihten Damlalar
Mümtaz İdil

Dünya Vatandaşı

Che

Che Guevara ile ilgili Sovyet Bilimler Akademisi'nden I. Lavretskiy tarafından yazılmış kitapta yazar, Che'nin babası, amcası ile birlikte oturmakta ve Che'nin gençliğini ve çocukluğunu konuşmaktadırlar.

Baba Don Ernesto Guevara, *"Che, benim tarafımdan on ikinci, anne tarafından ise sekizinci nesil Arjantinli'dir,"* der ve devam eder: *"Belki de bu ülkede bizden daha eski kökenli Arjantinli bir aile bulmak zordur."*

İzin verirsiniz atalarımızdan başlayayım. İspanyol geleneklerine göre iki soy ismi taşıyoruz ailece. Babası olarak ben Guevara'yı, annesi ise Linch soy ismini. Babamın ataları olan İspanyollar kolonileşme döneminde Arjantin'de tarımla uğraşan ailelerin yerleştiği Şili sınırındaki Mendoza bölgesine yerleşmişler. Bildiğiniz gibi Mendoza, geçtiğimiz yüzyılın başlarında General Jose de San Martin'in özgürlük ordularına üs olarak hizmet vermesiyle ünlü bir yer oldu."

Che Guevara annesi ve babası ile

Che Guevara ünlendikten sonra nereli olduğuna ilişkin bir çok yazılar yazıldı ve saçma sapan şeyler de uyduruldu.

Don Ernesto; *"Küba'da Batista yönetimi devrildikten sonra bazı gazeteciler Che'nin Arjantinli olmadığını iddia etmeye başladılar. Hatta bazı gazeteciler Che'nin kendisini Arjantinli gibi gösteren bir Rus olduğunu bile öne sürdüler. Buna dayanak olarak da biz Arjantinlilerin, ülkemizin çoğunluğunun Avrupa'dan gelen nüfus oluşturduğunu gösteriyorlar. Doğru. Arjantinlilerin çoğu Avrupa'dan göç eden nüfusla bir şekilde akraba."*

Lavretskiy, "Che" isminin nereden geldiğini sorar Don Ernesto Guevara'ya. Baba Guevara, kaplumbağa kabuğundan yapılmış komik gözlük çerçevesinden cin gibi bakar. *"Ernesto, kendisine takılan Che lakabını ömrü boyunca büyük onurla taşıdı. Bir gazetecinin sorusu üzerine de "Adım ve soyadım çok basit, sıradan isim. Arjantinde en çok rastlanan isimlerden. Che bana bir kimlik kazandırıyor,"* demiştir.

Yetmiş yaşındaki baba Guevara, Che kelimesini Guarani yerlilerinin

kullandığını söylüyor ve kelimenin kökenin bu yerlilere ait olduğunu belirtiyor. *"Guarani dilinde,"* diyor, *"Che 'benim' anlamına gelir.*

Ama yerlilere göre Che kelimesi Pampa halkı dilinde vurgusuna göre değişmekle birlikte geniş bir anlam yelpazesine sahip. Hayranlık anlamına da geliyor, üzüntü anlamına da, kibarlık, sevimlilik anlamına da geliyor. Ayrıca bir şeyi onaylamak için de kullanılıyor. Protesto anlamına da gelir vurguya bağlı olarak, insana ait anlamına da..."

"Arjantin'in İspanyol sömürgesi olmaktan kurtuluşu da onun komutasında gerçekleşmiştir. San Martin ordusu, Mendoza'dan Şili'ye geçerek orayı İspanyol işgalcilerinden temizledi, arkasın-

dan Peru Kral Vekilliği başkenti olan Lima'ya da işgalden kurtardı. Bu sırada Arjantin'de iç savaş alevlenmiş, San Martin istifa etmek zorunda kalmıştı. Peru'nun bağımsızlığı da Simon Bolivar ve Mareşal Sucre komutasındaki Kolombiya birlikleri tarafından gerçekleştirilmişti.”

“Bizim Arjantin'de bir atasözü vardır: ‘Her domuzun bir ölüm saati vardır’ derler. Rosas için de işte o saat gelmişti. 1852 senesinde Entre-Rios vilayetinin valisi Justo Jose de Urquiza, Rosas’a karşı ayaklanma başlattı. Zalimin tüm düşmanlarını, halkın tamamını arkasına aldı ve Rosas alaşağı edildi. Rosas’ın devrilmesinden sonra Arjantin üzerinde özgürlük esintisi sezinleniyordu. İşte bu iyi haberler San Francisco ve Kaliforniya’ya ulaştığında, dedem ve abisinin evlerine geri dönmelerine hiç bir şey engel olamazdı artık. Hakiki İspanyol asilzadesi olarak vatana hizmetin, erkeğin boynunun borcu olduğunun farkındaydılar.”

1930 yılının 2 Mayıs’ında, 1 çocuklarından ikisini, Celia’yı ve Che’yi yanına alan baba Don Guevara, havuza gittiklerini ve o gün Che’nin astım krizi geçirdiğini söyler. Che’yi bir öksürük nöbeti tutar. Hava sert ve serindir aslında, Che’nin havadan etkilendiğini düşünürler. Yine de doktora götürürler. Astım teşhisi konur. O sıralarda tıp bilimi astım hastalığı karşısında çaresizdir. Tek önerilen şey iklim

“Arjantin’in İspanyol sömürgesi olmaktan kurtuluşu da onun komutasında gerçekleşmiştir.”

değişikliğidir. Guevara ailesi bunun üzerine eyaletin en sağlıklı bölgesi olarak bilinen Cordoba’ya taşınırlar. Deniz seviyesinden iki bin metre yukarıda olan Cordoba bölgesi çam ormanları ve kaynak suları ile ünlüdür. Alta Gracia kasabasına da yakın olan yeni yerleşim yerlerinde baba Guevara inşaat müteahhitliği işini sürdürür. Hasta olan Che’ye kardeşi Celia bakmaktadır. Che, neredeyse hergün astım krizi geçirirken, yeni yerleştikleri bölgede krizler azalmaya başlar.

Che okumaya çok düşküncü.

Neredeyse eline ne geçerse okuyordu. Ama onun da gözde yazarları vardı. Jules Verne, Aleksander Dumas, Victor Hugo, Jack London ve Cervantes gibi. Daha sonraları Anatole France, Dostoyevski, Tolstoy ve Gorki de ilgisini çekmeye başladı. Kendi kıtasına ait konularla da yakından ilgileniyor, Kolombiyalı Jose Eustasio Riviera, Ekvadorlu Jorge Icaza ve Perulu Ciro Alegria gibi yazarları da okuyordu.

Şiir ile de yakından ilgiliydi Che Guevara. Verlaine, Lorca, Machado gibi şairler gözdeleliydi, ama en

çok Pablo Neruda'yı severdi. Küba'yı tamamen terk etmeden önce yakın dostu Kübalı şair Roberto Fernandez Retemmar'dan İspanyol Şiirleri Antolojisini ödünç olarak almış, Neruda'nın tüm şiirlerinin altını çizerek okumuştur. En sevdiği Neruda şiiri de "Hoşçakal" şiiriydi.

Bir dünya vatandaşıydı Ernesto "Che" Guevara ve dünyada resmi en çok basılan, kullanılan bir devrimciydi. Hakkında yazılacak onlarca sayfa var aslında, ama ne kadar yazılırsa yazılsın, Che gibi bir destanı sonlandırmak neredeyse imkânsız.

muntazidil@butundunya.com.tr

Anne ve Babalara Öğretmen Öğüdü

Hindistan'da bir öğretmen, bir sınav öncesi öğrencilerinin anne ve babalarına şu mektubu gönderdi:

Sınav haftasına kısa bir süre kaldı. Çocuğunuzun başarılı olmasını ne kadar çok istediğinizi biliyoruz ama... Unutmayın ki sınavlara girecek öğrenciler arasında matematiği anlamasına gerek olmayan geleceğin sanatçıları oturuyor olabilir. Tarih ve İngiliz edebiyatı çocuğunuzun işine yaramayabilir; çünkü onun geleceğinde, belki de başarılı bir girişimci olmak vardır.

Çocuğunuz bir müzisyen olacaksa, kimya notlarının önemi kalmayacak. Ya da bir sporcu olmak yatırırsa düşlerinde, fizik dersindeki başarısının fiziksel yeteneklerinden daha iyi olması gerekmiyor.

Çocuğunuz iyi not alıyorsa, bu güzel birşey... Ama iyi not almıyorsa, onun kendine olan güvenini ve inancını sarsmayın. Rahatlatın çocuğünüzü... Bu yalnızca bir okul sınavıdır. Yaşamının ilerideki bölümlerinde onu, daha değişik sınavların beklediğini söyleyin. Ne not alırlarsa alsınlar, onları sevdiğinizi ve bir okul sınavında aldıkları notla yargılamayacağınızı duyumsatın onlara.

Lütfen yapın bunları. Çünkü siz bunları yaptığınızda, o kendine daha çok güvenen ve yaşamı boyunca karşısına çıkacak engellerle kolayca savaşılabilen bir çocuk olarak yetişecek. Bir sınavın ya da düşük bir notun, onun düşlerini ve yeteneklerini alıp götürmesine izin vermeyin.

Unutmayın: "Dünyanın en mutlu insanları, yalnızca doktorlar ve mühendisler değildir."

“Don Ernesto! Elveda! Oğlun Che...”

Yazan: MÜMTAZ İDİL

Küba devrimi başarıyla sonuçlandıktan bir ay sonra Che'nin babası başkent Havana'ya, oğlunu görmeye gider. Che babasını uçağın merdivenlerinde karşılar. Don Ernesto Guevara'nın aklında tek soru vardır: Che tıp eğitiminin gereğini yapacak, hayatına doktor olarak devam edecek mi? Sorar da bunu. Che'nin cevabı şaşırtıcıdır:

“Doktor unvanını sana bir hatıra olarak bırakabilirim. Benim ne yapacağım konusuna gelirse,

herhalde bir süre daha buralarda kalacağım, ama mücadeleme başka yerlerde de devam edebilirim...”

Başka yer diye kastettiği Bolivya oldu. Gazetelerde yazsa da, ailesinin Che'nin Bolivya'da olduğundan haberi yoktu. 1967'nin Ocak ayında Che'den bir mektup aldı Don Ernesto Guevara, mektupta şunlar yazıyordu:

“Don Ernesto!

Rosinant'ın toynaklarının kaldırdığı tozların içinden, peşimde

olan dev düşmanları defetmek üzere kalkan mızrakla size bu telepatik mesajı vermek için tam bir telaş içindeyim. Adet yerini bulsun diye yeni yılınızı kutluyor, hepinizi kucaklıyorum. Küçüğümüzün doğum gününü siz sevdikleriniz arasında geçirin ve şimdi çok uzaklarda olan kavayesini, beni iyi hatırlasın. O kavayesi sizleri bir kez daha görmek isterdi, ama olmadı.

Yakında görüşmek umuduyla...

Ve seni bir daha asla göremeyeceğim üzüntüsüyle... Elveda!

Oğlun Che..."

Son iki satır İtalyanca yazılmıştı. Ayrıca, sözünü ettiği "senyorita" Beatrice ise 15 değil tam 80 yaşındaydı.

"Oğlumdan gelen son haberi

Astım ile yaşamaya alışan Che, Freud'dan Bertrand Russel'e kadar bir çok konuya ilgi duyuyor, arkeoloji ile de yakından ilgileniyordu.

bu," diyor hüüzünle Don Ernesto Guevara...

Son yüzyılların en medyatik, en popüler ve hayranlık uyandıran kişisi olarak tarihe adını yazdıran Erneste "Che" Guevara İrlanda asıllı bir ailenin beş çocuğunun en büyüğü olarak Arjantin'in Rosario kentinde 14 Haziran 1928'de dünyaya geldi.

2 yaşında yakalandığı astım krizleri hayatı boyunca kendisini hiç terk etmeyecekti. Astım ile yaşamaya alışan Che, Freud'dan Bertrand Russel'e kadar bir çok konuya ilgi duyuyor, arkeoloji ile de yakından ilgileniyordu.

Tıp eğitimi için 1948 yılında Buenos Aires Üniversitesi'ne yazıldı. 1953 yılında doktor olarak buradan mezun oldu ve hayatını cüzzamlılara adadı. Marksizmle ilgilenmesi de Arjantin'de cüzzam hastalarıyla ilgilenmek için motosikletleriyle yaptığı seyahatler sırasına rastlar. Halkın yoksulluğu onu marksizmle ilgilenmeye yönlendirir.

Che, ilk karısı Hilda Gadea ile

Che 1953 yılından itibaren neredeyse tüm Güney Amerika'yı kapsayan bir seyahate çıktı. Bolivya, Per, Ekvador, Panama, Kosta Rika, Nikaragua, Honduras, El Salvador ve Guatemala'yı dolaştı. En çok etkilendiği ülke Guatemala oldu. Oradaki baskı rejimi duygularını ve bilincini iyice biletti. Yine Guatemala'da tanıştığı sosyalist Hilda Gadea'dan çok etkilendi. Sonra da onunla evlendi.

1954 yılında yolu, Küba'nın efsane lideri Fidel Castro'nun kardeşi Raul Castro ile keşitti. 1955 yılında da Raul Che'yi Fidel Castro ile tanıştırdı. Ardından Che, Küba diktatörü Fulgencio Batista'yı devirmek üzere kurulan "26 Temmuz Hareketi"ne katıldı.

1956 yılında Küba'ya doğru yola çıkan Granma gemisinde Kübalı olmayan tek kişi Che'ydi ve inanılmaz kahramanlıklar gösterdiği için kendisine "comandante" ünvanı verildi. Gemideki ekibin yarısı Batista'nın askerleri tarafından öldürüldü, Che kurtulanlar arasındaydı. 1959 yılında Küba vatandaşı ilan edildi. Gadea'dan boşandı, Aleida March ile evlendi.

İyi bir satranç oyuncusuydu.

Domuzlar Körfezi İşgal Hareketi'nde cephede yer almadı. Castro'nun talimatıyla Küba'nın en batısındaki Pinar Del Rio eyaletindeki bir birliğin başına geçti ve buradan gelecek işgal hareketini

Che Guevara ve ikinci eşi Aleida March

püskürtmekle görevlendirildi.

1964 yılında ortadan kayboldu. Küba'daki hiçbir işle ilgilenmez oldu. Kimse nerede olduğunu bilmiyordu. Che'nin o sıralarda ortadan kaybolmasına Çin-Sovyetler Birliği gerginliğinin neden olduğu söylenir. Söylentiye göre Sovyetler Birliği Castro üzerinde baskı oluşturarak, Castro'nun Che'den uzaklaşmasına neden oldu. Mao'nun düşüncelerine yakın durması, Che'nin Küba'da gözden düşmesine yol açtı. Aslında Che Guevara bir bakıma haklıydı, çünkü SSCB lideri Kuruşçev, Castro'ya bile danışmadan tüm savunma

Fidel Castro

Che Guevara

Che, Boliviya Devlet Başkanı Rene Barrientos'un emriyle öldürüldü. füzelerini Küba'dan çekmişti. Bu kabul edilemez bir siyasi hareketti Che için.

Castro aslında Che'nin nerede olduğunu biliyordu. Daha doğrusu gazetecilerle yaptığı bir söyleşide Che'nin Küba'nın neresinde saklandığını bildiğini ama açıklamayacağını söylemişti.

Che, Küba'daki işinin artık bittiğini düşünerek Boliviya'ya gitmeye karar verdi. Amacı Boliviya'da da Küba'daki gibi bir devrimi gerçekleştirmekti. Boliviya ordusu ile ge-

rillalar arasında çıkan çatışmada çekilen bir fotoğraf, Che'nin artık Küba'da değil, Boliviya'da olduğunun kanıtıydı. Bunu öğrenen Boliviya Devlet Başkanı

Rene Barrientos, Che'nin mutlaka yakalanması gerektiğini düşünerek ordusuna talimat verdi.

Bir "muhbir" vatandaş Che'nin kaldığı yeri Boliviya ordusuna bildirdi. Che'nin bulunduğu kamp kuşatıldı ve şarjörü boş tabancasıyla birlikte yakalandı. Ama Rene Barrientos'un kesin emir vardı Che'nin öldürülmesi için.

Nitekim, üzerine bir şarjör mermi boşaltılarak, kısıtıldığı yerde öldürüldü. •

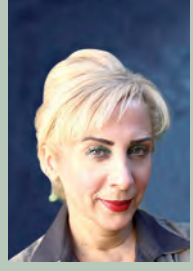
DOKTOR CHE

1953'te alerjiler üzerine yaptığı çalışması ile doktor olan Che, Fakülte'deki ilk yıllarında Arjantin'in kuzey ve batı bölgelerini baştan başa dolaştı. Bu sayede birçok insanın karşı karşıya kaldığı yoksulluğa da doğrudan tanık olabildi. Bu deneyimleri sonucunda bölgedeki ekonomik eşitsizliği ortadan kaldırmamanın tek yolunun devrim olduğuna ikna olarak Marksizm'i incelemeye başladı. Dolaştığı yerlerdeki orman köylerinde cüzzam ve tropikal hastalıklar üzerinde çalışmalar yaptı. Bu nedenle olsa gerek Küba'da sağlık hizmetlerine çok önem verilmektedir.

73 ülkede toplam 36 bin 578 Kübalı doktor ve sağlık görevlisinin çalıştığı bilinmektedir. Hatta 9 Ekim 1967'de kurşuna dizilen infaz mangasındaki bir Boliviyalı askerin Kübalı doktorlarca tedavi edildiği ortaya çıkmıştır.

Yaşamdan Kesitler
Sema Erdoğan

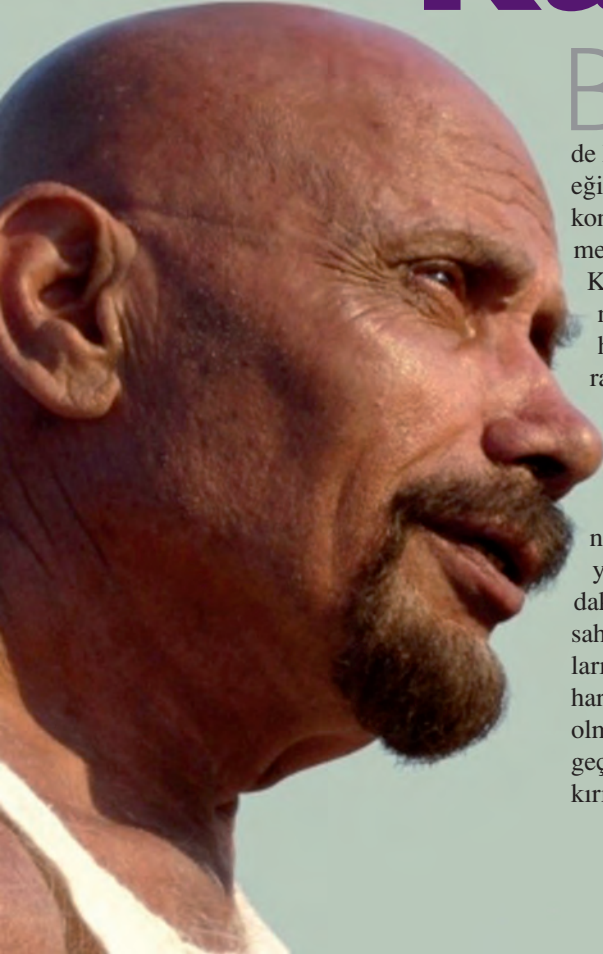
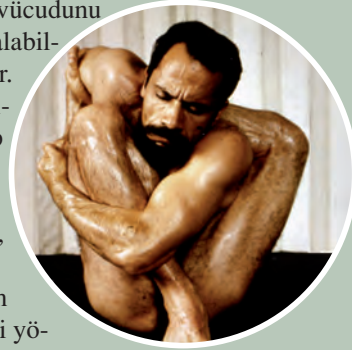
Yaş Alan,
Yaşlanmayan
Adam

Yogi Kâzım

Bir insan düşünün, 20 yıl dünya zevk ve nimetlerinden uzak yaşayan. Bir sır olarak kendinde kalan bu süreçte irade ve nefis eğitimi olarak vücudunu kontrol altına alabilmeyi öğreniyor.

Kan dolaşımını yavaşlatıp hızlandırabiliyor, ciğer, mide, bağırsak ve solunum sistemlerini yö-

netebiliyor hatta kalbini yavaşlatabiliyor. Su altında 5 dakika nefessiz kalabilme yetisine sahip. Sahip olduğu enerjiyi başkalarına aktararak, onların enerjisini harekete geçirebilen başta kendisi olmak üzere (1961 yılında İzmir'de geçirdiği trafik kazası sonucu beli kırılıyor, felç oluyor.

Doktorlar vücudunun belden aşağısının fonksiyonunu yitirdiğini, tıbben yapılabilecek hiçbir şey olmadığını söylüyor. Dünyaca tanınmış insanlar da dahil çok sayıda kişiyi iyileştiren bir isim. Bir asra yakın ömrü olan ama yaşını öğrendiğinizde sizi şaşkınlığa uğratan Yogi Kâzım.

Kâzım Gürbüz, 1920 yılında şimdi Şahınağa Köyü olarak anılan Adana'nın Kilise Köyü'nde dünyaya geldi. Özbekistanlı olan dedesi Molla Ali Bey'in kökleri Hindistan'a kadar uzanıyor.

Yogi Kâzım "aşram"da ruh ve beden denetimi dersleri alır. Doğuştan gelen yetenekleriyle birlikte bilinçaltı kontrolünü de orada öğrenir.

Kâzım, kimsenin yapmadığı, kimsenin görmediği hareketleri yapmaya başladığı ilk çocukluk dönemlerinden beri ailesini de şaşırtan bir çocuk olmuştur hep. Hareketleri yapmaya başlamadan önce uzun süre konsantre olur, ailesi, akrabaları ve mahalleli şaşkınlıkla onu izler. Kâzım bir süre sonra anlattığı farklı hikayelerle de şaşırtmaya devam edecektir. Çünkü aileden kimsenin gitmediği, görmediği yerlerden, yaşanmamış olaylardan bahseder. Tedirgin olan aile büyüklerinin yapabildiği tek şey kızarak susturmak olur. Görünüşte sussa da içi susmaz.

Yaşadıkları hayal mi, rüya mı,

bir yere mi gidiyor, bir yerden mi geliyor bütün bunları çözemez. **"Bunları nereden biliyorsun?"** diye soranlara **"Bana öğrettiler"** diye cevap verir. Kimin öğrettiğini söylemez, söyleyemez.

Ailesi oldukça varsıl olan Kâzım'la yakından ilgilenen dedesi onu 10-11 yaşlarında Nepal'e, Himalayalar'ın eteklerine götürür ve orada bir "aşram"a (Hindistan'da bilgelerin inzivaya çekildikleri yer) yerleştirir. Yogi Kâzım burada ruh ve beden denetimi dersleri alır. Doğuştan gelen yetenekleriyle birlikte

bilinçaltı kontrolünü de orada öğrenir.

Burada neler yaşadığı, neler öğrendiği de bir sır aslında. Kâzım, bu konuda bir şey söylemiyor.

"Bu tür bilgilerin soruşturulması anlam-

sız. 20 yıl dünya zevk ve nimetlerinden uzak bir hayat yaşadım."

Başta ailesi olmak üzere herkesi şaşırtan Yogi Kâzım Gürbüz, doğuştan farklı bir çocuktur. Bakışı, duruşu farklıdır. Çok güçlü ve esnek bir bedeni vardır, sakindir, az konuşur. Kendi kendine yetmeyi bilen, düşünceli, dikkatli, hafızası güçlü ve kendine güvenen bir çocuktur.

Himalayalar'da aşramda sekizinci kademeye gelmesi ona iş yaşamında önemli bir kapı aralar, bir organizatör Fransada Lido Gazinosu'nda sahne almasını sağlar. Burada çok sıra dışı yogi gösterileri yapmaya başlar ve büyük ilgi görür.

“Yogi Klamendof” sahne adıyla sirkelere davet edilir, turnelere çıkar. Bir süre Avrupa’da kaldıktan sonra 1954 yılında Türki-

1968 (48 yaşında)

1978 (58 yaşında)

2009 (89 yaşında)

ye’ye döner. Taksim Gazinosu’nda gösteriler yapmaya başlar. Kördüğüm haline geldiği gösteriler ilgi çeker ve bu şekilde 48 saat bir cam fanus içinde kalma denemesi yapar. Gördüğü ilgi üzerine işletmeciliğe başlar ve açtığı aile çay bahçesinde sanatçılara birlikte gösteriler yapar.

1961 yılında İzmir’de aile çay bahçesi işlettiği sırada ölümcül bir trafik kazası geçirir. 41 yaşındadır. Beli kırılır, felç olur, belden aşağısını kontrol edemez hale gelir. Doktorlara göre artık yürümesi imkansızdır ve tıbbın yapabileceği bir şey yoktur.

İşte bu andan itibaren aşramda 8. kademeye yükselmiş bir yogi olarak kendi tedavisini kendisi üstlenir. Kendi geliştirdiği farklı tedavi yöntemlerini bedeninde uygulamaya başlar. Uzun süre acı çeker, aç kaldığı günler olur ama sonunda başarır. Bir yıl süren çabaları sonuç verir ve Yogi Kâzım tekrar yürümeye başlar. ‘manevi bir sınav’ olarak

kabul ettiği bu süreç bir dönüm noktasıdır onun için.

“Yoka” vücuda bakım yapan, tedavi eden, insanın genç ve sağlıklı yaşamasını sağlayan başlı başına bir sistem. Kâzım, “Yoga”ya kendi geliştirdiği teknikleri ve adının ikinci hecesini ekleyerek “Yoka” adında bir sistem geliştirir.

Yoka, gençleştirir, cinsel gücü artırır, hafızayı güçlendirir, kireçlenmeyi önler, sakin ve

Fildişi Sahili’nde Türk mucizesi:

Felçli Başkanı yürüttü;

350 milyon aldı

● Afrika’nın en zengin ülkesi Fildişi Sahili’ni yatalak Cumhurbaşkanı Boigny’yi ayakta kaldıran Yogi Kâzım Gürbüz, bütün ülkede konuşulan tek adam oldu.

● 24 yıldır Cumhurbaşkanı olan 80 yaşındaki Boigny, Yogi Kâzım’a, 15 milyon dolarlık çek verdi.

● Tropik cennette kırılır gibi ağrıyan Yogi Kâzım, Başkan yürütülen tedavi seansının 1. haftasını tamamladı.

● Cumhurbaşkanı Boigny, ‘Allah, Yogi Kâzım’ı bana, beni de milletime bağışlasın’ dedi. (Tasarı 13. Sayfada)

KALKAMIYORDU Fildişi Sahili’nin yatalak Cumhurbaşkanı Felix Houphouët, Yogi Kâzım’ın tedavisine başladı. Yogi Kâzım, Başkanın omuzlarını masaj yaparak tedavi etti. Başkanın ayakları, bacakları ve gövdesi iyileşmeye başladı. (Son sayfa)

● Yatalak Başkan, 2 gün sonra 4 adım attı (Son sayfa)

Fildişi Sahili Cumhurbaşkanı Felix Houphouët’i iyileştirmesi basında yer aldı.

Yerli ve yabancı basında hakkında çıkan haberler.

huzurlu olmayı sağlar, yaşam kalitesinin yükseltir... Bunlar bazıları.

“İnsan vücudunun sınırsız imkânları var. Bu imkanları irade ve beyin gücüyle birleştirirseniz ortaya çıkan güç hayal edemeyeceğiniz kadar şaşırtıcıdır”

Yogi Kâzım aldığı bir davet üzerine 1973 yılında Almanya’ya gider. Almanya Brachtal’a “**Yoga Leben Schule**” adlı büyük ilgi gören bir Yoga Terapi Merkezi ve Yoga okulu kurar. Başarılı tedavileri ile adı kısa sürede tüm dünyaya yayılır, birçok devlet başkanı, ünlü sanatçılar, yabancı diplomatlar, zengin iş adamları genç kalmak, sağlıklı ve uzun yaşamak ya da tıbbın çare bulamadığı sorunlar yüzünden Yogi Kâzım’ın peşine düşerler. İngiltere’de North West London University Yogi Kâzım’a ‘fahri doktorluk’ unvanı verir.

Geçirdiği kaza sonrası iyileştikten sonra, ‘teşekkür, şükür’ için tüm Türkiye’yi şehir şehir, kasaba kasaba dolaşp, ilk ve ortaokullarda

çocuklara insan iradesinin gücünü anlatır, insan bedeninin nasıl kullanabileceğini gösterir.

Çok önemli isimlerin de aralarında bulunduğu özel davetler alır. “**Attan oluşan Suudi Arabistan Kralı İbni**

Suud’u 1968 yılında iyileştirdim. Fildişi Sahili Cumhurbaşkanı Felix Houphouet yatalak haldeydi. Kısa sürede ayağa kaldırdım. Bu tüm dünyada büyük yankı buldu ve bu olay gazetelerde manşetten verildi.”

Her türlü rahatsızlık Yoga ile tedavi edilebilir mi? Sorunun yanıtı Yogi Kâzım’a göre ‘evet’. Bunu yaptığı tedavilerle kanıtlamış olsa da bilim insanlarının tepkileriyle mücadele etmek zorunda kalır. Tıp dünyası doktor olmayan birinin özellikle felçli hastaları tedavi edip edemeyeceğini, usulünü tartışmaya başlar.

“Evet, Yoka insana sağlık veriyor ve her türlü hastalık tedavi edilebilir. Tıbbın çare bulamadığı bazı hastalıkları tedavi edebilen bir yöntem üstelik. Türkiye’de çok zorluk yaşadım. Dünya bana kucak açtı ama ben ülkemi tercih ettim.”

Dünyaca tanınmış birçok ismi davet üzerine tedavi eden Yogi Kâ-

zım'ın buluşup tanışmasına karşın tedavi edemediği isim Dünya Boks Şampiyonu Muhammed Ali olur.

1977 yılında tanıştığı Muhammed Ali '*Sen benden büyüksün*' der Yogi Kâzım'a. 1984 yılında Parkinson hastalığı başlayan Muhammed Ali 1993 yılında İstanbul'a gelir. Yogi, Yeşilköy'de kaldığı otelde onu görmeye gider, fakat çevresindekiler baş başa kalmalarını engeller; Muhammed Ali'yi bakıma alamaz.

“Hastaya enerji aktarırken baş başa kalmam gerekiyor. Her düşünce bir enerji yayıyor çünkü. İnsanların merak, tecessüs, gibi değişik düşünceleri enerji desteğindeki akışı kestiği için yalnız olmak gerekiyor.”

Yoka ekolünün devam etmesi için yetiştirdiği insanlar da var. Türk halk müziğinin sevilen isimlerinden biri olan İzzet Altınmeşe de bunlardan biri ve baş asistanı.

Yüz yaşın sınırına dayanan Yogi Kâzım'ı görenler yaşını kestirmekte zorlanıyorlar. Bu bir genetik şans mıdır yoksa yoga yapmanın getirdiği bir avantaj mıdır?

“Yoka yapan arkadaşlarımız çok farklı yaşlarda ve hepsi kendi çevrelerinde genç görünüm ve yaşamları ile takdir ediliyorlar.”

Yogi Kâzım'a 2001 yılında besin zehirlenmesi sonucu kanser teşhisi konuldu. Geçirdiği ameliyatlardan sonrasında sol böbreği, sağ

böbreküstü bezi, dalağı ve pankreas kuyruğu daha sonra da safra kesesi alındı. Her iki böbrek üstü bezi olmayan Yogi Kâzım'a her türlü hareket yasaklandı. Kanser olduğuna da inanmayan Kâzım, beyindeki

Tedavisine izin verilmeyen Muhammed Ali ile.

güçle bedenini kontrol edebileceğine, bedenini yenileyebileceğine inandı. Bedeni kontrol edebilme gücü, aynı zamanda hastalıkları da kontrol edebilmek anlamına geliyordu onun için.

Organlarının alınması, geçirdiği trafik kazasında olduğu gibi bir dönüm noktasıydı. Sonunda kanser olmadığı ortaya çıktı.

Yoka sistemi ile insanlara sağlıklı ve genç yaşamının, “bedenini tanımanın” yollarını gösteren Yogi Kâzım pek çok profesyonel sporcudan daha iyi bir kondisyona sahip.

Yogi Kâzım, insan isterse ve beyindeki gücü doğru bir şekilde uygularsa, kas ve sinir sistemini bile yeniden oluşturabilir, düşüncesiyle bir asrı kucaklamak için yaşıyor.

semaerdogan@butundunya.com.tr

Aylin Abla'dan Öğütler

Aylin Yengin

Karabiber Tüketmenin 20 Harika Yolu

Karabibere “baharatların kralı” demeleri boşuna değildir. Aromatik lezzeti, hemen hemen tüm yemek tariflerindeki geniş kullanım alanı ve sağlığa yararları sayesinde, gerek baharat rafının gerekse ecza dolabının başköşesindeki yerini onuruyla hak eder.

138

Antik çağlardan bu yana, karabiberin tıbbi sorunları gidermekte, mide ağrılarını yatıştırmaktan, karaciğer sorunlarını azaltmaya, akciğer hastalıklarını sonlandırıp, hazmı kolaylaştırmaya kadar pek çok farklı alanda kullanıldığını görebiliriz. Karabiber ayrıca, kan akışını hızlandırması, doğal bir antidepresan olması ve Kolorektal Kanser riskini azaltmasıyla da bilinir.

Büyükannem bana, bu baharın kullanımını ile ilgili bazı şeyler öğretti ve sanırım artık bu bilgileri sizlerle paylaşmamın zamanı geldi.

1 Kolesterolünüzü düşürmek için

1/4 çay kaşığı öğütülmüş karabiberi bir bardak ayranın içine karıştırın. İçine biraz ince kıyılmış soğan ekleyip için.

2 Üşümüş ayaklarınızı ısıtmak için

Bez bir torbanın içine birkaç karabiber tanesi, birkaç diş sarımsak ve hardal tohumu koyun ve boynunuzun etrafına dolayın.

3 Kilo vermek için

1/4 çay kaşığı öğütülmüş karabiberi bir bardak su, 2 yemek kaşığı limon suyu ve bir yemek kaşığı bal ile iyice karıştırın ve her gün bir bardak için.

4 Ateşi düşürmek için

7-8 adet fesleğen yaprağı ile 3-4 karabiber tanesini ağzınıza atın ve hepsini birlikte çiğneyin.

5 Soğuk algınlığını gidermek için

Kendinize bir çay koyun ve içine, taze çektiğiniz 2-3 karabiber tanesinin tozu ile bir parça zencefil, birkaç yaprak da fesleğen ekleyip iyice karıştırıp için.

6 Kuru öksürüğü rahatlatmak için

5-6 karabiber tanesini öğütüp, petek balı ile karıştırın. Öksürüğünüz kesilinceye kadar, her gün bu karışım-

dan bir kaşık yutun.

7 Astım nöbetlerini rahatlatmak için

8-10 adet karabiber tanesini, 2 tane karanfil ve 10 ila 15 fesleğen yaprağı ile biraz suda kaynatın. Yaklaşık 15 dakika kadar ılınmaya bırakın ve süzün, sonra da içine iki kaşık bal ekleyin.

Hamış: Sütle birlikte için!

8 Boğaz ağrısını gidermek için

Yarım limonun suyunu sıkın, içine biraz tuz ve karabiber ekleyip gargara yapın.

A vitamini deposu olan karabiber, potasyum, magnezyum demir, K ve C vitaminleri içermektedir.

dek iyice öğütüp bu karışımı koklayın ya da burnunuza çekin. Bu şekilde sağlıklı bir şekilde hapşıracaksınız ve burun kanallarınız anında açılacak.

9 Kronik soğuk algınlığı tedavisi için

Bol miktarda hurma ile karabiber tüketin.

10 Tıkalı burnu açmak için

Eşit miktarda karabiber, tarçın, kimyon ve kakule tohumunu karıştırın. İnce bir toz haline gelinceye

11 Her tür öksürüğü rahatlatmak için

Biraz karabiber öğütün ve içine toz şeker ekleyin. Bu karışımı tereyağına karıştırarak tüketin.

12 Ağır öksürüğü iyileştirmek için

Kaynamakta olan bir bardak sütün içine 2-3 karabiber tanesi atın, biraz soğumaya bırakın ve sonra için.

13 Diş ağrısını dindirmek için

Bir miktar toz karabiberi karanfil yağı ile karıştırın. Ağrıyan dişinizin üzerine bu karışımı uygulayın.

14 Hazımsızlığı tedavi için

Biraz karabiberi zencefil suyuyla karıştırın ve her yemekten sonra birkaç yudum için.

15 Mide bulantısına karşı

Bir bardak suyun içine biraz karabiber dökün, içine az miktarda taze sıkılmış limon karıştırıp yavaşça için.

16 Cilt sorunlarını gidermek için

Toz karabiber ile tereyağını karıştırıp, macun kıvamında bir merhem haline getirin ve cildinize sürün. Alerji, kızarıklık, egzama ya da uyuz gibi cilt problemlerini gidermekte çok etkilidir.

17 Saç dökülmelerine karşı

Karabiber ve limon tohumlarını ezerek kıvamlı bir macun haline getirin. Her gün duşunuzu almadan yaklaşık 10 dakika kadar önce saçsız bölgeye uygulayın. Bu yöntem, kelleşen bölgedeki saçların yeniden çıkmasına yardımcı olur. 20 gram karabiber, 10 gram

18 Hemoroid sorununuz varsa

kimyon ve 15 gram şekeri ezerek karıştırın. Karışımı suya ekleyin ve her sabah, her akşam düzenli olarak için. Kanayan yaranın üzerini toz karabiber serperek örtün. Üzerini

19 Kanamayı durdurmak için

kâğıt mendil ile kapatıp, yara bandı ile sabitleyin. 10 dakika hareketsiz bekleyin. Kanamanın durduğunu göreceksiniz.

20 Hiçkırığı kesmek için

İçi karabiberle dolu ufak bir tabağı burnunuza yakın mesafede tutun ve birkaç kez içinize iyice çekin. Hiçkırığınız derhal kesilecektir. •

aylinyengin@butundunya.com.tr

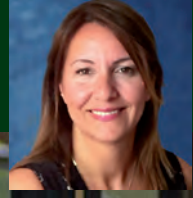
Cennetteki Çift

Otomobil kazasında ölen yaşlı çift, doğru cennete gönderilirler. Görevli anlatmaya başlar: “Şu denize bakan villa sizin. Yanında tenis kortu, yüzme havuzu ve golf parkuru var. İstedığınız herhangi birşey için şu düğmeye basmanız yeterli. Cennet görevlileri derhal takdim edecekler..”

Görevli ayrılınca, adam karısını azarlamaya başlar:

“Kahretsin Molly, hep senin hatan! O kahrolası yürüyüş programların, vitamin hapların, yulaf çorbaların, içki, sigara yasaklamaların olmasa buraya yıllar önce gelecektik..”

Anne Babalarla Başbaşa Melek Şirin Tolga

Okula Dönüş

Bu dönemde kim daha çok stresli, çocuklar mı yoksa biz ebeveynler mi?

Yaz tatilinden okula dönmek her zaman karışık duyguları da beraberinde getirir. Hem belli bir rutini ve rahatlığı olan okul günlerini özle-
riz, bir yandan da yaz tatilinin getirdiği özgürlük duygusunu severiz.

Yeni okul dönemine başlarken değişimle başa çıkmak için çocuklara yardımcı olacak 3 adım.

Çocuklar doğal olarak okula geri dönmek istemez. Uzun bir tatilden sonra okula dönmek ya da ilk kez okula başlamak çocuklarda korku, gerginlik, kaygı ve stres gibi baş etmesi zor duygular ortaya çıkarır. Eğer çocuğunuz

yeni okul dönemiyle ilgili tedirgin hissediyorsa, kolay bir geçiş için yardımcı olacak 3 adım öneriyoruz.

Adım 1 : Kaygıları hakkında konuşun ve yönetin.

Genellikle çocukların en büyük korkuları ifade edilmemiş olanlardır. Çocuklarınıza okula dönmekle ilgili korkusunu sesli olarak ifade etme şansı verin. Kaygılarını paylaştıklarında, çözüm yolları hakkında konuşun.

Örneğin, eğer çocuğunuz bu yıl matematik dersindeki performansıyla ilgili endişeleniyorsa, okul başlamadan konulara gözatacağınız bir plan yapın, ya da eğer desteğe ihtiyacı olacağını düşünüyorsanız, çözümler üretin. Ekstra test çözmek, ders takviesi, birlikte çalışmak vb...

Yeni okulunda arkadaş edinmekle ilgili gerginse yeni okula yazılmış olan bazı çocukları oyun için davet edin. Başkalarının da aynı kaygıyı taşıdığını bilmek onları yatıştırır ve bu değişimle yüzleşmek konusunda kendine güvenini güçlendirir.

Adım 2: Birlikte değişimin olumlu taraflarını keşfedin ve hayal edin.

Çocuğunuzun okula geri dönmenin olumlu taraflarını görmesini sağlayın. Eski arkadaşlarını görmek, yeni konular öğrenmek, okul gezilerine katılmak gibi...

Okulda “Başarı Yılı” hakkında bir vizyon panosunu birlikte hazırla-

yın ve öğrenmek istediği herşeyi, eğlenceli ve başarıyı da bu panoya koymasını isteyin. Futbolda gol atmak için, mutluluğu yaratmak için görsel imgelemeyi ya da sınıftaki başarıları için vizyon panosunu kullanabilirler.

Adım 3: Değişimin iyi ve doğal bir şey olduğunu hissetmesi için eğlenceli bir aktiviteyle kutlayın.

Yeni okul dönemini eğlenceli bir aktiviteyle kutlamak kolay geçiş için çocuğunuzun hazırlar. Ve bu gerçekten de eğlencelidir. Bir okula dönüş partisi ya da yeni bir sırt çantası veya okula dönüşü kutlamak için dışarıda bir aile yemeği gibi. Böyle bir kutlama aktivitesi (büyük ya da küçük) yeni okul dönemini güçlü bir biçimde karşılamasına yardımcı olur.

Sevgili çocuklar, ebeveynler ve öğretmenler için harika bir okul yılı olmasını diliyoruz. •

meleksirintolga@butundunya.com.tr

Doğanın Gizemi
Yücel Aksoy

Doğaya Meydan Okuma mı? Doğa ile İşbirliği mi?

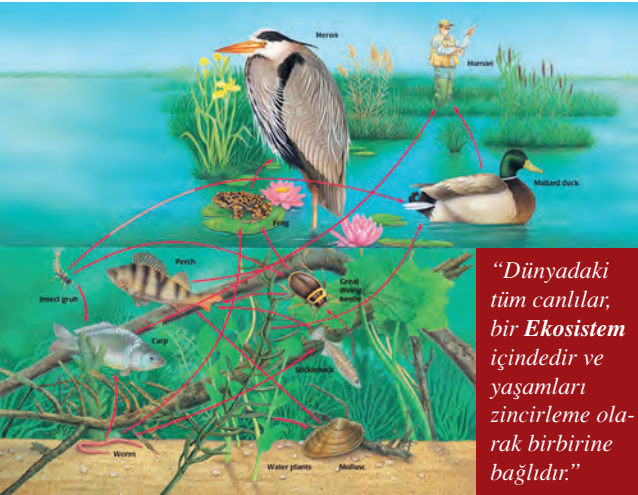
GENETİĞİ DEĞİŞTİRİLMİŞ ORGANİZMALAR (3)

Geçen iki sayımızda genetiği değiştirilmiş organizmalar (GDO) konusunu işlemiş, tanımını yapmış, yararlı olduğunu savunanların savlarını aktarmış, zararlı olduğu konusundaki görüşleri de bu sayımıza bırakmıştık.

1990 yılında tüketime sunulan ilk ürün olan Flavr Savr domatesleri ile birlikte GDO tartiŐmaları da başladı. GDO'lar insan sağlığına yararlı mı, zararlı mı? Başta sağlık grupları, halk sağlığı kuruluşları, çevreciler, insan ve hayvan hakları savunucuları, dinsel hak ve özgürlük grupları olmak üzere büyük kitleler GDO çalışmalarına karşı...

“Yeryüzünde yaşayan tüm canlılar, inanılmaz düzenle işleyen bir **Ekosistem** içindedir ve yaşamları zincirleme olarak birbirine bağlıdır. Bu nedenle tarımda yapılan bir değişiklik, bir başka deyişle yıkım, sadece bitkileri değil, onlarla etkileşim içinde olan insanları, hayvanları, toprağı, suyu, kısaca tüm doğayı olumsuz yönde etkileyecektir.

“Dünyadaki tüm canlılar, bir **Ekosistem** içindedir ve yaşamları zincirleme olarak birbirine bağlıdır.”

Milyonlarca yıl süren bir gelişim sonucu yaratılan bu doğal denge, tamamen ticari bir amaç uğruna heba edilemez. Tarımsal üretim, doğa koşullarına saygılı olarak yürütülen ve kendine has dinamiğı olan bir süreçtir. Bir bilim olduğu kadar bir sanattır da... Kısaca GDO, dünyamız ve canlılar için büyük bir tehlikedir.”

Karşıt görüşte olanlar, GDO'ların dünya tarımını, sağlığını ve ekolojisini tehdit ettiğini düşündüklerinden bunları “frankeştayn

gıdalar” olarak nitelendiriyorlar. Bu ürünlerin, insan sağlığı üzerinde istenmeyen sonuçlar doğurabileceğini ileri sürüyorlar. Domates **Genomu**'nun yani DNA'da kayıtlı genetik bilgilerin değiştirilme amacınının, domatesin ömrünü uzatmak olduğunu açıklamasına karşın, ilk yapılan araştırmada yirmi denekten dördünde mide lezyonları görüldü.

İngiltere'de Macar asıllı bilim adamı Arpad Footsay fareler üzerinde yaptığı GDO'lu patates deneylerinde, tüm farelerin kan yapılarında, sindirim sistemlerinde bozulma, bağışıklı sistemlerinde çökme gibi olumsuzluklar saptadı. Diğer bir tanımlamayla GDO'lu patates farede zehir etkisi gösterdi.

Gen aktarım teknolojisiyle bir organizmaya

yerleştirilen yeni gen, insanlar için alerjik reaksiyonlara neden olabilir ya da mevcut alerjik reaksiyonları şiddetlendirebilir. Konunun önemli Brezilya fıncığı ile yapılan bir çalışmada kanıtlanmıştır. Şöyle ki:

Soya fasulyesindeki protein miktarını arttırmak için Brezilya fıncığındaki “albümin” geni alınıp soya fasulyesine aktarıldığında, Brezilya fıncığına alerjisi olanların soya yediklerinde de alerjik tepki verdikleri kesin olarak kanıtlandı.

Karşıt görüşlerden biri de şöyle:

GDO karşıtları, ürünlerin üzerine, GDO'lu olup olmadıklarını belirten etiketler konulmasını istiyor.

Domates ve patates zararlılarına karşı tarım ilacı kullanılmayıp, bunlara zehir geni naklediliyor. Zararlılar bu domates ya da patatesi yiyemiyor çünkü yediğinde ölüyor. Ama o domatesi ya da patatesi bizler yiyoruz. Bizlere birşey olmuyor mu? Sağlığımıza ya da en azından metabolizmamıza olumsuz etkisi yok mu? Gıda ürünlerine aktarılan genler, ince barsak mikroflorasında kalıcı yıkım yapar mı? Bu ve buna benzer birçok sorunun yanıtlanması gerekiyor.

GDO karşıtları, ürünlerin üzerine, GDO'lu olup olmadıklarını belirten etiketler konulmasını istiyor. Avrupa Birliği ülkeleri de, GDO içeriği %0,9'u geçen gıda maddelerinin etiketlenmesini şart koşuyor. Diğer taraftan, GDO içeren yemlerin etiketlenmesi zorunlu iken, bu yemlerle beslenen hayvanlardan elde edilen

süt, yumurta, et gibi ürünlerin etiketlenmesi zorunlu değil. ABD'de ise bu biraz daha karışık. Amerikan Tıp Birliği, Çevre Koruma Ajansı bu ürünlerin etiketlenerek tüketicilerin bilgilendirilmesi gerektiğini savunuyor ama Gıda ve İlaç İdaresi etiketlenmeye karşı...

GDO konusunda bir büyük sorun da "yan ürünler"... Örneğin mısır, gıda sanayinde yaygın kullanılan bir hammaddedir. Mısırozü yağ, bitkisel yağlar arasında önemli bir paya sahiptir. Mısırın işlenmesinden elde edilen birçok ürün de katkı maddesi olarak kullanılır. Mısır nişastası, nişastadan da elde edilen glikoz şurubu, bisküvi, kraker, puding, bebek mamaları, şekerlemeler, çikolatalar, gofretler, hazır çorbalar... Ayrıca mısırı yem olarak tüketen hayvanlardan sağlanan gıdaların da GDO'lu olma riski var. Bu ürünlerin özellikle insan sağlığı üzerinde kısa ve uzun

GDO konusunda bir büyük sorun da "yan ürünler"...

dönemde oluşturacağı etkiler ise henüz yeterince bilinmemektedir.

Öte yandan anne adayları hamilelik döneminde ve özellikle bebeğin organlarının oluştuğu ilk iki aylık dönemde GD ürünler yedikleri takdirde, bu ürünlerin olası zararlarından korunmaları olanaksızdır. Ayrıca bebek doğduktan sonra emzirme sırasında süt yoluyla anneden, mamalardan ve ek besinlerden olası zararlı maddeler bebeğe geçebilecektir.

SONUÇ:

Dünyada, genetik yapısı değiştirilmiş canlıların ve bunlardan elde edilen gıdaların dağılımı hızla artmaktadır. Bu ürünlerin özellikle insan sağlığı üzerinde kısa ve uzun dönemde oluşturacağı etkiler ise yeterince bilinmemektedir. Bu ürünlerin genetik çeşitliliği tehdit etmeleri durumunda, geri dönüşmesi olanaksız bir sürece girilmiş olacaktır.

Transgenik bitkilerle yapılan tarım, geleneksel tarıma adeta bıçak saplamaktadır. Bu konudaki her yeni keşif için patent alınmakta. Patentli tohum almak da çiftçiye normal tohuma göre %25 ile %100 arası fazla masraf demektir. GDO tarımında çiftçi her sene tohum üreticisine patent hakkı vermek zorundadır. Ayrıca kendi ürününden tohumluk ayırma geleneği de ortadan kalkmaktadır çünkü “terminatör teknolojisi” buna olanak vermemektedir.

İstatistiklere göre dünyada

Tarımsal ticari GD ürün üretiminin %96'sı sadece 5 ülkede, ABD, Arjantin, Kanada, Brezilya ve Çin'de yapılmaktadır.

yetiştirilen transgenik bitkilerin %54'ünü soya, %28'ini mısır, %9'unu pamuk, %9'nun kanola ve %1'den azını da patates, bal kabağı, papaya oluşturmaktadır. Tarımsal ticari GD ürün üretiminin %96'sı sadece 5 ülkede yapılmaktadır. Bu ülkeler %59 ile ABD, %20 ile Arjantin, %7 ile Kanada, %6 ile Brezilya ve %4 ile Çin'dir. GD ürünlerin en çok üretildiği ABD'de özellikle soya ve mısır içeren işlenmiş gıdaların %60'dan fazlası GD ürün içermektedir ve ne acıdır ki tüketicilerin büyük çoğunluğu GD ürün yediğini bilmemektedir.

Arjantin, Brezilya, Paraguay, Uruguay, Şili ve Bolivya gibi Orta ve Güney Amerika ülkelerinde sadece, “Yeşil Altın” olarak adlandırılan GDO'lu soya yetiştirilmekte. Ve büyük kısmı ihraç amaçlı; yani bu ülkeler için vazgeçilmez bir gelir kaynağı... 2010 yılı verilerine göre Arjantin'de GDO'lu soya üretimine ayrılan 18 milyon hektarlık alan, ülkenin tarım alanının %50'sini oluşturuyor. Yine aynı tarihteki verilere göre Brezilya'da Amazon Bölgesi'nde 1.2 milyon hektardan daha büyük bir alan soya üretimi için yok edildi. Bu şekilde yıki-

ma devam edilirse tropik ormanın kuruyarak bir bozkıra dönüşeceği ve Brezilya'nın önlem alması gerektiği ilgililerce uyarıldı. Bu sadece Brezilya için değil, tüm dünyayı ilgilendiren bir konu çünkü Amazon Ormanı çok çok büyük bir biyokütle olarak küresel iklimi düzenlemede önemli rol oynuyor. Amazon Ormanının yok olması, atmosfere 90 milyar ton karbon salınmasına yol açarak küresel ısınmaya %50'lik bir ivme kazandıracaktır.

Paraguay'da Atlantik Yağmur Ormanı'nın yaklaşık %90'ı soya ekim alanı için yok edildi, binlerce bitki, yüzlerce kuş nesli yok olmaya mahkûm oldu.

Tüm bu karamsar tablonun yanı sıra, güzel gelişmeler de oluyor.

Şöyle ki: 2004 yılı başında Venezuela Cumhurbaşkanı Hugo Chavez, uluslararası faaliyet gösteren ve asıl işi GD ürünlerin ekimi ve satımı olan **Monsanto** şirketiyle bir anlaşma yaptı. Bu şirket, 2000 kilometrekarelik bir alanda, şirketin adını taşıyan Monsanto mısırını yetiştirecekti. 60 milyondan fazla çiftçiyi temsil eden uluslararası La Via Campesina kuruluşu, Chavez yönetiminin Monsanto ile sözleşme imzaladığını öğrenince hemen harekete geçti ve bu şirketin Venezuela'da transgenik soya üretimi yapacakları konusunda yönetimi uyardı. Bunun üzerine Chavez, 2004 yılı Nisan ayında "Bu proje bitti" diyerek Venezuela topraklarında GDO'lu tarım yapılmasını yasakladığını ve daha da ileri bir adımla, bu toprakların,

yerel bir bitki olan Yuka üretimini kullanılacağını, bundan dünya çiftçilerinin yararlanabileceğini ve yerel tohumların korunacağı büyük bir tohum bankasının kurulacağını açıkladı.

Peru ve Meksika'da 2012 yılında GDO'lu gıda ithaline, üretimine ve kullanımına 10 yıllık bir yasak getirdi.

Tüm dünyada iki karşıt görüşün egemen olması için kıyasıya mücadele devam ediyor. Bir tarafta, tohumları tekeline alma mücadelesi veren büyük şirketlere karşı

mücadele verilirken, diğer tarafta da dünyanın kısa zamanda kıtlıkla karşı karşıya kalacağını ve bunun çaresinin GDO'lu tarımın olduğunu ileri süren ve tekel haklarını elde etmeye çalışan büyük şirketler bu ülkelerde lobi çalışmaları yapıyor. Hunharca katledilen doğanın kurtarılması, insanlığa yararlı kılınması için harcanan çabalar kesinlikle yeterli değil. Yıkım, korunmaya çalışmanın yanında hiç denecek denli az. Parasal gücün egemen olduğu dünyamızda, ne acıdır ki GDO üretimi her geçen gün artmaktadır. •

yucelaksoy@butundunya.com.tr

Mankafa Poldi

- İki erkek kardeşin de iyi mi?
- İki erkek kardeşim mi? benim bir erkek kardeşim var.
- Şakayı bırak canım, daha dün kız kardeşiniz iki erkek kardeşi olduğunu söyledi.

- Poldi, apandisit ameliyatından sonra on kilo noksan geliyorum.
- Demeyin... Kör barsağın on kilo geldiğini hiç bilmiyordum.

- Ne o dişçiden mi geliyorsun? Dişin hâlâ ağrıyor mu?
- Ağrımağa devam edip etmediğini bilmiyorum. Dişçi dişimi çekt. Diş orada kaldı.

- Niye yeni ayakkabılarını giymiyorsun Poldi?
- Ayakkabıcı bunların bir iki gün ayağımı sıkacağını söyledi de bir iki gün sonra gıyeceğim.

EKİM AYI ÇÖZÜMLER SAYFASI

1-(d) Hafiye	6-(a) Genel görünümlü	11-(b) Dönemeç
2-(b) Esnek	7-(b) İşyeri	12-(c) Yardımcı
3-(a) Bitiş, son	8-(c) Uydurma söz	13-(b) Su benti
4-(c) Çengelli çubuk	9-(b) Yığım, istif	14-(d) Düzçizer
5-(d) Püskürtü	10-(d) Ağlatı	15-(a) Buyurgan

"Bilginizi Denetleyin"

- 1-(c) Kayaç
 2-(a) Cahit Arf
 3-(d) 1.75
 4-(a) İkebana
 5-(d) Galatasaray Lisesi
 6-(b) Haydar
 7-(b) Silindirik
 8-(c) Safahat
 9-(c) Ay
 10-(c) 720
 11-(c) 2006
 12-(d) Fil

Kare Bulmaca

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	
1	V	E	D	A	T	T	Ü	R	K	A	L	İ			İ	S
2	A	S	U	D	E		N	A	İ	L		L	A	M	A	
3	S	E	R	İ	Y	E		K	L	A	N		R	İ	F	
4	I	R	A		E	Z	İ	K		B	A	R	A	K	A	
5	F		K	A	L	A	M	A	T	A		A	B	H		
6	Ö	L	M		N	A	S		M	A	T	A	R	A		
7	N	A	D	İ	R		J	P	A		E	Ş	T			
8	G		E	K	İ	N		T	İ		O	İ	S			
9	Ö	R	S		M	A	Ç	A		A	T	A		K	İ	
10	R	O	T	A		R	U	L	E	T		A	D	İ	L	
11	E	T	E	N	E		L	İ	R	E	T		E		A	
12	N	O		A	S	A	L		T		R	E	V	A	N	
13		R	U	M	İ		U	L	A	M	A		E	D	A	
14	A		Ç	A	N	A	K		N	A	K	İ	L		T	
15	R	B		L		L	P		R	E	M	İ	L			
16	B	A	L		F	A	L	A	K	A						
17	A	D	A	N	A		U	R	A	L						
18	L	İ	G		S	U	N	A	K							
19	E	R	O	S		R	A	K	İ	M						
20	T	E	S	İ	S		R	A	M	İ						

YARININ BÜYÜKLERİ

Gönderi adresi:

Sedef Cad. 2446 Ada, 1. Parsel, A Blok, Kat: 3,

Da: 16, Ataşehir, 34750 İstanbul

e-posta: butundunya@butundunya.com.tr

(e-posta ile göndereceğiniz fotoğrafların 150 KB'den fazla olmamasına lütfen özen gösteriniz.)

Erim Evren, İstanbul

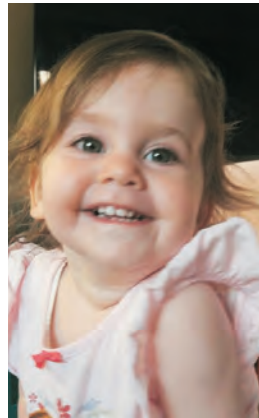
Mevsim Demir, Gebze

Merve Karaman, İstanbul

Derin ve Çınar Alış, Ankara

Özün Larçın, Ankara

Ceren Kuş, Bursa

Yaren Kuş, Bursa

Kayra Şahan, Afyonkarahisar

Sena Serin, Ankara

Fatih Mete Sönmez, Ankara

Yusuf Keleş, İstanbul

Duru Zinciroğlu, Ankara

Umut Zinciroğlu, Ankara

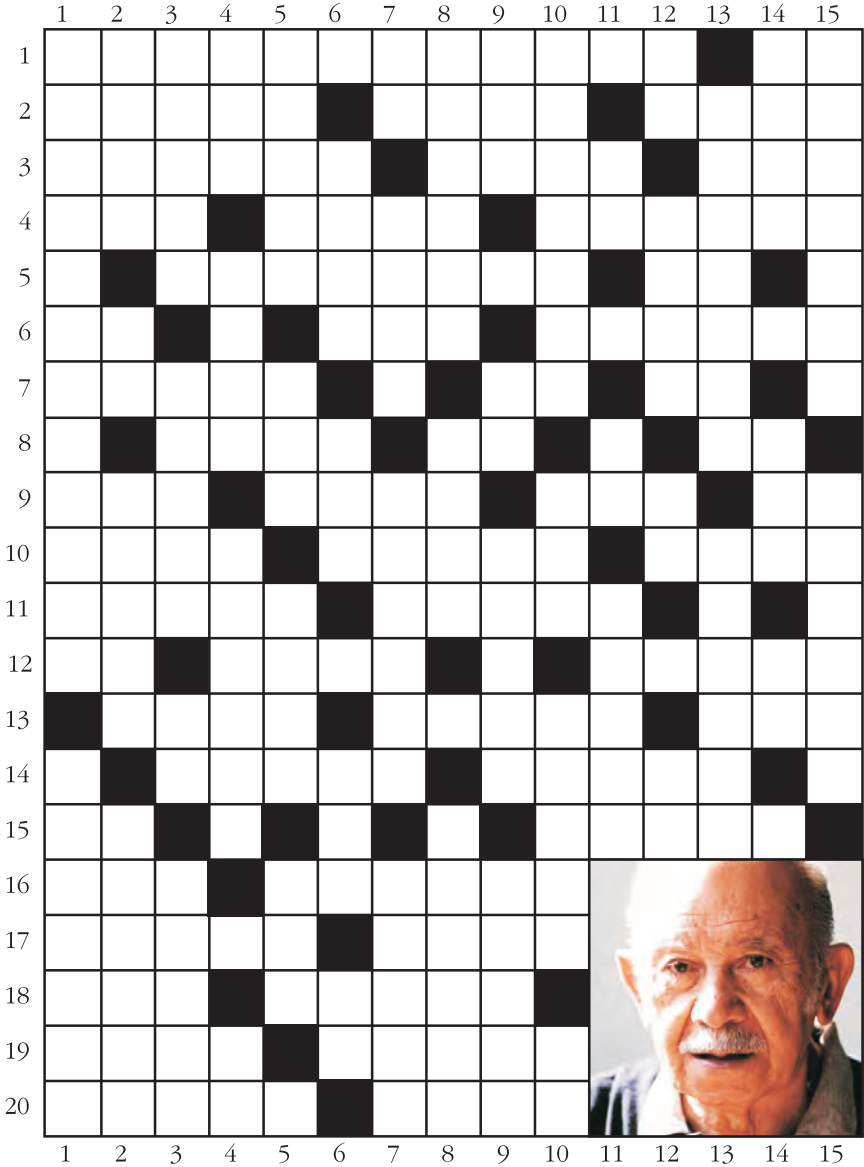
Başak Eva Armutçuoğlu, Muğla

Can Karataş, Ege ve Yiğit Ayça, Ankara

Berk ve Bora Gündüz, Ankara

Bulmacanın çözümü 151. sayfadadır.

Bulmaca

Filiz Leloğlu Oskay

SOLDAN SAĞA: 1-Geçtiğimiz günlerde yitirdiğimiz fotoğrafta görülen senarist, şair ve roman yazarımız.-Duman lekesi. 2-Sessiz, dingin.- Ulaşmış, erişmiş.- Güney Amerika'da yaşayan bir yük hayvanı. 3-Hz. Muhammed'in katılmadığı savaşlara verilen ad.- Boy.- Tekrar eden ritme göre daha karmaşık ezgisel figürler ve akor dizileri. 4-Karakter.- Ezilmiş durumda bulunan.- Tahta, çinko vb. hafif şeylerden yapılmış, temelsiz eğreti yapı. 5-Bir tür etli ve büyük zeytin.-Eski dilde su. 6-Toprağın nemi.- Kur'anda bir sure.- Asker su kabı. 7-Seyrek bulunan.-Eski dilde ayak.- Hayat arkadaşı. 8-Kültür.- Boru sesi.- Sahip, iye. 9-Kulağımızda bulunan bir kemik.- iskambilde bir renk kümesi.- Ced.-İlgi eki. 10-Geminin izlediği yol.- Pastacı ve terzilerin kullandığı dişli, küçük demir çark.-Hakkaniyetle davranan. 11-Meyve yaprağında yumurtacıkların bağlı olduğu bölüm.- İtalya'nın euroya geçmeden önceki para birimi. 12-Numaranın kısa yazılışı.- Sadece bire ve kendisine bölünen sayılar.-IV. Murad'ın 1638-1639 yılları arasında Bağdat'a düzenlediği sefer. 13-Bir takvim türü.- Art arda gelen kelimelerden birincisinin sonundaki ünsüzün, ikincisinin başındaki ünlüye ses bakımından bağlanarak söylenmesi.-Tavır, davranış. 14-Çiçeğin en dışında bulunan yeşil yaprakların tümü.- Ulaştırma. 15-Rubidyumun simgesi.- Kum falı. 16-Tatlı bir besin türü.- Ömer Seyfettin'in bir yapıtı. 17-Bir ilimiz.- Asya kıtası ile Avrupa'yı ayıran sıradağlar. 18-Takımlar topluluğu.- Tapınaklarda, üzerinde kurban kesilen, günlük yakılan, dinî tören yapılan taş masa. 19-Yunan mitolojisinde aşk tanrısı.- Bir yerin deniz seviyesinden yükseklik derecesi. 20-Yapma, kurma, temelini atma.- İstanbul'un bir semti.

YUKARIDAN AŞAĞIYA: 1-1938-1984 yılları arasında yaşamış olup 'Asiye Nasıl Kurtulur', 'Zengin Mutfağı' adlı yapıtlarından tanıdığımız oyun yazarımız.- Ortaçağda kullanılmış, kundaklı ve tetikli bir savaş gereci. 2-Emek sonucu ortaya konan ürün, yapıt.-Bir nota.- Makinelerin dönen bölümlerine verilen ad.- Birdenbire ortaya çıkan tehlikeli durum. 3-Hece ölçüsüyle yazılmış şiirlerde ölçü kalıpları içindeki durma yerleri.- Yağlı güreşte pehlivanların ayırdıkları derecelerden biri.- Sınır boyu.- Nijerya'da bir kent. 4-Değersiz, sıradan, hiçbir özelliği olmayan .- Hatay ilinde bir ova.- Sermaye.- Silisyumun simgesi. 5-Seyrek ve eğreti dikiş.- Roma'nın eski adı.- İlham, çağrışım.- Afrika'da bir ülke. 6-Namaz çağrısı.- Taneli bir meyve türü.- Karışık renkli.- Tümör. 7-Şan, şöhret.- İmge.- Eti için avlanan bir av hayvanı.- Aya ait, ayla ilgili olan. 8-Raksı meslek edinmiş erkek.- İkinci derecede olan, ikincil.- Çok iğneli balık oltası. 9-İslandığı zaman kolayca biçimlendirilebilen yumuşak ve yağlı toprak.-Matematikte sabit sayı.- Erken gün doğma zamanı.- Sansargillerden, yazın esmer kırmızı, kışın beyaz renkli kürkü değerli, etçil hayvan. 10-ABD'de bir eyalet.- Tanrı tanımaz.- Dişi geyik.- Bir nota. 11-Sodyumun simgesi.- Bilgisiz kimse.- Eklem bacaklılarda bulunan özel solunum kanalları. 12-Vilayet.- Türül nedenlerden dolayı başarıya ulaşamamış kimse.-Bir haber ajansının simgesi.- İşaret. 13-Hindi veya tavuk etiyile hazırlanan, pişmiş ve dondurulmuş hamur ile birlikte yenen çorba.- Kayseri'nin bir ilçesi. 14-Boğaz, gırtlak.- Kayak.- Peygamberleri Hud'u dinlemedikleri için Tanrı tarafından yok edilen kavim. 15-Mehmet Akif Ersoy'un yedi şiiri ile derlediği yapıtı.- İlanlar.

filizoskay@butundunya.com.tr

Satranç

Mustafa Yıldız

BÜYÜK OLİMPİYAT BAŞARIMIZ

Türkiye Ulusal Satranç Takımı, Eylül ayında Azerbaycan'ın Bakü kentinde yapılan 42. Satranç Olimpiyatı yarışmalarını 6. sırada bitirerek tarihi bir başarıya imza attı.

Arias, Lemnys (El Salvador) – İpatov, Alexander (Türkiye) 1. Tur 1.Masa

1.Masa oyuncumuz İpatov, konumsal üstünlüğünü zarif bir at fedası ile taçlandırıyor. 27...Axb2 28.Şxg2 Ah4+ 29.Şg3 Fxf3 30. Kxf3 f4+ 31.Şh2 Af3+ 32.Şh1 (32.Şg2 Ae1+ şah – vezir çatalından dolayı oynanamaz.) Beyaz terk etti. 0-1

Mikheev, Stanislav (IPCA)- Esen, Barış (Türkiye) 2.Tur 4. Masa

22... Aef3+ Bu şaşırtıcı at fedası beyazın dengesini bozuyor. 23.gxf3 Vxh3 24.Ve2 Fd4 25.Kxb7 g4! 26.fxg4 Fxe3 27.fxe3 Vxg3+ Taş geri alındı. 28.Şh1 Vh3+ 29.Şg1 Kxe4 Kale de savaşa katılıyor. 30.Kf4 Vg3+ 31.Şf1 Kxf4+ 32.exf4 Af3 33.Ve3 Şahına yer açıyor. 33...Ah2+ 34.Şe2 Vg2+ 35.Şe1 Af3+ 36.Şd1 Ad4 37.Ke7 Vxg4+ 38.Şd2 Vg2+ 39.Şd1 Vc2+ 40.Şe1 Af5 41.Ke8+ Şh7 Beyaz terk etti çünkü çataldan kaçamıyor. 0-1

Jianu, Vlad-Cristian (Romanya) – Can, Emre (Türkiye) 8. Tur. 4. Masa

Figürlerin aktifliği piyon geride olmanın sonuçlarını karşılayabiliyor. 32...e3! Bu hamle iki filin de önünü açıyor. 33. d5 e2! 34.Fa4 Kb2 Beyaz fil, e2 piyonunu alsa belki daha iyi olurdu çünkü tamamen oyun dışı kaldı. 35.Ka1 Ka2 36.Kb1 Kb2 Nasılsa alınamıyor! 37.Ka1 Ka2 38.Kb1 Fxd5 39.Fe3 Fg7! Beyaz terk etti çünkü Fc3 ve e1V tehdidi onarılmaz yaralar açacak. 0-1

İSTANBUL SATRANÇ FESTİVALI

İlginç Bir Hat Açma Yöntemi

Alexander Zubarev – Dimitry Stets, 5. Tur
33.Kf3 Axf3 34.gxf3 Vh8 (g dikeyi açıldı. Siyah, şahını kaçsa vezirini kaybederdi: 34...Şh8 35.Kg2 Vh7 36.Af6+-)**35.Kg2+** ve siyah terk etti. **1-0**
 GM Zubarev, 7,5 puanla turnuvayı birinci bitirdi.

Savunma Zaafı

Armen Grigoriev – Giorgi Bagaturov, 5. Tur
 Hamle sırası siyahta, e6 piyonu zayıf, d4'teki at onu yemek istiyor. Siyah, o piyonun koruma görevini **20...Ag6** ile kaleye veriyor ama bu savunma birçok zaaf taşıyor: d5 piyonu ve e4'teki at da ateş hattında. **21.Axe6!** Kale, bu atı alamıyor çünkü 21...Kxe6 22.Vxd5 ve 23.Fxe4 var. **21...Şh8** Artık beyaz, çok önde. **22.Ag5 Ke7 23.Vxd5 Axc3 24.Af7+ Şg8 25.Vxd6 Şxf7** Beyaz oyunu sadeleştiriyor. **26.Vd3 Ve5 27.Vc4+ Şf6** (Küçük bir tuzak: 28.Fd4 ile veziri açmaza almak alet kaybına yol açar: 28...Ae2+ ve 29.Axd4)**28.Kfe1 Ab5** Oyun, bundan sonra 45 hamle daha oynandı. Beyaz, fil çifti üstünlüğünü dikkatli oyunu ile kazanca dönüştürdü. **1-0**

Vezir Devre Dışı Kalırsa

Davit Benitze – Bahadır Özen 9. Tur
 Beyaz vezir, bir piyon kazanmak için şahından çok uzaklara gitmiş. Bunu fırsat bilen siyah, şah kanadında bir piyon saldırısı başlatıyor. **22...g5! 23.hxg5? Ag4** Beyaz, bir piyon daha kaptı ama konumu hiç de iç açıcı değil. (23.Vb6 ile hızla şah kanadına dönmeliydi.) **24.Vb6 h4!** Siyah veziri savunmaya getirmekte geç kaldı, siyah ise rakip şaha giden yolları kazma kürekle açıyor. **25.f3 Vxf3!! 26.fxg4 h3** İsterseniz fili de alabilirsiniz ama matı gördünüz mü? Benitze gördü ve terk etti. (27.Vf2 h2+ 28.Şf1 Fd3+ 29.Ae2 Fxe2+ 30.Şe1 Fc4+ 31.Şd1 Vd3 32.Vd2 h1V+#) **0-1**

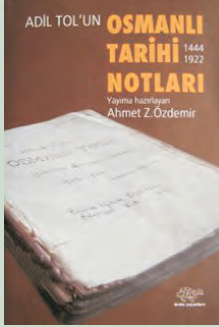

Bize Gönderilen Kitaplardan

Adil Tol'un Osmanlı Tarihi Notları

Ahmet Z.
Özdemir

Ürün
Yayınları

Bir vefa örneği. Yıllarca öğretmenini kalbinde, anlattıklarını yazdığı defterleri kitaplığının en gözde yerinde tutan, Özdemir 60 yıl sonra beslediği kaynağı herkesle paylaşıyor. “Adil Tol öğretmen tarih anlatırken, siz tıpkı narkozlanmış gibi hiç acı duymadan ameliyat olabiliydiniz. Sizi alıp yıllar öncesine götüren bu tarihçi kitaplar dolusu bilgisiyile, kültürüyle, yurtseverliğiyle ve de heyecan dolu anlatımıyla sınıfımızın karşısında tıpkı bir aktör gibiydi. Hayır öyle palavra atanlardan, vurdu kırdılardan söz eden bir tarihçi değildi, Adil Tol öğretmen. O, olmuşu, yaşanmışı, olduğu gibi ama heyecanla, aşkla, bütün gerçekliğiyle anlatan bir tarihçiydi. Çünkü o anlattığı konuların belgelerini (kaynakçalarını) hemen o konunun içinde söylerdi. Adil Tol’un nice bilimadamlarına, akademisyenlere

ve tarihçilere öğretmenlik yaptığını biliyorum. Aradan 60 yıl geçmiş onun anlattıklarını tarih dersleri hiç aklımdan çıkmadı, tuttuğum tarih notları da kitaplığımın bir köşesinde hep beni bekleyip duruyordu. Zaman zaman başvurup yararlandığım bu notları yeniden okudukça bu notları yayınlamayı bir görev belledim. Nice tarih kitaplarından, çeşitli kaynaklardan süzülüp gelen bu tarih notları bir tarafa fırlatılıp atılacak yazılar değildi... Tarih ulusumuzun dolaysıyla insanlığın nereden gelip nereye gittiğini göstermesi bakımından önemlidir. O bakımdan devleti yönetenlerin tarihi iyi bilmesinde yarar vardır. İnsanlık çok acı çektiyse, daha da çekecekse tarihi yeteri kadar bilmemesinden ve buradan bir ders çıkarılmamasındandır.”

Kalbini Göz Kılanlar

Doğan Ceren

Chiviyazıları
Yayınevi

Kahramanmaraş yöresi için bir antoloji hazırlay-

çakken “Dünya genelinde 45 milyon, Türkiye’de 77 bini bulan görme engellilerin” dünyasında bulan, yazar onlar “sadece acınacak insanlar değildir. Sabırlı, azimli ve kararlı mücadeleleriyle görme duygusuna sahip bir çok insandan daha saygın nice görme engelli bulunmaktadır” diyerek “Âmâ Yazar, Şair, Âşık/Ozan, Dengbej ve Müzisyenler Antolojisi Kalbini Göz Kılanlar” adlı zahmetli çalışmayı yaptı. Yaşayanların görüntülü söyleşilerini internet ortamına taşıyarak bu alandaki engellerini ortadan kaldırmayı eşi Emine Ceren’le birlikte sürdürüyor. Işığı yüreklerinde, akıllarında taşıyarak bütün insanlığı aydınlatan Türkiye’den Cemil Meriç, Mîtat Enç, Gültekin Yazgan, Önder Kütahyalı... dünyadan Homeros, Jorge Luis Borges, Bach, Art Tatum, Ray Charles, Steve Wonder... körlerin yaşamında devrim yapan Braille, Helen Keller... Göz hastalıkları uzmanı, Körler Derneği, Okulu yöneticileriyle görüşmeler, ebeveynler için rehber, Görme engelleri için özel eğitim veren kurumlar ve kayıt... “Görme engellilerin günlük yaşamlarında karşılaştıkları trajikomik olaylara ilişkin anıları ve bir kısmının anlattığı fıkralar, hüznün ve sevinçlerin ironi harmanı gibi insanı düşünmeye zorluyor... bu insanların ruh dünyasını yansıtan, kalplerindeki ışığı dile döken en anlamlı görme biçimi olarak yansıdı kitaba.”

İncirlik Romanı Küçük Amerika 3

Çetin
Yiğenoğlu

Karahan
Kitabevi

Adı gibi
çetin bir
gazeteci,

Çetin Yiğenoğlu. Kalemi, bugüne kadar hiç bir baskıya, mevkie, çıkara, hediyeeye değişmediği onuru. Karasevdası Çukurova. “Kadir kıymet bilen ellere gidelim” türküsüne kapılmadan, bedeli ağır olsa da yaşamını ve sanatını sürdürdüğü Adana’da arı yuvalarına çomak sokuyor. Geçen yüzyılın bu yüzyıla devrettiği ve dokunulmaktan kaçınılan çetin bir dosyayı aralıyor. İncirlik, küllerinden doğan Türkiye Cumhuriyeti’nin ilerlerken ayakkabısına konan bir taş. Taşın varlığını, adını bile anmak sıkıntı: Emperyalistler, soluk benizliler, binmeyeceği merkebe torba takar mıydı? Bu kadar şey veren dostlara radyo istasyonu vermemek olur muydu?” İncirlik kurulduğunda neler olduğunu araştırırken hafriyattan çıkan ve “mümbit” diye tanımlanan toprakların dev ABD uçakları ile İsrail Devleti’ne götürülüp çölde kurulan tarım alanlarında değerlendirildiği öğreniyor, Yiğenoğlu.

Bir Fotograf Bin Sözcüğe Bedeldir

Gönderi: DR. DENİZ KARA, ANKARA

Bütün Dünya'dan Lise Öğrencilerimize **%50** indirim

Bütün Dünya tüm lise öğrencilerimize kaçırılmayacak bir fırsat sunuyor. Okumayı seven, dergisine düzenli olarak ulaşmak isteyen lise öğrencilerimizin ev adreslerine, Bütün Dünya'yı %50 indirimli olarak gönderiyor.

Bu fırsattan yararlanmak isteyen liseli öğrencilerimiz için abonelik çok kolay. Bir telefonunuz veya e-posta mesajınızla öğrenci

belgenizin fotoğrafını iletterek abonelik işleminizi başlatabilir, bir yıl boyunca Bütün Dünya'nızı her ay kapınızdan alabilirsiniz.

Bütün Dünya

Bütün Dünya Abone Servisi

Tel: (0506) 888 26 44

E-posta: abone@butundunya.com.tr

ZEKİ FAİK İZER

1905 İstanbul doğumlu sanatçı Güzel Sanatlar Akademisi'ne girdiğinde elli kadar yağlı boya resim yapmıştı. Akademi'de İbrahim Çallı atölyesinde çalıştı ve 1928'de okulu birincilikle bitirerek Paris'e gitti, Andre Lhote ve Othon Friesz'in atölyelerindeki çalıştı. 1932'de Türkiye'ye döndü, Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü'ne resim öğretmeni olarak atandı. 1934'te ikinci kez Paris'e giderek Tiziano, Veronese, Poussin gibi ressamların tablolarından kopyalar yaptı. 1936'da İstanbul'a dönüşünde Güzel Sanatlar Akademisi'nde oluşturulan Fotoğraf Atölyesi'nin başına geçti. 1948-1952 yılları arasında Akademi müdürlüğü yaptı. 1988'de aramızdan ayrılan sanatçının en tanınmış çalışması, (yukardaki) İnkılap Yolunda adlı yapıtıdır.

